

วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม

Journal of Social Science and Cultural

P-ISSN: 2697-6269 ปีที่ 3 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม 2562)

วัตถุประสงค์

วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม เป็นวารสารวิชาการ มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริม การศึกษาค้นคว้า และเพื่อเผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการแก่นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์ นิสิตนักศึกษา และคณะครู ในมิติทางด้านพระพุทธศาสนา วัฒนธรรม สังคมศาสตร์ ศิลปศาสตร์ มนุษยศาสตร์ พัฒนาสังคม พัฒนาชุมชน และสหวิทยาการด้านสังคมศาสตร์และ วัฒนธรรม

บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย 2 ท่าน เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยรับพิจารณาตีพิมพ์ต้นฉบับของ บุคคลทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ผลงานที่ส่งมาจะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการ พิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตาม หลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสาร อย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสาร

ทัศนะและข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความวารสาร ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียน บทความนั้น มิใช่ความคิดของคณะผู้จัดทำ และไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของกอง บรรณาธิการ ทั้งนี้กองบรรณาธิการไม่สงวนลิขสิทธิ์ในการคัดลอก แต่ให้อ้างอิงแสดงที่มา

กำหนดออกวารสารปีละ 2 ฉบับ (ราย 6 เดือน)

ฉบับที่ 1 เดือน มกราคม – มิถุนายน ฉบับที่ 2 เดือน กรกฎาคม – ธันวาคม

เจ้าของ

โรงเรียนพระปริยัติธรรมสามัญวัดสระเรียง

572 ถนนราชดำเนิน ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช 80000

โทร. 061-5262919 โทรสาร. 075-340-042 E-mail : suriya.sur@mcu.ac.th

ที่ปรึกษา

พระเทพปัญญาสุธี

รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

พระครูพรหมเขตคณารักษ์, ดร.

เจ้าอาวาสวัดวังตะวันตก รักษาการเจ้าคณะอำเภอเฉลิมพระเกียรติ

ผู้อำนวยการโรงเรียนพระปริยัติธรรมสามัญวัดสระเรียง

บรรณาธิการบริหาร

นางสาวปัญญาดา จงละเอียด

ผู้อำนวยการส่วนงานสนับสนุนวิชาการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

หัวหน้ากองบรรณาธิการ

นายธีรวัฒน์ ทองบุญชู

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

กองบรรณาธิการ

พระครูอรุณสุตาลังการ, ผศ., ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

พระครูสิริธรรมาภิรัต, ผศ., ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช

พระสาโรจน์ ธมมโสโร

โรงเรียนพระปริยัติธรรมสามัญวัดสระเรียง

ศาสตราจารย์ ดร. ครองชัย หัตถา

มหาวิทยาลัยทักษิณ

รองศาสตราจารย์ ดร. ประเวศ อินทองปาน

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

รองศาสตราจารย์ ดร. สืบพงษ์ ธรรมชาติ

มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

รองศาสตราจารย์ ดร. กันตภณ หนูทองแก้ว

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมราช

รองศาสตราจารย์ ดร. สมบูรณ์ บุญโท

มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

รองศาสตราจารย์ พัน ดอกบัว

มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นิพนธ์ ทิพย์ศรีนิมิต

มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วาสนา แก้วหล้า

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ณิศภาพรรณ คูวิเศษแสง

มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ธนิศร ยืนยง

มหาวิทยาลัยปทุมธานี

ดร. มะลิวัลย์ โยธารักษ์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

ดร. ธีระพงษ์ สมเขাইใหญ่

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

ดร. สิทธิโชค ปาณะศรี

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

ดร. พิระศิลป์ บุญทอง

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

ดร. มุกดาวรรณ พลเดช

วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้

ดร. อุทัย เอกสะพัง

มหาวิทยาลัยทักษิณ

ผู้ช่วยกองบรรณาธิการ

พระมหาศกดิ์ดา สิริเมธี

เลขานุการศูนย์ส่งเสริมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา วัดวังตะวันตก

พระมหาอภินันท์ นนทภาณี

ผู้ช่วยเลขานุการศูนย์ส่งเสริมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา วัดวังตะวันตก

พระณัฐพงษ์ สิริสุวณโณ

วัดสระเรียง

ฝ่ายประสานงานและจัดการ

พระบุญญฤทธิ์ ภททจารี

สำนักสงฆ์วัดนาสนธิ์

พระณัฐพงษ์ ญาณเมธี

วัดศาลามีชัย

ฝ่ายกฎหมาย

นางสาวฉัตตมาศ วิเศษสินธุ์

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

ออกแบบปก

นายวินัย ธีระพิบูลย์วัฒนา

จัดรูปเล่ม

นางสาวทิพย์วรรณ จันทรา

พิมพ์ที่

ห้างหุ้นส่วนจำกัด กรีนโซน อินเตอร์ 2001

155/2 ถนนปากนคร ตำบลท่าซัก อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช 80000

โทรศัพท์. 075-466-031 โทรสาร. 075-446-676

วารสารฉบับนี้เป็นฉบับที่ 2 ประจำปีพุทธศักราช 2562 บทความที่ได้รับการคัดเลือกให้เผยแพร่ในวารสารฉบับนี้ เป็นบทความวิจัยจำนวน 5 เรื่อง เล่มนี้เป็นปีที่ 3 ของการปรับปรุงรูปแบบ และประเด็นหลักเพื่อเป็นไปตามเกณฑ์การประเมินคุณภาพวารสารในฐานข้อมูล TCI เพื่อรองรับการประเมินจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai Journal Citation Index-TCI) และเพื่อให้คุณภาพของบทความเป็นไปตามเงื่อนไข และกติกาสากล จึงเปิดโอกาสให้นักวิชาการ นักวิจัย นักศึกษา คณาจารย์ ครูอาจารย์ ได้เผยแพร่บทความทางวิชาการหรือบทความวิจัย ซึ่งกองบรรณาธิการได้ดำเนินการตามกระบวนการเชิงหลักการเผยแพร่บทความตามเกณฑ์สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษาทุกประการ

กองบรรณาธิการวารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม ขอขอบคุณท่านผู้เขียน ท่านสมาชิกและท่านผู้อ่านที่ให้ความสนใจและไว้วางใจวารสารของเราเป็นอย่างดีตลอดมาและหวังเป็นอย่างยิ่งว่าบทความที่ได้เลือกสรรมาตีพิมพ์มีประโยชน์ต่อผู้อ่านทุกท่าน บรรณาธิการขอขอบพระคุณท่านผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้ให้ความกรุณาอ่านและแนะนำการปรับแก้บทความวิจัยให้มีคุณภาพทางวิชาการยิ่งขึ้น

สุดท้ายนี้กองบรรณาธิการหวังอย่างยิ่งว่าเนื้อหาในวารสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านบ้างตามสมควร หากผู้อ่านจะมีข้อเสนอแนะในการปรับปรุงวารสารนี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น กองบรรณาธิการขออ้อมรับไว้ด้วยความยินดียิ่ง

๒/๗๙/๑๓๑

นางสาวปัญญาดา จงละเอียด
บรรณาธิการ

บรรณาธิการ	(ก)
บทบรรณาธิการ	(จ)

บทความวิจัย : Academic Article

การจัดการตลาดเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง: กรณีศึกษาตลาดชุมชนบ้านหน้า เขมหาย้าย จังหวัดนครศรีธรรมราช	1
SELF-RELIANCE COMMUNITY ECONOMIC MARKET MANAGEMENT: A CASE STUDY OF BAAN NA KHAO MAHACHAI COMMUNITY MARKET NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE อาชีวะห์ โต๊ะลู, จิตติมา ดำรงวัฒนะ, อุดมศักดิ์ เดโชชัย และเดโช แชนน้ำแก้ว	
การวิเคราะห์การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการทำงานจิตอาสาของชุมชน วัดสระเกษ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา	14
AN ANALYSIS OF THE APPLICATION OF BUDDHIST PRINCIPLES IN THE VOLUNTEER WORK OF THE WAT SAKAET COMMUNITY, MUANG DISTRICT, SONGKHLA PROVINCE พระสถาพร ปุณณนนโท (จำจวนจร), พระครูโฆสิตพัฒนานุกุล และพระครูโกศลอรธกิจ	
การศึกษาวิเคราะห์ประโยชน์ของสัมมาวาจาในสถาบันครอบครัวของนักเรียน โรงเรียนกัลยาณีศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช	28
AN ANALYTICAL STUDY OF THE BENEFIT OF RIGHT SPEECH SAMMAWACA IN FAMILY INSTITUTION OF KANLAYANEESITHAMMARAT SCHOOL'S STUDENTS NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE พระอนุรักษ์ อนุฤทธิโต (รัฐธรรม), พระครูโฆสิตพัฒนานุกุล และพระครูโกศลอรธกิจ	
การเพิ่มศักยภาพพฤติกรรมการเรียนรู้ในการใช้หลักอานาปานสติของนักศึกษา จังหวัดสุราษฎร์ธานี: กรณีศึกษานักศึกษาของวิทยาลัยอาชีวศึกษาภาวนา โพธิคุณ	41
ENHANCING THE POTENTIALITY OF LEARNING BEHAVIOVR BY USING ANAPANASATI: CASE STUDY OF STUDENTS BHAVANA BHODIGUN VOCATIONAL COLLEGE KOH SAMUI SURAT THANI จิรวัดนา พุ่มด่าง, พระครูโฆสิตพัฒนานุกุล, ลิทธิโชค ปาณะศรี และประเวศ อินทองปาน	

**การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนสมานคุณ
วิทยาทาน อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา 54**

THE APPLICATION OF VUTHIDHAMMA PRINCIPLE FOR LIVING IN DAILY LIFE OF
STUDENTS IN SAMANAKHUNVITTHAYATHARN SCHOOL, HADYAI DISTRICT SONGKHLA
PROVINCE

พระครูสมุห์คลอง กมฺพโล, พระอรุณสุตาลังการ และกันตภณ หนูทองแก้ว

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน 67

การจัดการตลาดเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง: กรณีศึกษาตลาดชุมชนบ้าน
หน้าเขามหาชัย จังหวัดนครศรีธรรมราช*

SELF-RELIANCE COMMUNITY ECONOMIC MARKET MANAGEMENT:
A CASE STUDY OF BAAN NA KHAO MAHACHAI COMMUNITY
MARKET NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE

อาชียะห์ โต๊ะลู

Aseeyah Toklu

จิตติมา ดำรงวัฒนะ

Jittima Damrongwattana

อุดมศักดิ์ เดโชชัย

Udomsak Dechochai

เดโช ข่าน้ำแก้ว

Daycho Khaenamkaew

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

Nakhon Si Thammarat Rajabhat University, Thailand

E-mail: daycho_kha@nstru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาพัฒนาการความเป็นมาของตลาดบ้านหน้าเขามหาชัย 2) ศึกษาการจัดการตลาดในชุมชนบ้านหน้าเขามหาชัย และ 3) ศึกษาแนวทางการเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง เป็นวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ศึกษาเอกสารและสัมภาษณ์เชิงลึก เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เป็นตัวแทนกลุ่มผู้ประกอบการค้าขายในตลาดบ้านหน้าเขามหาชัย แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) ผู้ประกอบการ 2) ผู้สนับสนุน และ 3) ผู้บริโภค จำนวน 12 คน โดยวิเคราะห์เชิงเนื้อหาและสรุปเป็นภาพรวม ผลการวิจัยพบว่า 1) พัฒนาการความเป็นมาของตลาดบ้านหน้าเขามหาชัย มี 3 ยุคด้วยกันประกอบด้วย 1.1) ยุคหาบเร่แผงลอย สมัยที่มีความเจริญรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจด้วยการค้าขายในตลาด 1.2) ยุคการจัดการระเบียบมีระบบการจัดการคมนาคมและความปลอดภัยในการเดินทาง และ 1.3) ยุคศูนย์จำหน่ายอาหาร และสินค้าเสื้อผ้าสำเร็จรูป มีการขายอาหารควบคู่กับห้างสรรพสินค้าในชุมชน 2) การจัดการตลาดในตลาดบ้านหน้าเขามหาชัยคือ การดูแลรักษาความสะอาด และมีจัดระเบียบเรียบร้อยในตลาด ได้แก่ 2.1) ความจำเป็นผู้ประกอบการมีความจำเป็นในการเลี้ยงชีพให้กับบุคคลในครอบครัวในการดำเนินชีวิต 2.2) ความต้องการกลุ่มลูกค้ามีความ

* Received 9 August 2019; Revised 12 September 2019; Accepted 1 October 2019

ต้องการในการบริโภคอาหารในช่วงประมาณ 16.00 น. เป็นต้นไป และ 2.3) ความต้องการซื้อในรูปแบบเครื่องใช้ในชีวิตรประจำวัน และ 3) แนวทางการเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนคือ 3.1) พื้นฐานความเข้มแข็งของชุมชน มีการสร้างความเข้มแข็งในการส่งเสริมให้ทุกคนรอบครัวมีรายได้จากการค้าขายในตลาด 3.2) ความเป็นบูรณาการมีการจัดการบูรณาการทุกส่วนของตลาด เช่น สถานที่จอดรถ และ 3.3) พื้นฐานความเข้มแข็งของตนเองและผู้ประกอบการมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อการค้าขาย

คำสำคัญ: ตลาด, การจัดการ, เศรษฐกิจชุมชน, นครศรีธรรมราช

Abstract

The objectives of this research were as follow: 1) to study the development history Ban-Nakaomahachai market 2) to study management of Ban-Nakaomahachai market and 3) to study guideline for promoting the Ban-Nakaomahachai market. The study was quantitative research method by the document and in-depth interviews. Select purposive sampling group to represent people with seller group who sale for daily at Ban-Nakaomahachai market. The sample was divided into 3 groups such as: 1) seller, 2) supporter, and 3) Consumer. By analyzing the content and summarizing The research was found that: 1) The development history Ban-Nakaomahachai market, divided into 3 eras include: 1.1) hawker and market stall era of economic prosperity with market trading, 1.2) Order management. There is a system for transportation and travel safety, and 1.3) Food distribution center era. And ready-made clothing products There are food sales in conjunction with the shopping malls in the community. 2) The management of Ban-Nakaomahachai market is Cleanliness And organized in the market, namely 2.1) the necessity of entrepreneurs, there is a need to provide a living for the family in their lifestyles, 2.2) the demand, the customer group has a dietary demand around 16.00 N. Onwards and 2.3) the purchase demand in the form of everyday appliances. And 3) The guideline for promoting sufficiency community economy of the Ban-Nakaomahachai market are 3.1) the foundation of community strength. 3.2) Integration, management of all parts of the market, such as parking locations, and 3.3) the strengthening foundation of Myself and the operator have a good relationship with each other in trading.

Keywords: Market, Management, Sufficiency Community, Nakorn Sri Thammarat

บทนำ

มิติเศรษฐกิจชุมชนการตลาดมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตและยกระดับความเป็นอยู่ของมนุษย์ในสังคม ทำให้เกิดการพึ่งพาอาศัยกันอย่างเป็นระบบในสังคมมนุษย์ แต่ละคนสามารถประกอบอาชีพที่ตนเองถนัด และได้ใช้ความรู้ความสามารถของแต่ละบุคคลได้ อย่างเต็มกำลังความสามารถ และการตลาดมีบทบาทอย่างใหญ่หลวงต่อความเจริญเติบโต และพัฒนาการทางเศรษฐกิจของประเทศ เนื่องจากการตลาดเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการวิจัยและพัฒนาหาสิ่งแปลกใหม่ มาสนองความต้องการของตลาดและสังคม ทำให้ผู้บริโภคมีโอกาสเลือกใช้ผลิตภัณฑ์ที่ต้องการได้หลายทาง และผลิตภัณฑ์ที่สามารถตอบสนองความต้องการสร้างความพึงพอใจให้แก่ผู้บริโภค จึงมีผลทำให้เกิดการจ้างงาน เกิดรายได้กับแรงงาน และธุรกิจ ทำให้ประชาชนมีกำลังการซื้อ และสามารถสนองความต้องการในการบริโภค ซึ่งทำให้มาตรฐานการครองชีพของบุคคลในสังคมมีระดับสูงขึ้น และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นเครื่องมือทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเท่านั้น แต่ยังเป็นเครื่องมือที่สร้างความพึงพอใจให้กับผู้บริโภคอย่างต่อเนื่อง ทำให้ผู้บริโภคเกิดความซื่อสัตย์ภักดีต่อผลิตภัณฑ์ทำให้ผู้บริโภคกลับมาใช้หรือซื้อซ้ำเมื่อมีความต้องการ (ชลลดา จามรกุล, 2543)

บ้านหน้าเขาหมวย เป็นชุมชนที่ชาวบ้านได้ไปค้าขายในตลาด ซึ่งก่อให้เกิดการบริโภค และการพึ่งพากันอย่างเป็นระบบ มีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กันระบบเศรษฐกิจทั้งระบบ การสร้างความต้องการ และการสนองความต้องการในการบริโภค ผลิตภัณฑ์ทำให้เกิดการไหลเวียนในระบบเศรษฐกิจ คือ เกิดการจ้างงาน เกิดรายได้ เกิดการบริโภค และเกิดการใช้จ่ายแรงงาน ซึ่งจะมีการพึ่งพากัน และเชื่อมโยงไหลเวียนตามลำดับอย่างเป็นระบบ ผลจะทำให้การดำรงชีวิต ของมนุษยชาติในสังคมอยู่ในระดับที่มีการกินดีอยู่ดี มีความเป็นอยู่อย่างมีความสุขโดยทั่วกัน แต่ปัจจุบันนี้ได้เกิดปัญหาเกิดขึ้น อย่างเช่น เศรษฐกิจ สภาพแวดล้อม และอากาศ (ธงชัย สันติวงษ์, 2541) โดยมีการจัดการตลาดในชุมชน เป็นการเพิ่มช่องทางการจัดแสดงและจำหน่ายสินค้าเกษตร สินค้าหัตถกรรม สินค้า OTOP และสินค้าของชุมชน ให้แก่ประชาชนผู้มีรายได้น้อย ธุรกิจ SMEs สหกรณ์ วิสาหกิจชุมชน เกษตรกร และกลุ่มเกษตรกรในชุมชน และเชื่อมโยงการจำหน่ายสินค้าของชุมชน โดยไม่ผ่านพ่อค้าคนกลาง ซึ่งจะทำให้ผู้บริโภคได้สินค้าในราคาที่เป็นธรรม เป็นการกระตุ้นระบบเศรษฐกิจของชุมชน โดยการใช้การบริโภคภายในพื้นที่และชุมชนใกล้เคียงเป็นตัวขับเคลื่อน และสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน ควบคู่กับการสืบสานเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ของชุมชน รวมถึงสร้างการรับรู้เกี่ยวกับการเป็นตลาดชุมชนในวงกว้าง เพื่อประชาสัมพันธ์และจูงใจให้เกิดการซื้อขายและเข้ามาใช้ประโยชน์จากตลาดชุมชน ในการเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง เป็นการผลิต การแปรรูป การค้า

และการบริหารที่ผู้อยู่ในกระบวนการมุ่งหวังผลกำไรในรูปตัวเงิน แต่ต้องตระหนักถึงความพึงพอใจมากกว่าการได้เงิน แต่ทำให้ครอบครัว ชุมชนดำรงอยู่อย่างรู้รักสามัคคี มั่นคงปลอดภัย (ฐิติวรดา รุ่งเรือง, 2563) ดังนั้น เศรษฐกิจชุมชนจึงเป็นทางออกหนึ่งในการนำมาแก้ไขปัญหาเหล่านี้ โดยเศรษฐกิจชุมชน คือ กิจกรรมเศรษฐกิจทั้งภาคเกษตรกรรม ภาคอุตสาหกรรมและภาคบริการ ที่คนในชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผลประโยชน์และร่วมเป็นเจ้าของ โดยการพัฒนาจากรากฐานของศักยภาพของท้องถิ่น เศรษฐกิจชุมชนเป็นส่วนหนึ่งของเศรษฐกิจชาติ ในการพัฒนาเศรษฐกิจระดับชุมชนจะต้องมีความสัมพันธ์กับการพัฒนาเศรษฐกิจ ระดับประเทศ และต้องสัมพันธ์กับการเมือง การปกครอง การศึกษาวัฒนธรรมของคนทั้งประเทศ การทำงานเพื่อการดำรงชีพอู่ร่วมกันมีการรวมกลุ่มดำเนินกิจกรรมร่วมกัน เพื่อให้เกิดพอกอยู่พอกิน เพื่อความพึงพอใจ เพื่อให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง (นวรรตน์ นิธิชัยอนันต์, 2559)

ดังนั้น การศึกษาการจัดการตลาดเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง: กรณีศึกษาตลาดชุมชนบ้านหน้าเขมมหาชัย จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อศึกษาการพัฒนาการความเป็นมาในการจัดการตลาดอย่างไรมีการบริหารการจัดการตลาดในชุมชน และแนวทางการเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองของประชาชนในชุมชนบ้านหน้าเขมมหาชัยในการพัฒนาคุณภาพชีวิตในระบบเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สุขของตนเอง ครอบครัว และชุมชนในการเสริมสร้างความเข้มแข็งนำไปสู่ความยั่งยืน โดยผู้วิจัยได้ทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ตลาดในชุมชน และพัฒนาการความเป็นมาของตลาด การจัดการตลาดในชุมชนตลาด และผลการสังเคราะห์ตัวแปรจากงานวิจัยมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดนำไปสู่การวิจัยพบว่า ตัวแปรหลัก ประกอบด้วย พัฒนาการความเป็นมาของตลาดบ้านหน้าเขมมหาชัย มี 3 ยุค ได้แก่ 1) ยุคหาบเร่แผงลอย 2) ยุคการจัดการระเบียบ และ 3) ยุคศูนย์จำหน่ายอาหาร และสินค้าเสื้อผ้าสำเร็จรูป ในส่วนของการจัดการตลาดในชุมชนตลาดบ้านหน้าเขมมหาชัย คือ การจัดการตลาดเป็นการดูแลรักษาความสะอาดในตลาด และมีจัดระเบียบเรียบร้อยให้แก่บุคคลที่จะมาค้าขายในตลาดบ้านหน้าเขมมหาชัย ได้แก่ 1) ความจำเป็นผู้ประกอบการมีความจำเป็นในการเลี้ยงชีพให้กับบุคคลในครอบครัวในการดำเนินชีวิต 2) ความต้องการกลุ่มลูกค้ามีความต้องการในการบริโภคอาหารในช่วงประมาณ 16.00 น. เป็นต้นไป และ 3) ความต้องการซื้อในรูปแบบเครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น อาหาร เครื่องดื่ม ผัก และเครื่องแต่งกาย เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตในระบบเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สุขของตนเอง ครอบครัว และชุมชนในการเสริมสร้างความเข้มแข็งนำไปสู่ความยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพัฒนาการความเป็นมาของตลาดบ้านหน้าเขมมหาชัย
2. เพื่อศึกษาการจัดการตลาดในชุมชนบ้านหน้าเขมมหาชัย

3. เพื่อศึกษาแนวทางการเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การจัดการตลาดเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง: กรณีศึกษาตลาดชุมชนบ้านหน้าเขมหาย จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยในขั้นตอนของการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตการวิจัย

1.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Information) เลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งเป็นตัวแทนกลุ่มผู้ประกอบการค้าขายและผู้ที่เกี่ยวข้องกับตลาดบ้านหน้าเขมหาย แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ประกอบด้วย 1) ผู้ประกอบการค้าขาย ได้แก่ พ่อค้าแม่ค้า จำนวน 4 คน 2) ผู้สนับสนุนค้าขาย ได้แก่ ผู้ดูแลสถานที่ เจ้าของตลาด จำนวน 4 คน และ 3) ผู้บริโภคสินค้าในตลาด ได้แก่ บุคคลทั่วไปที่เข้ามาอุดหนุนสินค้า จำนวน 4 คน ทั้งหมด 12 คน ซึ่งเป็นผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับการค้าขายในตลาดบ้านหน้าเขมหายมีระยะเวลา 5 ปีขึ้นไป

1.2 ด้านเนื้อหา ได้แก่ เอกสาร ตำรางานวิจัย วิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องการจัดการตลาดในชุมชน และการเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ด้านการจัดการตลาดในชุมชนบ้านหน้าเขมหาย ที่มีประสบการณ์ 5 ปีขึ้นไป จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องเที่ยงตรงและครอบคลุมเนื้อหา โดยค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC ได้เท่ากับ 0.51 - 1.00 (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) ซึ่งผู้วิจัยนำไปทดลองใช้กับกลุ่มอื่นที่ไม่ใช่ตัวอย่าง จำนวน 30 คน และได้หาค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach, L. J, 1990) เท่ากับ 0.95 และจัดทำแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์ แบ่งเป็น 3 ตอน คือ 1) ข้อมูลพื้นฐาน 2) การจัดการตลาดในชุมชนบ้านหน้าเขมหาย และ 3) แนวทางการเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนบ้านหน้าเขมหาย

3. การเก็บข้อมูล คือ เก็บรวบรวมข้อมูลออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน (Checklist) ระยะที่ 2 การจัดการตลาดในชุมชนบ้านหน้าเขมหาย (Open End) และระยะที่ 3 วิเคราะห์แนวทางการเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนบ้านหน้าเขมหาย (Content Analysis)

4. การวิเคราะห์ข้อมูล คือ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) และสรุปเป็นภาพรวม

ผลการศึกษา

การศึกษาพัฒนาการความเป็นมาในตลาดในชุมชนบ้านหน้าเขามหาชัย พบว่าพัฒนาการความเป็นมาในตลาดในชุมชนบ้านหน้าเขามหาชัย มีพัฒนาการ 3 ยุค ได้แก่ 1) พัฒนาการความเป็นมาในยุคหาบแร่แฝงลอย เป็นยุคหาบแร่แฝงลอยในสมัยก่อนนั้นมีความเจริญรุ่งเรืองในทางเศรษฐกิจด้วยการทำการค้าขายในตลาด มีการค้าขายในยุคหาบแร่-แฝงลอยบนท้องถนน ก่อให้เกิดปัญหาความสกปรก ปัญหาในด้านสุขภาพอนามัย และปัญหาความไม่เป็นระเบียบเรียบร้อยของชุมชนบ้านหน้าเขามหาชัย เนื่องจากผู้ค้าแม่ค้า ที่มาขายของในยุคหาบแร่-แฝงลอยนั้นไม่ได้คำนึงถึงการรักษาความสะอาด ทั้งกับสินค้า และสถานที่ประกอบการค้าขาย และยังเป็นพาหนะแพร่เชื้อโรคต่าง ๆ อีกมากมาย 2) พัฒนาการในยุคการจัดการระเบียบการคมนาคมบนท้องถนน ในยุคสมัยก่อนจะไม่มีระบบจราจร หรือคนมาช่วยดูแลความปลอดภัยบนท้องถนนหน้าตลาดบ้านหน้าเขามหาชัยร่วมการพัฒนา และหาแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว และในยุคการจัดการระเบียบการคมนาคมบนท้องถนนจะพัฒนาโครงข่ายระบบคมนาคม เพื่อแก้ปัญหการจราจร พร้อมทั้งเพิ่มความสะดวกสบายของคนในยุคการจัดการระเบียบการคมนาคม และสร้างความปลอดภัยในการเดินทางให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น และ 3) พัฒนาการในยุคศูนย์จำหน่ายอาหาร และสินค้าสำเร็จรูป พบว่า ในยุคศูนย์จำหน่ายอาหาร และสินค้าสำเร็จรูปในตลาดบ้านหน้าเขามหาชัย เนื่องจากเป็นตลาดธรรมดาทั่วไปในการจำหน่ายสินค้า ทั้งอาหารแห้ง และอาหารที่ปรุงแต่งในชีวิตประจำวัน

ภาพที่ 1 ตลาดบ้านหน้าเขามหาชัย

ภาพที่ 2 การวางจำหน่ายผลไม้

ภาพที่ 5 การจำหน่ายสินค้าประเภท
เครื่องสำอาง

ภาพที่ 4 ศูนย์จำหน่ายอาหารและเสื้อผ้า
สำเร็จรูป

การศึกษาการจัดการตลาดในชุมชนบ้านหน้าเขามหาชัย พบว่า การจัดการตลาดเป็น การดูแลรักษาความสะอาดในตลาด และมีจัดระเบียบเรียบร้อยให้แก่บุคคลที่จะมาค้าขายใน ตลาดบ้านหน้าเขามหาชัย มี 3 ลักษณะ ได้แก่ 1) ความจำเป็นในการการค้าขาย มีความจำเป็น และมีความต้องการซื้อของในตลาด และทำให้เกิดความคิดที่จะเสนอสินค้าเพื่อที่จะตอบสนอง ความต้องการของลูกค้าที่เดินมาซื้อของในตลาด ในปัจจุบันตลาดนัดมีความจำเป็น และ เกี่ยวข้องในชีวิตประจำวันของผู้บริโภค และเป็นสิ่งสำคัญ คือ ผู้ประกอบการขายในตลาด จะต้องสร้างความต้องการให้เกิดกับผู้บริโภค และเมื่อผู้บริโภคเกิดความต้องการแล้วจะต้อง ผลิตสินค้าที่มีคุณภาพเพื่อให้ผู้บริโภคเกิดความพึงพอใจ และเกิดการซื้อซ้ำอีก และสินค้าบาง ชนิดจำเป็นต้องมีบริการหลังการขายที่ดี เพื่อให้ผู้บริโภคเกิดความประทับใจ ส่งผลต่อการ เผยแพร่ข่าวสาร หรือบอกต่อให้คนใกล้ชิดได้รับรู้ และสิ่งสำคัญอีกประการหนึ่ง คือ สินค้าที่ ผลิตนั้นจะต้องมีคุณภาพดีสู้กับคู่แข่งได้ และผู้ผลิตทุกคนย่อมต้องการผลตอบแทนบาง ประการจากการประกอบการขายสินค้า หรือบริการนั้น ๆ แสดงว่ากิจการมีวัตถุประสงค์ หรือ เป้าหมายบางประการในการดำเนินงาน เป้าหมายที่สำคัญที่สุดคือ ผลกำไรที่จะกลับคืนมาสู่ผู้ เป็นเจ้าของกิจการ ฉะนั้นการที่ผู้ผลิตแต่ละรายจะยืนหยัดอยู่ในตลาดขายสินค้า หรือตลาด บริการนั้น ๆ ต่อไปหรือไม่ ย่อมขึ้นอยู่กับ การซื้อขาย สินค้าหรือบริการเหล่านั้น 2) ความ ต้องการในการการค้าขาย พบว่า ความต้องการของลูกค้าในการซื้อของในตลาดบ้านหน้าเขามหาชัย เนื่องจากเป็นความต้องการของลูกค้าที่มาซื้อสินค้าที่นำมาจัดจำหน่ายในตลาดบ้านหน้าเขามหาชัยจะมีอาหารที่น่าสนใจ และที่ทันสมัยมากขึ้น เป็นหนึ่งในปัจจัยสี่ที่มีความสำคัญต่อ ร่างกายเป็นอย่างยิ่งในแต่ละวันนั้นเราต้องรับประทานอาหารให้ครบถ้วนทั้ง 3 มื้อ ได้แก่ มื้อ เช้า มื้อกลางวัน และมื้อเย็น แต่ด้วยสภาวะปัจจุบันคนไทยนั้นมีวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปมาก โดยเฉพาะคนในชุมชนบ้านหน้าเขามหาชัย ที่มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม เนื่องจากการ เจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ และสังคมที่แข่งขันกับเวลา การจะเตรียมทำอาหารเพื่อรับประทาน

จึงเป็นเรื่องที่ยุ่ยาก คนยุคใหม่จึงนิยมซื้ออาหารจากร้านอาหาร หรือออกไปรับประทานอาหารข้างนอกเพื่อความสะดวก การที่คนมีเวลาน้อยลง เพราะต้องทำงานแข่งขันกับเวลา และการจราจรที่ติดขัดในเมืองใหญ่ ไม่มีเวลาแม้กระทั่งหาอาหารมารับประทาน จึงเป็นเหตุที่ทำให้ธุรกิจอาหารจานด่วนเจริญเติบโต และได้รับความนิยมในการบริโภคมากขึ้น เพราะสามารถเพิ่มความพอใจ และความสะดวกสบายประหยัดในเรื่องของเวลาได้ เพราะปัจจัยในด้านความสะดวกสบายซึ่งตรงกับความต้องการของคนในปัจจุบัน และ 3) ความต้องการซื้อสินค้าในตลาด ความต้องการซื้อสินค้าในตลาด จะมีการเลือกซื้อสินค้า ที่มีคุณภาพในตลาดบ้านหน้าเขามหาชัยที่มีผลต่อการซื้อ และเป็นการขายสินค้ามีความแตกต่างกันผู้ซื้อยินดีจะซื้อสินค้าในจำนวนที่มากขึ้นถ้าราคาสินค้าต่ำลง และจะซื้อสินค้าน้อยลงถ้าราคาสินค้าสูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับคำพูดที่ว่า

“สินค้าที่นำมาขายต้องตรงความต้องการของลูกค้า แต่บางคนก็ซื้อสินค้านอกจากใช้ดีแล้ว สิ่งสำคัญคือ พ่อค้า แม่ค้า ที่บริการดีมีปฏิสัมพันธ์ที่ดี ยิ้มแย้มแจ่มใส” (ผู้ดูแลสถานที่, 2563)

“ในปัจจุบันตลาดนัดมีความจำเป็น เนื่องจากหาซื้อสินค้าได้ที่เดียวกัน ราคาไม่แพง สะดวก ประหยัดทั้งเวลาและเงิน ผู้ขายมีการบริการดีอธิบายข้อมูลสินค้าได้ชัดเจน รวมถึงมีบริการหลังการขายที่ดี เกิดความประทับใจ และใช้ดีแล้วบอกต่อ” (ผู้บริโภคสินค้าในตลาด, 2563)

การศึกษาแนวทางการเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง พบว่า มีแนวทางการเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง 3 แนวทาง ได้แก่ 1) พื้นฐานความเข้มแข็งของชุมชน พบว่า พื้นฐานอยู่ที่ความเข้มแข็งของชุมชน เป็นพื้นฐานในการค้าขายในตลาด และมีความเข้มแข็งมากกว่าเมื่อก่อน ชุมชนมีความสัมพันธ์ทางสังคมเป็นแบบเครือญาติ มีโครงสร้างทางสังคมเป็นแบบแนวนอน หรือแนวนราบ มีการรวมกลุ่มของสมาชิกด้วยการกำหนดวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายร่วมกันเพื่อการแก้ไขปัญหา หรือการพัฒนาชุมชน มีการบริหารจัดการกลุ่มโดยมีโครงสร้างรูปแบบคณะกรรมการ แบ่งหน้าที่ และความรับผิดชอบร่วมกัน มีการเรียนรู้ และการถ่ายทอดความรู้ มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ตลอดจนการสร้างเครือข่ายทั้งภายใน และภายนอกชุมชนเพื่อให้เกิดพลังในการดำเนินกิจกรรมร่วมกัน 2) มีความเป็นบูรณาการ พบว่า มีความเป็นบูรณาการ และมีการกระตุ้นในด้านการขาย เพื่อสร้างความเจริญให้กับผู้ประกอบการขาย รู้จักใช้ทักษะต่าง ๆ อย่างเหมาะสม และยังสามารถเลือก หรือพัฒนาได้อย่างอิสระด้วยตนเอง และ 3) พื้นฐานความเข้มแข็งของตนเอง พบว่า พื้นฐานความเข้มแข็งของตนเองจะเป็นการแนวทางการสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนที่ดีให้แก่ลูกค้าที่มาเดินใน

ตลาดบ้านหน้าเขมหาย้ายที่มากขึ้น การปฏิบัติตนของสมาชิกในครัวเรือนที่มีการปฏิบัติในระดับมาก หรือบ่อย ได้แก่ การช่วยเหลืองานในครอบครัว และการร่วมกิจกรรมของชุมชน ส่วนครอบครัวจะมีการพูดจาที่ดี เข้าร่วมปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนา การให้กำลังใจซึ่งกันและกัน และการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม

อภิปรายผล

จากการศึกษาพัฒนาการความเป็นมาในตลาดในชุมชนบ้านหน้าเขมหาย พัฒนาการความเป็นมาของตลาดบ้านหน้าเขมหาย มี 3 ยุคด้วยกันประกอบด้วย 1) ยุคหาบแร่แผงลอย ได้แก่ สมัยก่อนนั้นตลาดบ้านหน้าเขมหาย มีความเจริญรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจด้วยการทำการค้าขายในตลาด 2) ยุคการจัดการระเบียบ ได้แก่ การคมนาคมบนท้องถนน และสร้างความปลอดภัยในการเดินทางให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น และ 3) ยุคศูนย์จำหน่ายอาหาร และสินค้าเสื้อผ้าสำเร็จรูป ได้แก่ การค้าขายอาหารควบคู่กับห้างสรรพสินค้าขนาดเล็กของชุมชน ดังนั้นตลาดในชุมชนมีการพัฒนารูปแบบตลาดมาเรื่อย ๆ จนถึงปัจจุบันอย่างเผยแพร่ในทุกมุมเมือง ตลาดท้องถิ่น และตลาดชุมชน เป็นต้น เพราะวิถีชีวิตของคนไทยผูกพันมากกับการค้าขายมาตลอด ตลาดก็จะมีควบคู่กับวิถีชีวิตมาเสมอ แต่อาจมีการพัฒนาไปตามยุคสมัย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทวีพงษ์ หินคำ ที่กล่าวถึง การสร้างงาน สร้างฐานะทางเศรษฐกิจให้แก่ผู้ประกอบการอาชีพ โดยเฉพาะผู้ด้อยโอกาสทางเศรษฐกิจ และพยุ่งค่าครองชีพของประชาชนเท่านั้น แต่มูลค่าการขายของหาบแร่แผงลอยยังสร้างรายได้จำนวนมากให้แก่ระบบเศรษฐกิจโดยรวม และสนับสนุนการพึ่งตนเองของระบบเศรษฐกิจของประเทศด้วย ในทางสังคม หาบแร่แผงลอยอาหาร นอกจากจะมีบทบาทในการลดปัญหาสังคม อันเป็นผลจากการลดอัตราการว่างงานแล้ว ยังมีบทบาทสร้างทุนทางสังคมด้วย เพราะการประกอบอาชีพอิสระที่ประสบความสำเร็จ นอกจากจะเป็นการเสริมพลังทางเศรษฐกิจ สังคม รวมทั้งการเมืองให้แก่ผู้ประกอบการอาชีพนี้ เป็นรายบุคคลแล้ว ยังนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในอัตลักษณ์ของพวกเขา เป็นการสร้างทุนทางสังคม และสร้างประชาสังคมด้วย (ทวีพงษ์ หินคำ, 2541)

จากการศึกษาการจัดการตลาดในชุมชนบ้านหน้าเขมหาย การจัดการตลาดเป็นการดูแลรักษาความสะอาดในตลาด และมีจัดระเบียบเรียบร้อยให้แก่บุคคลที่จะมาค้าขายในตลาดบ้านหน้าเขมหาย ได้แก่ 1) ความจำเป็นผู้ประกอบการมีความจำเป็นในการเลี้ยงชีพให้กับบุคคลในครอบครัวในการดำเนินชีวิต 2) ความต้องการกลุ่มลูกค้ามีความต้องการในการบริโภคอาหารในช่วงประมาณ 16.00 น. เป็นต้นไป และ 3) ความต้องการซื้อในรูปแบบเครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น อาหาร เครื่องดื่ม ผัก และเครื่องแต่งกาย ซึ่งถือว่าเป็นโอกาสสำคัญที่จะเป็นช่องทางให้คนในชุมชนได้ลุก ขึ้นมาพัฒนาชุมชนของตนเอง โดยค้นหาศักยภาพของชุมชนบนฐานอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่ยังคง ดำรงซึ่งวิถีชีวิต แต่แฝงความเป็นแหล่งท่องเที่ยว

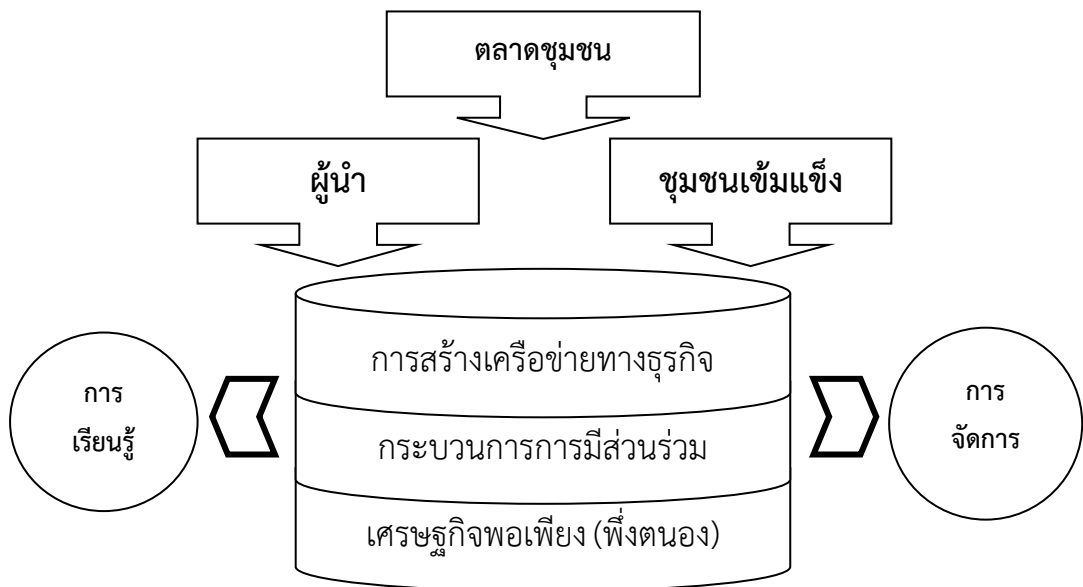

โดยชุมชน ซึ่งสิ่งเหล่านี้หากชุมชนมีพื้นที่และมีการจัดการที่ดี ก็ย่อมจะทำให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการโดยชุมชนเอง นำไปสู่โอกาสให้ เกิดการสร้างรายได้ให้กับชุมชนได้ และด้วยความร่วมมือของการรวมประชาคมอาเซียน ก็จะเป็น ช่องทางที่จะนำไปสู่การส่งเสริมการท่องเที่ยวที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศไทยในเวทีโลกได้ ดังเช่น วิชชุตา เขียวเกตุ กล่าวว่า ชุมชนใช้กระบวนการทำงานร่วมกันที่เรียกว่า “วชร” ชุมชนเรียนรู้ร่วมกันผ่านเครื่องมืองานวิจัยชุมชน เริ่มจากการฟื้นฟูวัดคลองแดนสู่ชุมชน และขยายผลต่อยอดมาสู่พื้นที่พุตลาดริมน้ำคลองแดนให้เป็นพื้นที่ทำกิจกรรมของชุมชน ด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม การจัดการตนเองของตลาดริมน้ำเป็นลักษณะที่เกิดขึ้นจากชุมชน โดยมีกระบวนการเริ่มจาก 1) การรวมกลุ่ม 2) แผนและข้อมูลชุมชน 3) การขับเคลื่อนแผน และ 4) การบูรณาการแผน การจัดการตนเองที่เกิดขึ้นภายในตลาดริมน้ำคลองแดนนั้น กลไกที่เข้ามามีบทบาทและสนับสนุนที่สำคัญ ได้แก่ 1) บุคคลในชุมชน 2) เครือข่ายภาคี และ 3) ทุนชุมชน ชุมชนคลองแดนมีทุนของชุมชนถือเป็นฐานสำคัญที่นำไปสู่การจัดการในทุก ๆ ด้านของชุมชน ทั้งทุน วัฒนธรรม ทุน มนุษย์ ทุนความรู้ภูมิปัญญาและทุนธรรมชาติ ด้วยความเข้าใจในชุมชน ตนเอง จึงได้เห็นถึงศักยภาพของชุมชน เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน จนทำให้เกิดการจัดการทุน ชุมชนนำมาสู่การบูรณาการเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชนทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และ สิ่งแวดล้อม (วิชชุตา เขียวเกตุ, 2559)

จากการศึกษาแนวทางการเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง แนวทางการเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนบ้านหน้าเขามหาชัย ประกอบด้วย 1) ฐานความเข้มแข็งของชุมชน มีการสร้างความเข้มแข็งในการส่งเสริมให้ทุกคนรอบครัวมีรายได้จากการค้าขายในตลาด 2) ความเป็นบูรณาการมีการจัดการบูรณาการทุกส่วนของตลาด เช่น ด้านสถานที่จอดรถ และ 3) ฐานความเข้มแข็งของตนเองผู้ประกอบการมีการสร้างสัมพันธ์ที่ดีต่อกันในการค้าขาย จะเห็นได้ว่าเป็นการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจจากการบริการ และสามารถเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สร้างความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจทั้งในระดับมหภาค และจุลภาค ซึ่งชุมชนต้องมีการปรับตัวของคนในพื้นที่เพื่อให้เข้ากับกระแสทิศทางเศรษฐกิจในภาคบริการการท่องเที่ยว ทั้งรูปแบบการท่องเที่ยวแหล่งธรรมชาติ การท่องเที่ยวแหล่งวัฒนธรรม และการท่องเที่ยวความสนใจพิเศษ ดังเช่น พรพรวดี พงษ์ศิริ ที่กล่าวว่า เศรษฐกิจชุมชนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีอิทธิพลต่อศักยภาพในการแข่งขัน มีค่าเท่ากับ 0.96 ซึ่งตัวแปรเศรษฐกิจชุมชนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กล่าวคือ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลมาตรฐาน เท่ากับ 0.90) รองลงมาคือ การผลิต (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลมาตรฐาน เท่ากับ 0.85) และการตลาด (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลมาตรฐาน เท่ากับ 0.79) ตามลำดับ ตัวแปรศักยภาพในการแข่งขันตัวแปรที่มีอิทธิพลสูงสุด คือ ด้านคุณภาพ (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลมาตรฐาน เท่ากับ 0.91) รองลงมา คือ การเรียนรู้ขององค์กร (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลมาตรฐาน เท่ากับ 0.87) และการติดต่อเครือข่าย (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลมาตรฐานเท่ากับ 0.86) ตามลำดับ ดังนั้น

การพัฒนาศักยภาพเศรษฐกิจชุมชนควรให้ความสำคัญต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์การผลิต การตลาด คุณภาพ การเรียนรู้ขององค์กร และการติดต่อเครือข่าย เพื่อให้สามารถพัฒนา ศักยภาพในการแข่งขันของเศรษฐกิจชุมชนจังหวัดมหาสารคามได้มากขึ้น (พรชวดี พงษ์ศิริ, 2560)

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 5 การจัดการตลาดในชุมชนเพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง

Community market management to strengthen the self-reliant community economy

จากข้อค้นพบในงานวิจัยได้สรุปเป็นองค์ความรู้สรุปได้ว่า ตลาดชุมชนสร้างฐานราก เศรษฐกิจชุมชนแบบพึ่งตนเอง หรือเรียกว่า “Community market management to strengthen the self - reliant community economy” จากองค์ความรู้สรุปได้ว่าการจัดการตลาดในชุมชนเพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง โดยสร้างเศรษฐกิจชุมชนมาปรับใช้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิต การรู้ศักยภาพของชุมชนซึ่งให้ความสำคัญกับการเพิ่มความรู้และขีดความสามารถของคนในชุมชนให้รู้จักตนเอง มีความสามารถในการบริการศักยภาพการเรียนรู้มาสนับสนุนให้เกิดการบริหารจัดการที่ดี ซึ่งมี 3 ทู่น ที่ควรนำมาใช้ในการพัฒนาชุมชน ได้แก่ ทู่นทางสังคม ทู่นทางเศรษฐกิจ และทู่นทางทรัพยากร โดยผ่านกระบวนการการมีส่วนร่วมมาสร้างเครือข่ายทางธุรกิจ เพื่อให้ชุมชนนำทุน

ต่าง ๆ ที่มี มาประยุกต์ใช้ตามเศรษฐกิจพอเพียง (พึ่งตนเอง) ตลอดถึงการนำเทคโนโลยีหรือ การฝึกอบรม สามารถนำความรู้มาใช้ในการการออกแบบผลิตภัณฑ์และสร้างนวัตกรรมเพื่อเพิ่ม มูลค่าทางเศรษฐกิจและก่อให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนต่อไป

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่องนี้ ผลการวิจัยพบว่า ด้านพัฒนาการความเป็นมาของตลาดบ้านหน้า เขามหาชัย มี 3 ยุค ประกอบด้วย 1) ยุคหาบเร่แผงลอย ได้แก่ สมัยก่อนนั้นตลาดบ้านหน้าเขามหาชัย 2) ยุคการจัดการระเบียบ และ 3) ยุคศูนย์จำหน่ายอาหาร และสินค้าเสื้อผ้าสำเร็จรูป ในด้านการจัดการตลาดในชุมชนตลาดบ้านหน้าเขามหาชัย คือ การจัดการตลาดเป็นการดูแล รักษาความสะอาดในตลาด และมีจัดระเบียบเรียบร้อยให้แก่บุคคลที่จะมาค้าขายในตลาดบ้านหน้าเขามหาชัย ได้แก่ 1) ความจำเป็นผู้ประกอบการมีความจำเป็นในการเลี้ยงชีพให้กับบุคคล ในครอบครัวในการดำเนินชีวิต 2) ความต้องการกลุ่มลูกค้ามีความต้องการในการบริโภคอาหาร ในช่วงประมาณ 16.00 น. เป็นต้นไป และ 3) ความต้องการซื้อในรูปแบบเครื่องใช้ใน ชีวิตประจำวัน เช่น อาหาร เครื่องดื่ม ผัก และเครื่องแต่งกาย และด้านแนวทางการเสริมสร้าง เศรษฐกิจชุมชนบ้านหน้าเขามหาชัย ประกอบด้วย 1) พื้นฐานความเข้มแข็งของชุมชน 2) ความเป็นบูรณาการมีการจัดการบูรณาการทุกส่วนของตลาด และ 3) พื้นฐานความเข้มแข็ง ของตนเองผู้ประกอบการ ในด้านการอภิปรายผล พัฒนาการความเป็นมาตลาดในชุมชน การจัดการตลาดในชุมชนบ้านหน้าเขามหาชัย และแนวทางการเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนบ้าน หน้าเขามหาชัย จากการศึกษาข้อมูลไม่พบบางวิจัยที่สามารถเปรียบเทียบกันได้โดยตรง แต่มี งานวิจัยที่ใกล้เคียงกัน ผู้วิจัยสรุปโดยรวมว่า เศรษฐกิจชุมชนตามปรัชญาเศรษฐกิจ เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตขั้นพื้นฐานของคนทุกคนการพึ่งพาตนเองให้มีศักยภาพที่จะดำรง อยู่ในสังคมได้ ความเป็นอยู่แบบพอมีพอกิน พอใจ และการรู้จักประมาณตน เพื่อนำไปสู่ การพัฒนา และสร้างความเข้มแข็งบนการพึ่งพาตนเอง ข้อเสนอแนะในการวิจัยคือ 1) ควรมี การสร้างเครือข่ายของตลาดในชุมชนบ้านหน้าเขามหาชัย 2) ภาครัฐส่งเสริมให้คนในชุมชนมี ความรู้ในเรื่องการตลาดเป็นการส่งเสริมอาชีพในด้านการค้าขาย และ 3) ภาครัฐควรมี การประชาสัมพันธ์ และสร้างเป็นสถานที่ท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงวิถีชีวิต และเชิงภูมิปัญญา

เอกสารอ้างอิง

ชลลดา จามรกุล. (2543). การจัดระบบและส่งเสริมพัฒนาตลาดนัด. เรียกใช้เมื่อ 20 กรกฎาคม 2562 จาก <http://www.dit.go.th>

- ฐิติวรดา รุ่งเรือง. (2563). เศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองบนพื้นฐานชุมชนชาติไทย. เรียกใช้เมื่อ 9 มกราคม 2563 จาก <https://sites.google.com/site/thitiwrdarungreuxng/sersthkic-chumchn-phung-tnxeng-bn-phun-than-chum-chna-thip-tiy>
- ทวีพงษ์ หินคำ. (2541). การจัดการด้านการจัดระเบียบหาบเร่แผงลอย กรุงเทพมหานคร : ปัญหา และแนวทางแก้ไข. ใน วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีสังคม. มหาวิทยาลัยเกริก.
- ธงชัย สันติวงษ์. (2541). ความเป็นมาของตลาดนัด. เรียกใช้เมื่อ 20 กรกฎาคม 2562 จาก <http://www.shows.voicetv.co.th>
- นวรรตน์ นิธิชัยอนันต์. (2559). ศักยภาพทางเศรษฐกิจชุมชนชายแดนไทย-กัมพูชา: กรณีศึกษา ชุมชนบ้านโจรก ตำบลด่าน อำเภอกาบเชิง จังหวัดสุรินทร์. วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, 11(ฉบับพิเศษ), 66-75.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย เล่ม 2. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาการพิมพ์.
- ผู้ดูแลสถานที่. (19 ตุลาคม 2563). การจัดการตลาดเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง: กรณีศึกษา ตลาดชุมชนบ้านหน้าเขามหาชัย จังหวัดนครศรีธรรมราช. (อาชีวะห์ โต๊ะลู, ผู้สัมภาษณ์)
- ผู้บริโภคสินค้าในตลาด. (19 ตุลาคม 2563). การจัดการตลาดเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง: กรณีศึกษาตลาดชุมชนบ้านหน้าเขามหาชัย จังหวัดนครศรีธรรมราช. (อาชีวะห์ โต๊ะลู, ผู้สัมภาษณ์)
- พรชวดี พงษ์ศิริ. (2560). การพัฒนาศักยภาพเศรษฐกิจชุมชนจังหวัดมหาสารคามตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. วารสารเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจปริทัศน์, 13(2), 23-38.
- วิชชุดา เขียวเกตุ. (2559). การจัดการตนเองของตลาดชุมชน กรณีศึกษา ตลาดริมน้ำคลองแดน อำเภอร่อนด จังหวัดสงขลา. ใน วิทยานิพนธ์พัฒนาชุมชนมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Cronbach, L. J. (1990). Essentials of psychological testing. (5th ed.). New York: Harper Collins Publishers.

**การวิเคราะห์การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการทำงานจิตอาสา
ของชุมชนวัดสระเกษ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา***
**AN ANALYSIS OF THE APPLICATION OF BUDDHIST PRINCIPLES IN
THE VOLUNTEER WORK OF THE WAT SAKAET COMMUNITY,
MUANG DISTRICT, SONGKHLA PROVINCE**

พระสถาพร ปุณณนโธ (ร่าจวนจร)

Phra Sathaporn Punnanando (Rumjounjorn)

พระครูโฆสิตพัฒนานุกุล

Phrakrukositwatthanukul

พระครูโกศลอรธกิจ

Phrakrukosolarthakit

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nakhon Si Thammarat Campus, Thailand

E-mail: sathaporn_rumjounjorn@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาแนวคิดทฤษฎีจิตอาสาและหลักการทำงานจิตอาสา 2) ศึกษาหลักพุทธธรรมที่เกี่ยวกับจิตอาสาในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท และ 3) วิเคราะห์การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการทำงานจิตอาสาของชุมชนวัดสระเกษ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา เป็นวิธีวิจัยเชิงคุณภาพศึกษาเอกสารและสัมภาษณ์เชิงลึกเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงเป็นตัวแทนผู้ที่เกี่ยวข้องกับการทำงานจิตอาสาของชุมชนวัดสระเกษ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) ผู้นำท้องถิ่น 2) หัวหน้าชุมชน และ 3) ประชาชนทั่วไป จำนวน 9 คน โดยนำมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหาและสรุปเป็นภาพรวมผลการวิจัยพบว่า 1) แนวคิดทฤษฎีจิตอาสาและหลักการทำงานจิตอาสา คือ แรงจูงใจเป็นการสร้างแรงจูงใจในการทำงานของจิตอาสา ซึ่งเกิดจากแรงจูงใจภายในและภายนอกที่ควบคู่กันจนเกิดเป็นแรงผลักดันให้ขับเคลื่อน หรือเป็นแรงผลักดันให้บุคคลเกิดความเห็นใจในความทุกข์ของผู้อื่น ทำให้เกิดเป็นความเสียสละและปรารถนาที่จะช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นจากความทุกข์นั้น 2) หลักพุทธธรรมที่เกี่ยวกับจิตอาสา คือ สาราณียธรรม 6 ประกอบด้วย 2.1) เมตตาทายกรรม 2.2) เมตตาวจีกรรม 2.3) เมตตาโมกกรรม 2.4) สาธารณโภคี 2.5) สีลสามัญญตา และ 2.6) ทิฐิสามัญญตา และ 3) การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการทำงานจิตอาสา คือ การเปลี่ยนแปลงวิธีคิด เกิดการกระตุ้นการใช้ความคิดของคนชุมชนให้รู้จักคิดอย่างถูกต้อง เป็น

* Received 20 August 2019; Revised 25 September 2019; Accepted 29 October 2019

วิธีการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองให้เกิดปัญญา รู้คิดเท่าทันเห็นสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริง สัมพันธ์กับการพัฒนาการของชีวิต เกิดผลต่อสิ่งต่าง ๆ โดยรวมทำให้เกิดพฤติกรรมจิตอาสา อย่างยั่งยืนในการดำเนินชีวิตและสังคม

คำสำคัญ: การประยุกต์, หลักพุทธธรรม, จิตอาสา, ชุมชนวัดสระเกษ

Abstract

The purposes of this research were: 1) study the concept and theory of volunteer spirit and the principle of volunteer work, 2) investigate the Dharma principles of volunteer work in Theravada Buddhist scriptures, and 3) analyze the application of Dharma principles in the volunteer work of Wat Sakaet community, Muang district, Songkhla province. The study was quantitative research method by the document and in-depth interviews. Select purposive sampling group to represent people with volunteer work of Wat sakaet community, Muang district, Songkhla province, divided into 3 groups include: 1) local leadership, 2) community leadership, and 3) ordinary for total 9 persons. By analyzing the content and summarizing The research was found that: 1) The concept and theory of volunteer spirit are: creating the motivation of volunteer work. This is caused by both internal and external motives that create a driving force. Or as a driving force in the suffering of others Causing a sacrifice and a desire to help others from suffering, 2) The Dharma principle of volunteer were 6 Saraniyadhamma (virtues for fraternal living) such as: 2.1) Mettākāyakkamma (to be amiable in deed), 2.2) Mettāvācikkamma (to be amiable in word), 2.3) Mettāmanokamma (to be amiable in thought), 2.4) Sādhāranabhogitā (to share any lawful gains with virtuous fellows), 5) Silasāmannatā (to keep without blemish the rules of conduct along with one's fellows), and 6) Ditthisāmannatā (to be endowed with right views along with one's fellow). And 3) To analyze the application of Dharma principles in the volunteer by changing the way of thinking to stimulate the ideas of the community correctly that was to develop wisdom the mselves, be aware of all things as truly that related to the development of life so effective to the attitude towards things, as the overview of result was sustainable volunteering behavior in their lives and society.

Keywords: Application, Dharma Principles, Volunteer, Wat Sakaet Community

บทนำ

สังคมไทยในปัจจุบันเป็นสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงในหลาย ๆ ด้านตามกระแสโลกาภิวัตน์และวัฒนธรรมโลก ที่ส่งผลต่อวิถีชีวิตคนไทยทั้งระดับครอบครัว ชุมชน และประเทศ ปรากฏการณ์ดังกล่าวทำให้สภาพทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองมีการเปลี่ยนแปลงทั้งในเชิงบวกและเชิงลบ ในเชิงบวก คือ ทำให้คนมีโอกาสรู้จักวัฒนธรรมใหม่ ๆ เรียนรู้ถึงการอยู่ร่วมกันในสังคมแบบพหุวัฒนธรรม แต่ในเชิงลบวัฒนธรรมที่ต่างสามารถสร้างค่านิยมการเป็นพวกเรากว้างขวางทำให้ผู้คนส่วนใหญ่มุ่งแสวงหาความสุขส่วนตัวมากกว่าการคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม ชุมชนเกิดภาวะต่างคนต่างอยู่ความไว้วางใจและการช่วยเหลือเกื้อกูลกันในสังคมลดลง มีความแตกแยกแบ่งฝักแบ่งฝ่ายและเกาะกลุ่มเอาตัวรอด ผลที่มาจากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของกระแสโลกาภิวัตน์ในช่วง 2 ทศวรรษที่ผ่านมา นำมาสู่การเปลี่ยนแปลงบริบทของสังคมไทยให้ผลกระทบทั้งที่เป็นคุณและเป็นโทษในระดับต่าง ๆ โดยเฉพาะการเติบโตทางด้านวัตถุที่เจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว ก่อให้เกิดอิทธิพลของวัฒนธรรมบริโภคนิยมวัตถุนิยม และกระตุ้นใ้มน้าวส่งเสริมให้บุคคลโดยเฉพาะเยาวชนวัยหนุ่มสาวอันเป็นพลังสำคัญของสังคม ในอนาคตตั้งเป้าหมายของชีวิตที่เป็นการแสวงหาความมั่งคั่งและวิถีแบบฟุ้งเฟ้อ รักความสบาย เน้นการแข่งขัน เกิดความคิดเอาตัวใครตัวมันขาดจิตสำนึกสาธารณะหรือจิตอาสา ทางสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้มีการทบทวนสถานะของประเทศไทยในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 - 2554) ในด้านสังคมเศรษฐกิจไปพร้อม ๆ กันเพื่อความอยู่ดีมีสุขของทุกคน จึงได้มีการเน้นในเรื่องของการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการพัฒนาส่งผลให้มีการรวมตัวและการเรียนรู้ร่วมกันในชุมชน มีการสร้างคุณค่าด้านการสำนึก รักบ้านเกิดด้วยการเตรียมศักยภาพรองรับทางด้านการบริหารของภาครัฐเพื่อส่งเสริมกระบวนการประชาคมในการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างทั่วถึง รวมทั้งการรักษาคุณค่าและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ถูกกลืนกลายมานานมาปรับใช้ให้กับสถานการณ์ประเทศที่เปลี่ยนไปอย่างเหมาะสมทั้งระบบคุณค่าของสังคมไทยในเรื่องการเห็นประโยชน์เพื่อส่วนรวมความเอื้ออาทร และการช่วยเหลือซึ่งกันและกันที่เริ่มเสื่อมถอยลง มีการสร้างแนวทางการปลูกฝังที่ดีทางด้านจิตใจ

ต่อมาในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 - 2559) “จิตอาสา” เป็นลักษณะเป็นจิตที่ไม่นิ่งดูดายต่อสังคม หรือความทุกข์ยากของผู้คน และปรารถนาเข้าไปช่วย ไม่ใช่ด้วยการให้ทาน ให้เงิน แต่ด้วยการสละเวลา ลงแรงเข้าไปช่วยด้วยจิตที่เป็นสุขที่ได้ช่วยผู้อื่น แต่การอาสาช่วยด้วยจิตวิญญานของมนุษย์ที่แท้จริงจากอดีตที่ผ่านมาวิถีชีวิตและวัฒนธรรมไทยมีความเอื้อเพื่อเกื้อกูลหรือให้ความอนุเคราะห์ต่อกันและกัน จนเป็นอัตลักษณ์และสัญลักษณ์ของคนไทย จนกระทั่งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) ถือเป็นแผนแม่บทหลักในการพัฒนาประเทศ โดยมีหลักการ

สำคัญคือ “ยึดคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา” มุ่งสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีสำหรับคนไทย พัฒนาคนให้มีความเป็นคนที่สมบูรณ์ มีวินัย ใฝ่รู้ มีความรู้ มีทักษะ มีความคิดสร้างสรรค์ มีทัศนคติที่ดี รับผิดชอบต่อสังคม มีคุณธรรมและจริยธรรม ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการในฐานะหน่วยงานหลักในภาคการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพคนของประเทศได้ตระหนักถึงความสำคัญ ดังนั้น ภายใต้วิสัยทัศน์ “มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้คู่คุณธรรม มีคุณภาพชีวิตที่ดีมีความสุข ในสังคม” จึงได้มีการกำหนดยุทธศาสตร์และวางเป้าหมายที่สามารถตอบสนองการพัฒนาที่สำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ที่ 6 ยุทธศาสตร์พัฒนาระบบบริหารจัดการและส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาที่มุ่งหวังให้มีการใช้ทรัพยากรทั้งด้านงบประมาณและบุคลากรได้อย่างคุ้มค่า ไม่เกิดการสูญเปล่า และมีความคล่องตัว ซึ่งตอบสนองการพัฒนาในด้านประสิทธิภาพ (ประทีปพรหม ภาณุวณิช, 2556)

การนำหลักพุทธธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์เพื่อใช้เป็นแนวทางหรือเป็นแรงบันดาลใจในการทำงานจิตอาสาในปัจจุบัน โดยความสำคัญของหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา คือ การตระหนักถึงคุณค่าของการให้และการช่วยเหลือผู้อื่นผ่านหลักพุทธธรรมต่าง ๆ (พระสมณิก ทิสสุวโส (มโนธรรม), 2555) รวมทั้ง หลักคำสอนและหลักปฏิบัติที่เกี่ยวกับการให้และการช่วยเหลือผู้อื่นให้ลึกซึ้ง พัฒนาจนถึงระดับที่ผู้ให้สามารถเสียสละ ความเห็นแก่ตัว หรือความยึดมั่นถือมั่นในความเป็นตัวตนของตน ซึ่งหลักพุทธธรรม คือ หลักธรรม คำสอน ที่เชื่อกันว่า เป็นผลแห่งการค้นคว้า เป็นภูมิรู้ภูมิปัญญาของพระพุทธองค์ที่ถูกถ่ายทอดสืบต่อมา และได้ชื่อว่า เป็นภูมิปัญญาของโลก เป็นภูมิปัญญาของมนุษยชาติ ได้แก่ ทาน พรหมวิหาร 4 สังคหวัตถุ 4 สาราณียธรรม 6 บุญกิริยาวัตถุ 10 เป็นต้น (พระครูอาทรปริยัติยานุกิจ (สุจิตโต/เพียรสองชั้น), 2555) ดังนั้น การเป็นจิตอาสา คือ ผู้ที่มีจิตใจที่เป็นผู้ให้ เช่น ให้สิ่งของ ให้เงิน ให้ความช่วยเหลือด้วยกำลังร่างกาย แรงสมอง ซึ่งเป็นการเสียสละสิ่งที่ตนเองมีแม้กระทั่งเวลาเพื่อเพื่อแผ่ให้กับส่วนรวม (พระสุนทร ธมมธโร (บุญคง), 2560) เนื่องจากชุมชนวัดสระเกษ เป็นชุมชนที่มีประชากรหนาแน่นอาศัยอยู่ในเขตที่ดินของวัด และเอกชน โดยการเข้าชุมชนแห่งนี้ก่อตั้งขึ้นเมื่อประมาณพ.ศ. 2529 - 2530 เนื่องจากชุมชนวัดสระเกษตั้งอยู่ใจกลางเมืองใกล้แหล่งงานและสถานศึกษา ทำให้ประชากรในชุมชนมีความหลากหลายประกอบกับมีประชากรที่มาจากหลายภูมิภาคเข้ามาอยู่อาศัยอย่างต่อเนื่อง ชุมชนแห่งนี้จึงมีประชากรเคลื่อนย้ายเข้าออกตลอดเวลา ส่งผลให้เกิดอาการและปัญหาต่าง ๆ เช่น ความสัมพันธ์เห็นห่างขาดความร่วมมือในชุมชน ปัญหาการพนัน ยาเสพติด วัยรุ่น เป็นต้น นอกจากนี้ ด้วยสภาพความเป็นอยู่ที่ค่อนข้างแออัดทำให้เกิดปัญหาสภาพสิ่งแวดล้อมสาธารณสุขโรคชยะและน้ำเสียเป็นจำนวนมาก (ณฐพงศ์ จิตรนิรัตน์ และคณะ, 2547)

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาเรื่องการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการทำงานจิตอาสาของชุมชนวัดสระเกษ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา เพื่อให้สังคมมีการแบ่งปัน

ในการดำเนินชีวิต เพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างเป็นสุข รวมถึงการเห็นคุณค่าของตนเอง และของสังคม การรู้คุณและตอบแทนคุณ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิดทฤษฎีจิตอาสาและหลักการทำงานจิตอาสา
2. เพื่อศึกษาหลักพุทธธรรมที่เกี่ยวกับจิตอาสาในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท
3. เพื่อวิเคราะห์การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการทำงานจิตอาสาของชุมชน วัดสระเกษ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการทำงานจิตอาสาของชุมชน วัดสระเกษ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา โดยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นการศึกษาเอกสาร และ สัมภาษณ์มีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง โดยผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ขอบเขตการวิจัย

1.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Infomation) โดยคัดเลือกกลุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งเป็นตัวแทนของกลุ่มผู้มีความรู้ในเรื่องจิตอาสาและการทำงานจิตอาสา ของชุมชนวัดสระเกษ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา มีประสบการณ์ 5 ปีขึ้นไป แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ประกอบด้วย 1) กลุ่มผู้นำท้องถิ่น 2) กลุ่มหัวหน้าชุมชน และ 3) กลุ่มประชาชนทั่วไป จำนวน ทั้งหมด 9 คน

1.2 ด้านเนื้อหา ได้แก่ หลักธรรมในพระไตรปิฎก และเอกสารงานวิจัย วิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องกับจิตอาสา

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ ใช้แบบสัมภาษณ์ซึ่งให้ผู้เชี่ยวชาญที่ทำงานด้านจิตอาสาและด้านวิจัย มีประสบการณ์ 10 ปีขึ้นไป จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องเที่ยงตรง และครอบคลุมเนื้อหา โดยค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC ได้เท่ากับ 0.51 - 1.00 (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) นำไปทดลองใช้กับกลุ่มอื่นที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach, L. J., 1990) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.96 และจัดทำแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์ แบ่งเป็น 3 ตอน คือ 1) ข้อมูลพื้นฐาน 2) หลักพุทธธรรมที่เกี่ยวกับจิตอาสา และ 3) การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการทำงานจิตอาสา นำบทสนทนาที่ได้มาวิเคราะห์โดยใช้วิธี Content Analysis และสรุปผลโดยภาพรวม

3. การเก็บข้อมูล คือ ผู้วิจัยเก็บแบบสัมภาษณ์ด้วยตนเอง โดยแบ่งวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ระยะที่ 2 ศึกษาหลักพุทธธรรม และระยะที่ 3 การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการทำงานจิตอาสา

4. การวิเคราะห์ข้อมูล คือ การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) และสรุปเป็นภาพรวม

ผลการวิจัย

การศึกษาแนวคิดทฤษฎีจิตอาสาและหลักการทำงานจิตอาสา พบว่า แนวคิดทฤษฎีจิตอาสาเป็นกระบวนการคิดในการใช้เป็นหลักในการทำงานของจิตอาสา โดยเริ่มต้นจากผู้นำชุมชน คือ คณะสงฆ์วัดสระเกษ จึงทำให้เกิดวัฒนธรรมองค์กรและสถานที่จนกลายเป็นกิจกรรมและหล่อหลอมให้เป็นกลายเป็นกระบวนการพัฒนาชุมชนให้เกิดจิตอาสาขึ้น การทำงานหนักเพื่อผู้อื่น จากกิจกรรมจนกลายเป็นกิจวัตร การพัฒนาจิตอาสาเหล่านี้จึงเรียกได้ว่าเป็นอริยธรรมมี 4 ประเด็น ได้แก่

1. ด้านผู้นำ ผู้นำที่ดีนั้นทำตามหลักธรรมตามคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า ดังเช่น พรหมวิหาร สาราณียธรรม ทศพิธราชธรรม เมื่อผู้นำมีหลักธรรมทั้งหลายเหล่านี้ย่อมทำให้องค์กรที่เป็นจิตอาสาที่มีความแข็งแกร่งมากยิ่งขึ้น และผู้ตามก็ทำตามได้อย่างมีความสุขเช่นกัน
2. ด้านวัฒนธรรมของชุมชน การพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็งได้นั้น ต้องมีข้อตกลงในชุมชน ซึ่งเกิดจากข้อตกลงของผู้ที่อยู่ร่วมกันในชุมชน หลักธรรมของบุคคลในชุมชน ได้แก่ ทาน กัลยาณมิตรธรรม ภาวนา ขรवासธรรม เมื่อแต่ละบุคคลมีหลักธรรม หรือใช้หลักธรรมดังกล่าว ย่อมทำให้ชุมชนเป็นกรอบป้องกันทั้งตัวบุคคลเอง และเป็นเครื่องป้องกันบุคคลให้เป็นจิตอาสาที่ดี
3. ด้านสถานที่ สถานที่หรือสิ่งแวดล้อมมีส่วนช่วยสำคัญที่ทำให้คนในชุมชนอยู่อย่างมีความสุขด้วยหลักธรรม เช่น สาราณียธรรม คือ หลักธรรมแห่งการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข
4. ด้านวิถีชีวิตชุมชน ในวิถีชีวิตชุมชนถ้าบุคคลในชุมชนมีหลักธรรมของการอยู่ร่วมกันเป็นวิถีชีวิตย่อมนำความสุขมาให้หลักธรรมดังกล่าว คือ สาราณียธรรม 6

การศึกษาหลักพุทธธรรมที่เกี่ยวกับจิตอาสาในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาทพบว่า หลักพระพุทธศาสนาโดยทั่วไป โดยเฉพาะพระพุทธศาสนาเถรวาทเน้นการให้ เป็นการช่วยเหลือเกื้อกูล ไม่ว่าจะเป็นให้ด้วยแรงหรือทรัพย์สินเงินทอง ไม่เลือกว่าจะยากดีมีจนอย่างไร พระพุทธศาสนาเถรวาทสอนให้ทุกสรรพชีวิตได้มีโอกาสช่วยเหลือกันและกัน และมีผู้นำที่จะช่วยสร้างศรัทธา ให้คนหมู่มากร่วมกันเกื้อกูลสังคม

1. หลักธรรมของผู้นำจิตอาสา เป็นเครื่องมือยึดเหนี่ยวจิตใจเป็นเครื่องให้ความสำเร็จตามความประสงค์ เป็นธรรมอันประเสริฐที่ไม่มีโทษ เป็นธรรมของสัตว์บุรุษประกอบด้วย พรหมวิหาร สาราณียธรรม เป็นระบบการพัฒนาความเป็นผู้นำอย่างยั่งยืนที่ใช้พัฒนามนุษย์

2. หลักธรรมของบุคคลในชุมชน ประกอบด้วย ทานหรือการให้กัลยาณมิตรธรรม การเป็นมิตรที่ดี การพัฒนา และการเสียสละ เป็นระบบการพัฒนาตัวบุคคลในชุมชนให้เจริญยิ่งขึ้น ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น ทั้งได้ช่วยพัฒนาตนเองและผู้อื่นไปด้วยพร้อมกัน

3. หลักธรรมชุมชน หมายถึง หลักธรรมที่ตัวองค์กรจะช่วยส่งเสริมให้บุคคลในชุมชนช่วยกันทำงาน หรืออยู่ร่วมกันได้ง่ายขึ้น และสามารถพัฒนาจิตอาสาได้ง่ายขึ้นด้วย ช่วยสนับสนุนในการบำเพ็ญภาวนาให้ได้ผลดี ช่วยให้สมาธิตั้งมั่นไม่เสื่อมถอยเป็นระบบการพัฒนาที่ยั่งยืนที่ใช้พัฒนา เทคโนโลยี และสังคม

4. หลักธรรมของการอยู่ร่วมกัน เป็นหลักสำคัญของคนในชุมชนทุกคนที่จะต้องมี เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างผาสุก เพื่อให้การพัฒนาจิตอาสาของงานขึ้นไป หลักธรรมในที่นี้จะเกี่ยวข้องกับการติดต่อสื่อสารธรรมของการอยู่ร่วมกัน และวินัย มีหลักธรรมดังต่อไปนี้ คือ สาราณียธรรม 6 เป็นระบบการพัฒนาอย่างยั่งยืนที่ใช้พัฒนา มนุษย์ และสังคม สาราณียธรรม 6 ประกอบด้วย 1) เมตตาทายกรรม คือ การกระทำทางกายที่ประกอบด้วยเมตตา 2) วจีกรรม ประกอบด้วย เมตตา คือ การมีวาจาที่ดี สุภาพ อ่อนหวาน พุทธิเหตุผล ไม่พูดให้ร้ายผู้อื่นทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน 3) มโนกรรม ประกอบด้วย เมตตา คือ ความคิดที่ประกอบด้วยเมตตาทั้งต่อหน้าและลับหลัง เป็นการคิดดีต่อกันไม่คิดอิจฉาริษยาหรือไม่คิดมุ่งร้ายพยาบาทหากทุกคนคิดแล้วปฏิบัติเหมือนกันความสามัคคีก็จะเกิดขึ้นในสังคม 4) สาธารณโภคี คือ การรู้จักแบ่งสิ่งของให้กันและกันตามโอกาสอันควร เพื่อแสดงความรักความหวังดีของผู้ที่อยู่ในสังคมเดียวกัน 5) สีสสามัญญตา คือ ความรักใคร่สามัคคี รักษาศีลอย่างเคร่งครัดเหมาะสมตามสถานะของตนมีความประพฤติสุจริตปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของหมู่คณะ ไม่เอารัดเอาเปรียบผู้อื่น 6) ทิฏฐิสามัญญตา คือ การมีความเห็นร่วมกัน ไม่เห็นแก่ตัว รู้จักเคารพและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นร่วมมือร่วมใจในการสร้างสรรค์สังคมให้เกิดความสงบ โดยแนวคิดทั้ง 4 หลักการนี้ประกอบเข้าในหลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา และเป็นระบบที่ช่วยในการพัฒนาคน คือ พัฒนาพฤติกรรม จิตใจ และโยนิโสมนสิการทั้งหมดนี้เป็นกระบวนการพัฒนาจิตอาสาตามหลักพระพุทธศาสนา ซึ่งสอดคล้องกับคำพูดที่ว่า

“เมื่อบุคคลมีจิตอาสาย่อมนำไปสู่การลงมือทำงานจิตอาสา ซึ่งกล่าวคือ การด้วยความสมัครใจเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบความทุกข์ หรือเดือดร้อน หรือทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่นและสังคม โดยการเสียสละกำลังกาย ใจ เวลา สติปัญญา” (กลุ่มผู้นำท้องถิ่น, 2563)

การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการทำงานจิตอาสาของชุมชนวัดสระเกษ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา พบว่า การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการทำงานจิตอาสาของชุมชนสามารถสรุปได้ 3 ด้าน คือ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ด้านความพึงพอใจของผู้นำ และด้านผลสำเร็จของการทำงาน ซึ่งทั้ง 3 ด้านมีส่วนสำคัญต่อความเปลี่ยนแปลงในวิถีชีวิตที่มีผลต่อ

จิตอาสา คือ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่มีธรรมเป็นตัวผสานเชื่อมต่อ ย่อมทำให้การติดต่อสื่อสารเป็นไปในทางที่ดีขึ้น ทำให้เข้าอกเข้าใจกัน มีความเห็นแตกต่างแต่ไม่ขัดแย้งกัน มีความสัมพันธ์เหมือนคนในครอบครัวเดียวกัน มีใจเป็นหนึ่งเดียวกัน ซึ่งสิ่งเหล่านี้ได้เพิ่มเติมส่วนที่ยังขาดอยู่เข้าไป หรือเป็นนำส่วนประกอบย่อยมารวมกัน เพื่อทำให้เป็นส่วนหนึ่งของส่วนทั้งหมดที่ใหญ่กว่า ซึ่งเมื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการทำงานจิตอาสา จึงเกิดเป็นการผสมผสานเข้าด้วยกัน เกิดองค์ความใหม่ขึ้น มี 2 ลักษณะ คือ 1) การนำความรู้จากสาขาวิชาที่สนใจมาผสมผสานกันให้เป็นเนื้อเดียวกัน และ 2) การผสมผสานความรู้แต่ละสาขาวิชาให้ไปเพิ่มพูนสมรรถนะกับสาขาวิชาอื่น โดยยึดหลักธรรมและหลักการทำงานตามแนวทางพระพุทธศาสนา เป็นแนวคิดหลัก และใช้แนวคิดและหลักการในการทำงานจิตอาสา รวมทั้งประสบการณ์ในการทำงานจิตอาสา เป็นแนวคิดเสริม เพื่อให้ “การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการทำงานจิตอาสา” มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น เพื่อสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการทำงานจิตอาสาได้อย่างหลากหลาย โดยมีกรอบหรือประเด็นในการทำงาน ได้แก่ ความหมายของจิตอาสา แรงจูงใจในการทำงานจิตอาสา และหลักการทำงานจิตอาสา แนวทางแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการทำงานจิตอาสา สิ่งที่ได้รับในการทำงานจิตอาสา และแนวทางพัฒนาจิตอาสา ซึ่งสอดคล้องกับคำพูดที่ว่า

“ผู้ที่มีจิตอาสาที่มีความใส่ใจ สังเกต และไม่นิ่งดูดายกับความทุกข์ ความเดือดร้อน หรือปัญหาของผู้อื่น สามารถพิจารณาให้ความช่วยเหลือตามความเหมาะสมได้ โดยนำสาราณียธรรม 6 คือ ธรรมเป็นที่ตั้งแห่งความระลึกถึงกัน ถือว่าเป็นธรรมที่เป็นพลังในการสร้างความสามัคคี ” (กลุ่มหัวหน้าชุมชน, 2563)

เมื่อมีหลักพุทธธรรมในจิตใจประกอบกับแรงจูงใจในการช่วยเหลือผู้ตกทุกข์ได้ยากแล้ว จิตอาสาเหล่านี้ก็จะเกิดทัศนคติของการทำงานจิตอาสา ซึ่งงานจิตอาสา เป็นงานหรือการกระทำที่ทำเพื่อช่วยเหลือหรือเป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นและส่วนร่วมเพื่อช่วยเหลือให้ผู้อื่นมีชีวิตที่ดีขึ้น มีความสุข และคลายจากความทุกข์ทั้งทางร่างกายและจิตใจ อันเกิดจากการเสียสละโดยสมัครใจของผู้ที่มีจิตอาสา โดยไม่หวังสิ่งใดตอบแทน ซึ่งงานของจิตอาสานั้นมีอยู่หลากหลาย ขึ้นอยู่กับบทบาทและหน้าที่ที่ต้องการความช่วยเหลือในขณะหรือเหตุการณ์นั้น ๆ โดยสรุปแล้วมีอยู่ 4 ด้าน คือ งานจิตอาสา หรือการให้ความช่วยเหลือทางด้านกายภาพ ด้านจิตใจ ด้านปัญญา และด้านสังคม ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้ 1) งานจิตอาสาทางด้านกายภาพ คือ การให้ความช่วยเหลือทางด้านวัตถุสิ่งของ หรือความรู้ต่าง ๆ เพื่อเป็นการบรรเทาทุกข์ให้แก่ผู้อื่นที่กำลังเดือดร้อนและขาดแคลนในเรื่องของวัตถุ เช่น การให้ความช่วยเหลือทางด้านปัจจัย 4 รวมไปถึงการให้ความรู้ เพื่อให้บุคคลนั้นสามารถนำความรู้นั้นไปประกอบสัมมาอาชีพ หรือแสวงหา

ปัจจัย 4 ได้ด้วยตนเอง หรือการให้ความช่วยเหลือทางด้านร่างกาย เช่น การให้ความช่วยเหลือด้านสุขภาพ คือ การดูแลรักษาผู้ป่วย หรือผู้สูงอายุ เป็นต้น 2) งานจิตอาสาทางด้านจิตใจ คือ การให้ความช่วยเหลือที่เน้นการเยียวยาทางจิตใจสำหรับผู้ที่มีปัญหาหรือความทุกข์ทางจิตใจ เช่น ผู้ที่สูญเสียหรือพลัดพรากจากสิ่งที่รัก หรือผิดหวังจากเหตุการณ์ต่าง ๆ เป็นต้น 3) งานจิตอาสาทางด้านปัญญา คือ การให้ความช่วยเหลือโดยการให้สติปัญญา ผ่านความรู้ หรือข้อคิด เพื่อเกื้อกูลต่อการใช้ชีวิตอย่างมีสัมมาทิฐิ หรือมีความรู้ ความเห็นที่ถูกต้อง กล่าวคือ เป็นการให้ความรู้ทั้งความรู้ทางโลก เพื่อการดำเนินชีวิตและการแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตทั่วไป และการให้ความรู้ทางธรรม หรือธรรมทาน เป็นการแนะนำสั่งสอนเพื่อบุคคลนั้น ๆ ได้เห็นและเข้าใจถึงสัจธรรม หรือความจริงของชีวิตและของสิ่งทั้งหลาย เกิดปัญญา สามารถละคลายจากความยึดมั่นถือมั่นอันเป็นเหตุแห่งความทุกข์ ละจากการกระทำอันไม่ถูกต้องหรือเห็นผิด และกลับมาดำเนินชีวิตให้ถูกต้องตามทำนองคลองธรรมและเป็นอิสระจากทุกข์ได้ 4) งานจิตอาสาทางด้านสังคม คือ การบำเพ็ญประโยชน์หรือการช่วยเหลือสังคมในด้านต่าง ๆ เพื่อให้สังคมมีความเจริญไปในทางที่ดีงามและเกิดประโยชน์สุขแก่คนในสังคมโดยรวม ไม่ว่าจะเป็นการให้ความช่วยเหลือสังคมผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นการสร้างสรรค์สังคมและแก้ไขปัญหาสังคม รวมไปถึงการให้ความช่วยเหลือเมื่อสังคมเกิดภัยพิบัติต่าง ๆ รวมทั้งการช่วยเหลือสังคมผ่านการเผยแพร่หรือถ่ายทอดความรู้ทั้งทางโลกและทางธรรม เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาสังคมต่อไป

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการทำงานจิตอาสาของชุมชนวัดสระเกษ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา พบประเด็นสำคัญ คือ แนวคิดทฤษฎีจิตอาสาและหลักการทำงานจิตอาสา หลักพุทธธรรมที่เกี่ยวกับจิตอาสา และการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการทำงานจิตอาสา โดยมีรายละเอียด ดังนี้

จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีจิตอาสาและหลักการทำงานจิตอาสา แรงจูงใจ เป็นการสร้างแรงจูงใจในการทำงานของจิตอาสา ซึ่งเกิดจากแรงจูงใจภายในและภายนอกที่ควบคู่กันจนเกิดเป็นแรงผลักดันให้ขับเคลื่อน หรือเป็นแรงผลักดันให้บุคคลเกิดความสนใจในความทุกข์ของผู้อื่น ทำให้เกิดเป็นความเสียสละและปรารถนาที่จะช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นจากความทุกข์นั้น การเป็นจิตอาสาตระหนักถึงการทำความดีมากขึ้น ซึ่งเห็นด้วยกับ อิดาชนก วงศ์พิทักษ์ กล่าวว่า แรงจูงใจอาสาสมัครมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมจิตอาสา ($r = 0.54$) ซึ่งสาเหตุน่าจะเกิดจากการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของผู้นำชุมชนจะมีบทบาทที่สำคัญในการที่จะทำให้ผู้นำชุมชนมีความเต็มใจ และมีความพึงพอใจ พร้อมทั้งมีความตั้งใจที่จะทุ่มเทในการปฏิบัติงานเพื่อความสำเร็จและความก้าวหน้า และยังเป็นการกระตุ้นหรือเร้าให้เกิดพฤติกรรมต่าง ๆ

ที่จะช่วยให้งานบรรลุเป้าหมาย กระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมในการปฏิบัติงานด้วยความขยัน อดทน อดออม ทั้งยังอุทิศเวลา แรงกาย แรงใจ สติปัญญา โดยมีความสำนึกในหน้าที่ความรับผิดชอบควบคู่กันไปด้วย และช่วยให้เกิดพลังในการทำงานให้สำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดได้ (ธิดาชนก วงศ์พิทักษ์, 2556)

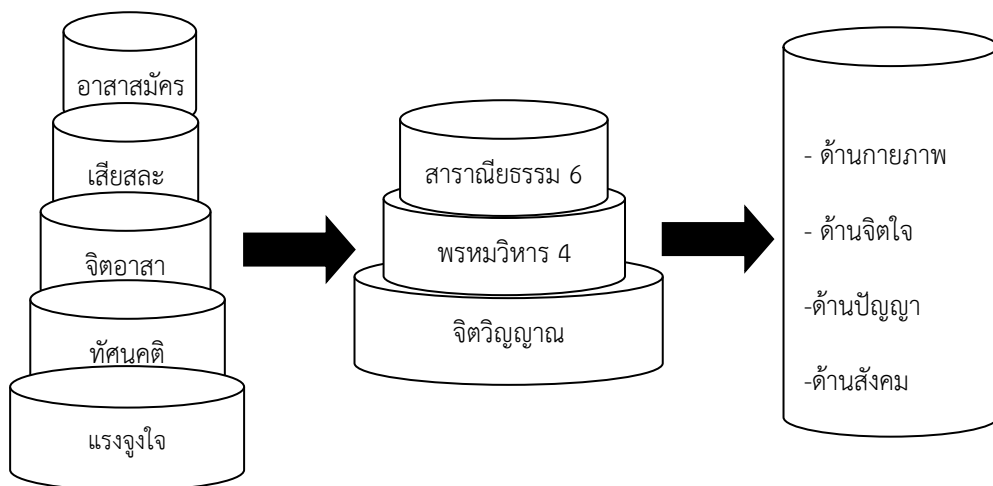
จากการศึกษาหลักพุทธธรรมที่เกี่ยวกับจิตอาสา หลักพุทธธรรมที่เกี่ยวกับจิตอาสา คือ สาราณียธรรม 6 ประกอบด้วย 1) เมตตาการุณยธรรม 2) เมตตาวิจิตรธรรม 3) เมตตาโมกขธรรม 4) สาธารณโภคี 5) สีสสามัญญตา และ 6) ทิฏฐิสามัญญตา การพัฒนาจิตอาสาเหล่านี้จึงเรียกว่า เป็นอริยธรรม มี 4 ประเด็น ประกอบด้วย 1) ด้านผู้นำ ได้แก่ พรหมวิหาร สาราณียธรรม ทศพิธราชธรรม 2) ด้านวัฒนธรรมของชุมชน ได้แก่ ทาน กัลยาณมิตรธรรม ภาวนา ขรवास ธรรม เมื่อแต่ละบุคคลมีหลักธรรม หรือใช้หลักธรรมดังกล่าว ย่อมทำให้ชุมชนเป็นกรอบป้องกัน ทั้งตัวบุคคลเอง และเป็นเครื่องป้องกันบุคคลให้เป็นจิตอาสาที่ดี 3) ด้านสถานที่ ได้แก่ สาราณียธรรม 6 และ 4) ด้านวิถีชีวิตชุมชน ได้แก่ สาราณียธรรม 6 ดังเช่น จามรี ศิริจันทร์ ที่กล่าวถึง การพัฒนาจิตอาสาของครูตามหลักพุทธธรรมน้อมนำสู่ความเจริญงอกงามในจิตใจของครู ผู้เป็น ปุชนียบุคคลอบรมสั่งสอนศิษย์ให้เป็นคนดีมีคุณธรรมเพื่อให้ศิษย์ได้นำความรู้ที่ได้จากการศึกษาเล่าเรียนไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต ครูที่ดีต้องมีเมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา ต่อศิษย์ เมื่อเป็นเช่นนี้การพร่ำสอนต้องอาศัยเทคนิคที่แตกต่างกันไปตามความเหมาะสมของลูกศิษย์แต่ละคน ครูที่ดีต้องพัฒนาตนเองให้มีคุณธรรม 4 ประการ คือ 1) เมตตา เสียสละ อนุเคราะห์ สงเคราะห์ 2) มีกรุณา โดยฝึกให้เป็นผู้ที่มีความสงสารต่อศิษย์ เมื่อสอนต้องสอนด้วยความกรุณาใช้วาจาที่ไพเราะซาบซึ้งใจ พูดสุภาพอ่อนโยน 3) มีมุทิตา โดยการฝึกไม่มีความอิจฉา ริษยาต่อศิษย์ และ 4) มีอุเบกขา โดยการฝึกให้มีการปล่อยวางและ ประพฤติปฏิบัติด้วยความเสมอต้นเสมอปลาย สังคหวัตถุ 4 อันเป็นคุณธรรมที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวใจลูกศิษย์ครูต้องเป็นผู้ให้ ความรู้ เสียสละ สงเคราะห์ ช่วยเหลือ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และแบ่งปัน พูดสุภาพ พูดแนะนำ สั่งสอนสิ่งที่เป็นประโยชน์ สร้างประโยชน์ให้กับคนอื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน วางตัวให้เหมาะสม ปฏิบัติตนเสมอต้นเสมอปลาย ไม่เอาเปรียบผู้อื่น ร่วมทุกข์ร่วมสุข และสร้างบุคลิกให้น่าเลื่อมใสศรัทธา แล้วครูที่มีจิตตั้งพรหมมีการปฏิบัติด้วยสังคหวัตถุจะเป็นครูผู้มีจิตอาสาที่ น่าเลื่อมใสศรัทธา เป็นพลังในการสร้างสรรค์สังคมและประเทศชาติสืบไป (จามรี ศิริจันทร์, 2560)

จากการศึกษาการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการทำงานจิตอาสา สรุปได้ว่าการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการทำงานของจิตอาสาของชุมชนวัดสระเกษ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลาส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงวิธีคิด เกิดการกระตุ้นการใช้ความคิดของคนชุมชนให้ รู้จักคิดอย่างถูกต้อง เป็นวิธีการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองให้เกิดปัญญา รู้คิดเท่าทันเห็นสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริง สัมพันธ์กับการพัฒนาการของชีวิต เกิดผลต่อทำที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ

โดยรวมทำให้เกิดพฤติกรรมจิตอาสาอย่างยั่งยืนในการดำเนินชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดวงเพชร สมศรี กล่าวว่า การส่งเสริมแรงจูงใจในการทำงานจิตอาสาแนวพุทธของอาสาสมัคร ดำรงชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจบุคคล และประสานความสามัคคีของอาสาสมัครดำรงชุมชนในการร่วมมือร่วมใจให้ความช่วยเหลือเกื้อกูล เพื่อสร้างความผูกมิตรรักใคร่กลมเกลียว และเชื่อมสัมพันธ์กันระหว่างตำรวจในพื้นที่อาสาสมัคร ดำรงชุมชนกับคนในชุมชนของตนเองและชุมชนใกล้เคียงจะเห็นได้ว่า ผู้ที่เป็นอาสาสมัครดำรงชุมชนในเขตกองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัด สระบุรีส่วนใหญ่ เป็นผู้มีจิตอาสาที่มีการให้ทาน ด้วยการแบ่งปัน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละทั้ง แรงกาย แรงใจ ทรัพย์สิน ตลอดจนการให้ความรู้ คำแนะนำ อบรม ตักเตือนอย่างกัลยาณมิตร มีปิยวาจา ด้วยถ้อยคำที่สุภาพเรียบร้อย พูดแต่สิ่งดี ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นหรือต่อส่วนรวม ไม่พูดถ้อยคำที่ก่อให้เกิดการแตกแยก มีการใช้ภาษาที่ให้เกียรติ และแสดงความเคารพนับถือผู้ที่อาวุโสกว่าตน สร้างความมั่นใจ เป็นที่ชื่นชม นานับถือต่อผู้ที่พบเห็น และอยากที่จะเข้ามามีปฏิสัมพันธ์ด้วย มีอัธยาศัย ด้วยการแสดงออกอย่างสร้างสรรค์แต่สิ่งดี ๆ มีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน ร่วมกันทำงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย และช่วยเหลือเกื้อกูลกันจนงานสำเร็จลุล่วง มีการร่วมกันทำกิจกรรมบำเพ็ญสาธารณะประโยชน์ เพื่อการส่งเสริมการปฏิบัติหน้าที่ให้เกิดผลสำเร็จของงาน มีสมานัตตตาด้วยการประพฤติตนอย่างเสมอต้นเสมอปลาย ไม่เลือกปฏิบัติ รู้จักการวางตนอย่างเหมาะสมแก่ฐานะของตนตามกาลเทศะ มีกริยามารยาทสุภาพ เป็นมิตรกับทุกคน ร่วมทุกข์ร่วมสุข ร่วมกันแก้ปัญหาอย่างเหมาะสม (ดวงเพชร สมศรี, 2561)

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 1 การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการทำงานจิตอาสา
Application of Buddhist principles in volunteer work

จากข้อค้นพบในงานวิจัยได้สรุปเป็นองค์ความรู้ได้ว่า จิตอาสาสร้างสันติภาพ หรือเรียกว่า “volunteer for tranquility model” การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการทำงานจิตอาสา เป็นการรวมกลุ่มกันประกอบกิจกรรมอย่างมีระเบียบ แบบแผน ก่อให้เกิดความเรียบร้อย เกิดขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีงาม ซึ่งการรวมกลุ่มกันประกอบกิจกรรมในการทำงานเพื่อสังคมนั้น สามารถที่จะให้ความร่วมมือให้เกิดการพัฒนาสังคม โดยไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน ทำให้สังคมเกิดสิ่งดี ๆ เป็นกระบวนการของการฝึก “การให้” ที่ดี เพื่อขัดเกลาละวางตัวตนและบ่มเพาะความรัก ความเมตตาผู้อื่น โดยไม่มีเงื่อนไข ทั้งนี้ กระบวนการของกิจกรรม ซึ่งเป็นการยอมสละตน เพื่อรับใช้และช่วยเหลือแก้ไขวิกฤติปัญหาของสังคม อาสาสมัครจะได้เรียนรู้ละเอียดอ่อนต่อสิ่งที่เกิดขึ้นรอบตัวมากขึ้น สัมผัสความจริงเชื่อมโยงเหตุและปัจจัยความสุขและความทุกข์ เจริญสติในการปฏิบัติงาน ที่พระพุทธศาสนาเรียกว่า พรหมวิหาร 4 คือ เมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา เพื่อให้เกิด “การให้” ที่ดี กิจกรรมอาสาสมัคร จึงเป็นกระบวนการที่ช่วยให้บุคคลได้ขัดเกลาดนเอง เรียนรู้ภายใน และเกิดปัญญาได้ และการนำหลักสาราณียธรรม 6 มาประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการทำงานจิตอาสา เป็นหลักธรรมว่าด้วยการเสียสละโดยสมัครใจของผู้ที่มีจิตอาสา โดยไม่หวังสิ่งใดตอบแทน ซึ่งงานของจิตอาสานั้นมีบทบาทและหน้าที่ที่ต้องการความช่วยเหลือในขณะหรือเหตุการณ์นั้น ๆ อยู่ 4 ด้าน คือ ด้านกายภาพ ด้านจิตใจ ด้านปัญญา และด้านสังคม

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่องนี้ ผลการวิจัยพบว่า แนวคิดทฤษฎีจิตอาสาและหลักการทำงานจิตอาสา คือ แรงจูงใจ การสร้างแรงจูงใจในการทำงานของจิตอาสานั้นเกิดจากแรงจูงใจภายในและภายนอกควบคู่กัน จนเกิดเป็นแรงผลักดันให้ขับเคลื่อนหรือเป็นแรงผลักดันให้บุคคลเกิดความเห็นใจในความทุกข์ของผู้อื่น เกิดความเสียสละและปรารถนาจะช่วยเหลือผู้อื่น ในส่วนของหลักพุทธธรรมที่เกี่ยวกับจิตอาสา คือ สาราณียธรรม 6 ได้แก่ 1) เมตตากายกรรม 2) เมตตาวจีกรรม 3) เมตตามโนกรรม 4) สาธารณโภคี 5) สีสสามัญญตา และ 6) ญาณสามัญญตา และการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการทำงานจิตอาสา คือ การเปลี่ยนแปลงวิธีคิด เกิดการกระตุ้นการใช้ความคิดของคนชุมชนให้รู้จักคิดอย่างถูกต้อง เป็นวิธีการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองให้เกิดปัญญารู้คิดเท่าทันเห็นสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริง สัมพันธ์กับการพัฒนาการของชีวิต เกิดผลต่อท่าทีที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ โดยรวมทำให้เกิดพฤติกรรมจิตอาสาอย่างยั่งยืนในการดำเนินชีวิต ในด้านการอภิปรายผลสรุปได้ว่า แนวคิดทฤษฎีจิตอาสาและหลักการทำงานจิตอาสา หลักพุทธธรรมที่เกี่ยวกับจิตอาสาในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท และการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการทำงานจิตอาสา จากการศึกษาข้อมูลไม่พบบางงานวิจัยที่สามารถเปรียบเทียบกันได้โดยตรง แต่มีงานวิจัยที่ใกล้เคียงกัน ผู้วิจัยสรุปโดยรวมว่า ความเจริญรุ่งเรืองทางด้านวัตถุเป็นสาเหตุที่ทำให้

สังคมให้ความสำคัญค่านิยมที่ผิด ส่งผลให้มีความสำคัญทางด้านจิตใจ กลับเสื่อมโทรม จึงจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่สังคมปัจจุบันควรมีการปลูกฝังความสำนึก ให้กับบุคคล เพื่อให้มีความรับผิดชอบต่องานของตนเองและสังคม การสร้าง “จิตอาสา” “จิตสาธารณะ” “อาสาสมัคร” เพื่อให้ผู้คนได้เปลี่ยนทัศนคติตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อสาธารณะส่วนรวมมากกว่าตนเอง คือ การรู้จักคำว่า “ให้” เป็นการปลูกจิตสำนึกให้ผู้คนรู้จัก การเสียสละ การร่วมแรงร่วมใจร่วมมือในการทำประโยชน์เพื่อสังคมและส่วนรวมมากขึ้น ข้อเสนอแนะการดำเนินการวิจัย ได้แก่ 1) ควรศึกษาวิจัยภาวะผู้นำในการพัฒนาชุมชนของคณะสงฆ์ ในการประสานความสามัคคีปรองดองเพื่อลดความขัดแย้งในชุมชนและสังคม โดยมีพระสงฆ์เป็นแกนนำ 2) ควรทำการวิจัยเชิงปริมาณในการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการทำงานจิตอาสาของเทศบาลนครสงขลา และ 3) ควรศึกษาวิจัยในการสงเคราะห์อย่างยั่งยืนของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนและสังคม

เอกสารอ้างอิง

- กลุ่มผู้นำท้องถิ่น. (9 ตุลาคม 2563). การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการทำงานจิตอาสาของชุมชนวัดสระเกษ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา. (พระสถาพร ปุณณนนโท (เจ้าอาวาส), ผู้สัมภาษณ์)
- กลุ่มหัวหน้าชุมชน. (9 ตุลาคม 2563). การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการทำงานจิตอาสาของชุมชนวัดสระเกษ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา. (พระสถาพร ปุณณนนโท (เจ้าอาวาส), ผู้สัมภาษณ์)
- จามรี ศิริจันทร์. (2560). การพัฒนาจิตอาสาของครูตามหลักพุทธธรรม. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 4(1), 70-83.
- ณัฐพงศ์ จิตนิรัตน์ และคณะ. (2547). ชุมชนแออัดเมืองสงขลา: พัฒนาการและแนวทางการพัฒนา. วารสารปาริชาติ, 16(2), 78-89.
- ดวงเพชร สมศรี. (2561). การส่งเสริมแรงจูงใจในการทำงานจิตอาสาเชิงพุทธของอาสาสมัครตำรวจชุมชน. วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์, 14(พิเศษ), 75-86.
- ธิดาชนก วงศ์พิทักษ์. (2556). ปัจจัยจิตสังคมที่ส่งผลต่อพฤติกรรมจิตอาสาของนิสิตมหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย เล่ม 2. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาการพิมพ์.
- ประพิพรธณ ภาณุวาทัน. (2556). จิตอาสา คือดอกไม้ที่ไม่ให้ผล. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์พัฒนาพานิชย์ จำกัด.

- พระครูอาทรปริยัติยานุกิจ (สุจิตโต/เพียรสองชั้น). (2555). การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการ บริหารงานบุคคลในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาในอำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด. ใน วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา . มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระสมณีก ตีสว โส (มโนธรรม). (2555). การบริหารบุคลากรทางการศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 โรงเรียนมัธยมศึกษาเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร. ใน วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระสุนทร ธรรมธโร (บุญคง). (2560). การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในชุมชนวัดหนองสนม จังหวัดระยอง. ใน วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- Cronbach, L. J. (1990). Essentials of psychological testing (5th ed.). New York: Harper Collins Publishers.

การศึกษาวิเคราะห์ประโยชน์ของสัมมาวาจาในสถาบันครอบครัว
ของนักเรียนโรงเรียนกัลยาณีศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช*

AN ANALYTICAL STUDY OF THE BENEFIT OF RIGHT SPEECH
SAMMAWACA IN FAMILY INSTITUTION OF
KANLAYANEESITHAMMARAT SCHOOL'S STUDENTS
IN NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE

พระอนุรักษ์ อนุรักษิโต (รัฐธรรม)

Phra Anurak Anurakhito (Rattham)

พระครูโฆสิตพัฒนานุกุล

Phrakrukositwathananukul

พระครูโกศลอรธกิจ

Phrakrukosoltthakit

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nakhon Si Thammarat Campus, Thailand

E-mail: anurak.rat@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาแนวคิดเรื่องสัมมาวาจาในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท 2) ศึกษาประโยชน์ของสัมมาวาจาในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท และ 3) วิเคราะห์ประโยชน์ของสัมมาวาจาสถาบันครอบครัว เป็นวิธีวิจัยเชิงคุณภาพศึกษาเอกสารและสัมภาษณ์เชิงลึก เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงเป็นตัวแทนของโรงเรียนกัลยาณีศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ประกอบด้วย 1) กลุ่มครูผู้สอน 2) กลุ่มผู้ปกครอง และ 3) กลุ่มนักเรียน จำนวนทั้งหมด 15 คน ซึ่งทั้งหมดเป็นผู้มีความรู้ในเรื่องสัมมาวาจาและได้รับรางวัลการันตีในด้านประพฤติปฏิบัติตนดี มากกว่า 5 ครั้งขึ้นไป โดยนำมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหาและสรุปเป็นภาพรวม ผลการวิจัยพบว่า 1) แนวคิดเรื่องสัมมาวาจา ซึ่งสัมมาวาจา เป็นลักษณะของการพูดความจริง พูดไพเราะอ่อนหวาน พูดถูกต้องตามกาลสถานที่ พูดเป็นธรรม พูดออกไปแล้วไม่ทำให้ตนเองและผู้อื่นได้รับความเดือดร้อน มี 3 ประการ คือ 1.1) ถกสัมมาวาจา 1.2) เจตนาสัมมาวาจา และ 1.3) วิถีสัมมาวาจา 2) ประโยชน์ของสัมมาวาจาในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท มี 4 ประการ ได้แก่ 2.1) สังคมแห่งความซื่อสัตย์เว้นจากการพูดเท็จ และพูดความจริง 2.2) สังคมแห่งความสามัคคี เจตนางดเว้นจากการพูดส่อเสียด 2.3) สังคมแห่งความมีเมตตา การใช้วาจาสุภาพอ่อนหวาน

* Received 1 September 2019; Revised 29 September 2019; Accepted 30 October 2019

เคารพให้เกียรติกันและกัน และ 2.4) สังคมแห่งความเสียสละ คำพูดที่มีประโยชน์ และมีเหตุมีผล และ 3) ประโยชน์ของสัมมาวาจาสถาบันครอบครัว คือ การตระหนักรู้ถึงความสำคัญของการใช้สัมมาวาจายอมจรรโลงสังคมให้อยู่เย็น สงบสุข และสามารถสร้างศรัทธาให้เกิดขึ้นกับผู้ปกครอง สถาบันครอบครัว หรือผู้บริหารในทุกกระดับ ทุกองค์กร สัมมาวาจาจึงเป็นแนวทางในการสร้างสันติภาพของคนในชาติและสังคมโลกอย่างยั่งยืนสืบไป

คำสำคัญ: สัมมาวาจา, สถาบันครอบครัว, นักเรียน, โรงเรียนกัลยาณีศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช

Abstract

The purposes of this research were: 1) study the concept of right speech in Theravada Buddhist scriptures, 2) study the benefit of right speech in Theravada Buddhist scriptures, and 3) analyze the benefit of right speech in the family institution. The study was quantitative research method by the document and in-depth interviews. Select purposive sampling group to represent people with School student representative Kalyanee Sithamrat, in Nakhon Si Thammarat. It is divided into 3 groups such as: 1) teacher, 2) ruler, and 3) student total of 15 persons. All of which is a knowledge of right speech, award-winning for its good deeds over 5 times more. By analyzing the content and summarizing. The research was found that: 1) concept of right speech, right speech is speaking the truth. Speaking melodic arpeggios Speaking at the correct time, say, fair to say, then do not put yourself and others suffered. There are 3 reasons: 1.1) Katha sammavaca, 1.2) Cetanasammavaca, and 1.3) Viratisammavaca. 2) benefits of speech in scripture Buddhism has four aspects: 2.1) society of the faithful abstain from false speech. And speak the truth, 2.2) social harmony. Deliberately refrained from speaking sneaky, 2.3) Society of kindness. Using verbal euphemistic politeness, respect each other, and 2.4) a society of sacrifice. Useful words and Lange. and 3) benefits of the right speech to the Family Institute is realize the importance of right speech promotes peaceful and peaceful society and can build faith in the parents. Family institute or administrators at all levels, all organizations, right speech is a guideline for the creation of peace for people in the country and the world society sustainably.

Keywords: Right Speech, Family, Institution Student, Kalyanee Sithamrat in Nakhon Si Thammarat

บทนำ

ครอบครัวเป็นการรวมตัวของบุคคลที่มีความรัก ความผูกพันกัน มีปฏิสัมพันธ์กันช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ครอบครัวเป็นสถาบันสังคมที่เล็กที่สุดแต่เป็นสถาบันที่มีความสำคัญที่สุด เพราะเป็นหน่วยสังคมแรกที่หล่อหลอมชีวิตของคนในครอบครัวให้การเลี้ยงดูอบรมสั่งสอน ครอบครัวเป็นแหล่งผลิตคนเข้าสู่สังคม สังคมจะดีมาน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับครอบครัว เพราะครอบครัวเป็นสถาบันแรกที่ทำให้การอบรมสั่งสอน หล่อหลอมพฤติกรรม การกระทำ ความคิด ความรู้สึก เรียกโดยรวมว่า “ช่วยหล่อหลอมบุคลิกภาพของมนุษย์ สร้างและพัฒนาคุณภาพของมนุษย์ในสังคม” สังคมไทยในอดีตสภาพความเป็นอยู่ของครอบครัวจะมีความใกล้ชิดสนิทสนม มีความผูกพัน มีสัมพันธ์ภาพแน่นแฟ้น มีความเคารพนับถือ ให้ความช่วยเหลือ ดูแลกันอย่างทั่วถึง มีการติดต่อไปมาหาสู่หมู่ญาติพี่น้องสม่ำเสมอ ครอบครัวส่วนใหญ่เป็นครอบครัวขยาย (Extended Family) คือ เป็นครอบครัวใหญ่ที่ประกอบไปด้วยญาติพี่น้องของสามีหรือภรรยา เช่น พี่ ป้า น้า อา ปู่ ย่า ตา ยาย เป็นต้น อยู่รวมในครอบครัวด้วย (เจนจิราภรณ์ นามโคตร, 2562) ปัจจุบันความเปลี่ยนแปลงในสังคมส่งผลให้สภาพครอบครัวไทยในอดีตเปลี่ยนแปลงไป คือ ครอบครัวปัจจุบันส่วนใหญ่จะเป็นครอบครัวเดี่ยว (Nuclear Family) จะมีเฉพาะสามี ภรรยา บุตร และอาจมีผู้ช่วยทำงานบ้าน พ่อแม่ลูก ไม่ค่อยมีความใกล้ชิดกันมากนัก เพราะจะต้องออกไปหารายได้นอกบ้านมาช่วยจุนเจือครอบครัว ลูกต้องจ้างคนอื่นเลี้ยง หรือให้ญาติดูแล ส่งผลให้ความผูกพันความเอาใจใส่ซึ่งกันและภายในครอบครัวลดลง สิ่งแวดล้อมภายนอก คือ “กลุ่มเพื่อนมีความสำคัญมากกว่าครอบครัว” สภาพที่เกิดขึ้นเช่นนี้สะท้อนให้เห็นถึง “ความล้มเหลวของสถาบันครอบครัว” ซึ่งสาเหตุสำคัญประการหนึ่ง คือ ความแตกแยกของพ่อแม่ในการครองชีวิตคู่ ความไม่สนใจ ใส่ใจดูแลลูก การทุ่มเทให้กับการทำมาหากิน หรือสิ่งอื่น ๆ มากกว่าลูก ปัจจัยเหล่านี้ทำให้เด็กในครอบครัวรู้สึกขาดความมั่นคง ขาดความรักความอบอุ่นและขาดรูปแบบที่เหมาะสมที่จะยึดเป็นแนวทางได้ ทำให้เด็กมีโอกาสร่วงต่อการเดิน “หลงทางชีวิต” กล่าวได้ว่า ครอบครัวจึงเป็นสถาบันสังคมที่สำคัญที่สุดในการสร้างรากฐานอนาคตให้กับมวลสมาชิก ทำให้คนกลุ่มนี้ต้องหาที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจ (พระปลัดวุฒิพงษ์ กิตติคุณโน (ผลไม้), 2557)

ซึ่งในพระไตรปิฎกได้มีหลักธรรมคำสอนที่เกี่ยวกับพูด การพูดด้วยถ้อยคำไพเราะ อ่อนโยน ช่วยลดความขัดแย้งในครอบครัวได้ ดังที่บัญญัติไว้ในพระไตรปิฎก พระสุตตันตปิฎก และพระอภิธรรม ได้แก่ อริยมรรคมีองค์ 8 กล่าวคือ “สัมมาวาจา” เป็นหลักสำคัญระดับต้น ๆ ซึ่งมีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกับ “สัมมาทิฐิ” และ “สัมมาสังกัปปะ” อาจกล่าวได้ว่า

“สัมมาวาจา” นั้นมีความสำคัญอย่างแท้จริง ในการดำเนินชีวิตของผู้คนทุกชนชั้น ในทุกสังคม ตั้งแต่สมัยอดีตสืบเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน และในอนาคตสืบไป (ที.ม. (ไทย) 10/299/348) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) สัมมาวาจา เป็นหลักธรรมที่ควรแก่การปฏิบัติ คือ การเว้นจากการพูดเท็จ รวมทั้ง สัจวาจา พูดความจริง เว้นการพูดส่อเสียด พูดคำสมานสามัคคี เว้นการพูดคำหยาบ พูดคำอ่อนหวาน สุภาพ และเว้นการพูดเพ้อเจ้อ พูดคำมีประโยชน์ มีลักษณะ 3 ประการ คือ 1) กลาสัมมาวาจา คือ การกล่าววาจาที่ดี วาจาที่มีศีลธรรม 2) เจตนาสัมมาวาจา คือ ผู้มีเจตนาสมานสามัคคีว่าจะละเว้นวจีทุจริต มีการไม่กล่าวมุสาวาท 3) วิรติสัมมาวาจา คือ การงดเว้นจากวจีทุจริต 4 ในเมื่อมีอารมณ์ที่จะล่วงปรากฏอยู่เฉพาะหน้าจึงงดเว้นเสีย (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2549) ในปัจจุบันสังคมไทย ได้ปรับเปลี่ยนแนวทางการดำเนินชีวิต ตามวิธีแบบไทยไปตามยุคโลกาภิวัตน์ คำพูดที่เป็นสัมมาวาจา ถูกต้องตรงตามหลักพระพุทธศาสนา ลดน้อยถอยลงไปตามลำดับ มีความแตกแยกเห็นแก่ตัวเอารัดเอาเปรียบ ก่อให้เกิดสังคมที่ไม่สงบ จนมาถึงสถาบันครอบครัวมีการ พูดคุยกันด้วยถ้อยคำเหมาะสม ถูกต้อง ตามหลักสัมมาวาจาแล้วจะทำให้ครอบครัวมีความรักเพิ่มมากขึ้น และช่วยลดความขัดแย้งในครอบครัวได้มากขึ้น (พระมหาสุรภูมิ จนฺทมโม (แสงมะโน), 2557)

โรงเรียนกัลยาณีศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นโรงเรียนประจำจังหวัด นครศรีธรรมราช ซึ่งเป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษเปิดสอนทั้งในระดับ มัธยมศึกษาตอนต้น และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ เปิดสอนครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2461 ณ วัดศรีทวี โดยมีพระครูศรีสุธรรมรัต เจ้าอธิการวัดเป็นผู้อุปการะ ต่อมาได้ยกระดับเป็นโรงเรียนสตรีประจำจังหวัด นครศรีธรรมราช และย้ายมายังที่ปัจจุบันเมื่อ พ.ศ. 2478 มีการพัฒนาอย่างรวดเร็วและเปลี่ยนชื่อเป็น “โรงเรียนกัลยาณีศรีธรรมราช” ในปัจจุบัน โรงเรียนกัลยาณีศรีธรรมราชยืนหยัดอยู่อย่างสง่างามคู่ นครศรีธรรมราชมากกว่า 95 ปี สร้างสรรค์คุณประโยชน์อันยิ่งใหญ่ต่อเยาวชน สังคม ประเทศชาติ มาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งได้มีหลักสูตรการเรียนการสอนตามแนววิถีพุทธทั้ง 4 ด้าน คือ 1) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 2) ด้านการใช้สื่อและนวัตกรรมเทคโนโลยี 3) การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร และ 4) ด้านการวัดผลประเมินผลตามสภาพจริง จากการจัดการเรียนการสอนดังกล่าวครูผู้สอนและนักเรียนได้พบสภาพปัญหาที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแนววิถีพุทธ แบ่งเป็น 4 ด้าน คือ 1) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การปรับพื้นฐานในการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับประถมศึกษาเพื่อให้เห็นความสำคัญและความสนใจเรียนของวิชาพระพุทธศาสนา อีกทั้งนักเรียนยังขาดความรับผิดชอบ ทำให้การจัดการเรียนการสอนจะต้องกระตุ้นอยู่ตลอดเวลา 2) ด้านการใช้สื่อและนวัตกรรมเทคโนโลยี สื่อไม่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ต้องผลิตสื่อเพราะขาดงบประมาณในการจัดซื้อ 3) ด้านการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร พบว่า เนื่องจากกิจกรรมพิเศษ

มีเวลาไม่เพียงพอในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรตามแนววิถีพุทธ และ 4) ด้านการวัดผลและประเมินผลตามสภาพจริงไม่สามารถบรรลุผลเพราะเนื้อหาและข้อจำกัดด้านเวลา ดังนั้น เพื่อการปรับปรุงสภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนเกิดความสนใจต่อการเรียน โดยการทำให้นักเรียนเห็นคุณค่าในการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน รวมถึงการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรควรส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้ผ่านกิจกรรม เช่น การทัศนศึกษาการเข้าค่ายคุณธรรมจริยธรรม ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่องการศึกษาวิเคราะห์ประโยชน์ของสัมมาวาจาในสถาบันครอบครัวของนักเรียนโรงเรียนกัลยาณีศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อเป็นประโยชน์และเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับทุก ๆ คนทั้งในชีวิตประจำวัน ซึ่งต้องสื่อสารกับเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน โดยใช้ในการเผยแพร่พระธรรมคำสั่งสอน เพื่อให้เกิดความถูกต้องดีงามเหมาะสม และเข้าใจด้วยมิตรไมตรีซึ่งกันและกันอันจะนำมาซึ่งความสุขในสังคมไทยสืบไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิดเรื่องสัมมาวาจาในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท
2. เพื่อศึกษาประโยชน์ของสัมมาวาจาในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท
3. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ประโยชน์ของสัมมาวาจาในสถาบันครอบครัว

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การศึกษาวิเคราะห์ประโยชน์ของสัมมาวาจาในสถาบันครอบครัวของนักเรียนโรงเรียนกัลยาณีศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ขอบเขตการวิจัย

1.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Information) คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งเป็นตัวแทนของโรงเรียนกัลยาณีศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ประกอบด้วย 1) กลุ่มครูผู้สอน จำนวน 5 รูป/คน 2) กลุ่มผู้ปกครอง จำนวน 5 คน และ 3) กลุ่มนักเรียน จำนวน 5 คนจำนวนทั้งหมด 15 คนทั้งหมดเป็นเป็นผู้มีความรู้ในเรื่องสัมมาวาจาและได้รับรางวัลการันตีในด้านประพฤติปฏิบัติตนดีมากกว่า 5 ครั้งขึ้นไป

1.2 ด้านเนื้อหา ได้แก่ คัมภีร์พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. 2539 และเอกสาร งานวิจัย วิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องกับหลักสัมมาวาจา และประโยชน์ของสัมมาวาจา

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ ซึ่งให้ผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้หลักธรรมเรื่องสัมมาวาจา และหลักธรรมในพระไตรปิฎก มีประสบการณ์ 5 ปีขึ้นไป จำนวน 5 ท่าน

ตรวจสอบความถูกต้องเที่ยงตรงและครอบคลุมเนื้อหา โดยค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC ได้เท่ากับ 0.51 - 1.00 (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) ซึ่งผู้วิจัยนำไปทดลองใช้กับกลุ่มอื่นที่ไม่ใช่ตัวอย่าง จำนวน 30 คน และได้หาค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach, L. J, 1990) เท่ากับ 0.97 และจัดทำแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์ แบ่งแบบสัมภาษณ์เป็น 3 ตอน คือ 1) ข้อมูลพื้นฐาน 2) ประโยชน์ของหลักสัมมาวาจา และ 3) วิเคราะห์ประโยชน์ของสัมมาวาจาตามประยุกต์ใช้สถาบันครอบครัว

3. การเก็บข้อมูล คือ เก็บรวบรวมข้อมูลออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน (Check List) ระยะที่ 2 ศึกษาหลักสัมมาวาจา (สัมภาษณ์) และระยะที่ 3 วิเคราะห์ประโยชน์ของสัมมาวาจาตามประยุกต์ใช้สถาบันครอบครัว (วิเคราะห์)

4. การวิเคราะห์ข้อมูล คือ การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) และสรุปเป็นภาพรวม

ผลการวิจัย

การศึกษาแนวคิดเรื่องสัมมาวาจาในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท กล่าวไว้ว่า สัมมาวาจา เป็นหลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับการเจรจาพูดความจริง พูดไพเราะอ่อนโยน พูดถูกต้องตามกาลเวลา สถานที่ พูดเป็นธรรม พูดออกไปแล้วไม่ทำให้ตนเอง และผู้อื่นได้รับความเดือดร้อน เป็นวาจาที่เมื่อกล่าวออกไปแล้วไม่ก่อให้เกิดโทษในภายหลัง คำพูดที่เป็นสัมมาวาจาจึงเป็นพื้นฐานของคุณธรรมที่ควรมีในจิตใจ เพื่อเป็นหลักการประพฤติปฏิบัติในการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข ปราศจากโทษ เพราะการไม่เบียดเบียนกัน เพื่อก่อให้เกิดความเข้าใจและสร้างความมุ่งหมายเพื่อสันติสุขร่วมกัน สัมมาวาจาจึงเป็นเครื่องมือที่พัฒนามนุษย์ให้มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เป็นสิ่งที่ช่วยให้มนุษย์รักกัน ห่วงใยกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ซึ่งสัมมาวาจาในพระพุทธศาสนา มีลักษณะ 3 ประการ คือ 1) กล่าวมัธยวาจา ได้แก่ การกล่าววาจาที่ดี วาจาดี มีศีลธรรม เพื่อหวังประโยชน์แก่ผู้ฟัง ไม่ได้พูดเพื่อตัวเอง คำพูดนั้นจึงนำมาซึ่งความสุขความสงบ ไม่เร่าร้อน ไม่เดือดร้อน 2) เจตนาสัมมาวาจา ได้แก่ผู้มีเจตนาสมาทานศีลว่าจะละเว้นวจีทุจริต ไม่กล่าวมุสาวาท เป็นต้น และตั้งใจประพฤติปฏิบัติมิให้ล่วงสิกขาบทนั้น ๆ ด้วยความรู้สึกรับผิดชอบด้วยตัวของตัวเอง แล้วระมัดระวังจิตใจตนเองไม่ให้หลงไปอกุศล การกระทำเช่นนี้ถือว่าเป็นผู้มีสติในการกล่าววาจานั้น และ 3) วิถีสัมมาวาจา งดเว้นจากวจีทุจริต 4 คือ เว้นจากการพูดเท็จ เว้นจากการพูดส่อเสียด เว้นจากการพูดคำหยาบ เว้นจากการพูดเพ้อเจ้อ ส่วนวิธีการหรือเทคนิคที่จะนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้ฟังประกอบด้วย 4 วิธีการ คือ 1) สันทัสสนา ชี้แจงให้เห็นเด่นชัดในถ้อยคำหรือกิจยานั้น ๆ 2) สมาทปนา ชวนให้อยากรับ เกิดความศรัทธา พร้อมนำไปปฏิบัติ และ 3) สมุตเตชนา เราใจให้อาจหาญแก่กล้า เกิดกำลังใจ 4) สัมปหังสนา ขโลมใจให้สดชื่นร่าเริงในจิตใจ ไม่หดหู่

ห่อเหี่ยว และองค์ประกอบที่สำคัญของสัมมาวาจา ที่จะทำให้เกิดประโยชน์ทั้งแก่ผู้พูดและผู้ฟัง มีอยู่ด้วยกัน 5 ประการ คือ 1) พุตถูกกาล อยู่ในลักษณะของความเหมาะสม “กาลเณ ภาสิตา” คือ การพูดถูกกาล และตามความหมายทั่วไปว่าเวลา ดังนั้น คำว่าจะถูกกาลจะจึงแปลว่าการพูดถูกเวลา เพราะทำให้เกิดความเชื่อในเรื่องเวลาขึ้นมาว่าเวลานั้นเวลานี้ เป็นมงคลและไม่เป็นมงคล 2) พุตความจริง “สัจ ภาสิตา” คือ สัจจะวาจาหรือวาจาสัตย์ คือ เรื่องที่พูดนั้นเป็นความจริงไม่บิดเบือนจากความเป็นจริง ไม่สับปลับ ไม่ตลบตะแลง ไม่หละหละ ไม่คลุมเครือ พุตความจริง 3) พุตคำอ่อนหวาน “สมฺห ภาสิตา” คือ วาจาที่กล่าวออกมาเป็นวาจาสุภาพ เรียบร้อยอ่อนหวาน เกลี้ยเกลา ราบเรียบ ละมุนละไม เป็นคำพูดไพเราะ 4) พุตด้วยวาจาที่มีประโยชน์ “อตัลสยหิตา ภาสิตา” คือ วาจาที่พูดแล้วเกิดประโยชน์ หรือผลดีทั้งแก่ผู้พูดและผู้ฟัง เป็นวาจาที่ควรแก่การฟัง เป็นวาจาที่ควรพูด พูดแล้วก่อให้เกิดประโยชน์ และ 5) พุตด้วยเมตตาจิต ลักษณะของวาจาที่มีเมตตา ฟังทราบจากการกระทำทางกายวาจา ใจของมนุษย์ที่มีเจตนาเป็นปัจจัยชี้ขาดระหว่างลักษณะดีกับไม่ดี เจตนาจึงบ่งถึงตัวกรรม ให้เห็นถึงลักษณะของวาจาที่มีเมตตา เมื่อผู้พูด พูดด้วยเจตนาดีมีไมตรีต่อผู้ฟังตามลักษณะของคำพูด ประกอบด้วยเมตตา หมายถึงความปรารถนาดีจะให้คนฟังมีความสุขมีความเจริญยิ่ง ๆ ขึ้นไป และประสบความสำเร็จในสิ่งที่เป็นคน เป็นประโยชน์

การศึกษาประโยชน์ของสัมมาวาจาในคัมภีร์พระพุทธศาสนา พบว่า ประโยชน์ในทางศาสนาแบ่งออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่ 1) ทิฏฐธัมมิกัตถะ คือ ประโยชน์ปัจจุบันหรือประโยชน์ที่เห็น ๆ กันอยู่ในปัจจุบันขณะ 2) สัมปรายิกัตถะ คือ ประโยชน์ในภพหน้า ชาตินี้ และ 3) ปรมัตถะ คือประโยชน์สูงสุด การมีจิตหลุดพ้นมีจิตปลอดโปร่ง ผ่องใสเบิกบานหมดจดจากกิเลสเครื่องเศร้าหมองทั้งหลายในจิตใจ และในส่วนประโยชน์ในส่วนหลักสัมมาวาจาต่อตัวเองและสังคม มี 4 ประการได้แก่ 1) เกิดสังคมแห่งความซื่อสัตย์ ด้วยการเว้นจากการพูดเท็จ บนหลักพื้นฐานของคุณธรรม คือสัจจะวาจา มุ่งเน้นการพูดความจริงต่อกัน พูดด้วยเหตุผลไปในทางสร้างสรรค์ ยึดมั่นในความเป็นจริงทั้งทางกาย ทางวาจา และทางใจ หรือที่เรียกว่าจริงกาย จริงวาจา และจริงใจ 2) เกิดสังคมแห่งความรักใคร่สามัคคี ด้วยการเว้นจากการพูดส่อเสียด คือ การสื่อสารด้วยคำพูดไม่ให้คนแตกแยกกัน พูดด้วยความหวังดี เว้นการพูดเสียดแทงใจคนให้เกิดความเสียใจ เจ็บใจ พูดถ้อยคำด้วยความรักใคร่ เป็นต้นเหตุของการอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยความปรองดอง 3) เพื่อสังคมแห่งความมีเมตตา คือ เว้นจากการพูดคำหยาบ คือ การพูดด้วยวาจาสุภาพ อ่อนหวาน เคารพให้เกียรติ เปิดใจยอมรับซึ่งกันและกัน อันจะนำไปสู่ความสงบ ด้วยความมีไมตรี ด้วยการเปิดใจยอมรับฟังเหตุผลของกันและกัน ลดทิฐิมานะซึ่งกันและกัน ไม่มุ่งเอาชนะกัน และ 4) เกิดสังคมแห่งความเสียสละ ด้วยการเว้นจากการพูดเพื่อเจ้า ไม่พูดเล่น ไม่พูดเหลวไหล พูดคำที่มีประโยชน์ เป็นคำพูดที่เป็นลักษณะของการพัฒนาตัวเอง และสังคม คือ เป็นการพูดที่ให้ผลดีกับทั้งผู้พูดและผู้ฟัง เป็นวาจาที่ควรแก่การฟัง และสอดคล้องในภาระหน้าที่ที่ตัวเองทำอยู่ จึงจะต้องมีหลักการในการสร้างความ

ไว้วางใจ และมีมิตรไมตรี อาศัยประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง และมีสติในการพูดควรไตร่ตรอง คำพูดก่อนเสมอ ซึ่งสอดคล้องกับคำพูดที่ว่า

“คำพูดที่จัดได้ว่าเป็นสัมมาวาจา มี 4 ประเภท ประการแรกเป็นคำพูดที่จริง ไม่โกหก ประการที่สองเป็นคำพูดที่ไพเราะอ่อนหวาน ไม่หยาบคาย ประการที่สามเป็นคำพูดที่ไม่ให้ร้ายใคร และประการที่สี่เป็นคำพูดที่เพ้อเจ้อ โปรยประโยชน์ พูดที่หวังที่จะกอบโกยของผู้อื่นมาเป็นของตน นั่นคือหลักสัมมาวาจาในพระพุทธศาสนา” (กลุ่มครูผู้สอน, 2563)

“คำพูดที่ได้ละเว้นคำหยาบ พูดแต่คำสุภาพ คือ การเว้นขาดจากการประพฤติวาจาหยาบ ซึ่งหมายถึง การพูดคำหยาบคาย กล่าวแข็ง หยาบคายร้ายกาจกับผู้อื่น หรือการกระทบกระทั่งเลียดสีคนอื่นให้ได้รับความเจ็บใจ เดือดร้อน ก่อให้เกิดความโกรธโดยเจตนา” (กลุ่มนักเรียน, 2563)

การวิเคราะห์ประโยชน์ของสัมมาวาจาในสถาบันครอบครัว พบว่า ประโยชน์ของสัมมาวาจาในสถาบันครอบครัวจะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยหลัก วชิรสุจริต 4 ประการ คือ 1) เว้นจากการพูดเท็จ พูดความจริง มีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ตั้งในการพูดทุกครั้ง 2) เว้นจากการพูดส่อเสียด คือ การไม่พูดที่ทำให้คนอื่นเจ็บใจ ไม่พูดที่ให้สังคมเกิดการแตกแยก ทำให้สังคมขาดความสามัคคีเป็นการพูดที่เป็นอันตรายอย่างยิ่งกับทุกสังคม 3) เว้นจากการพูดคำหยาบ คือ การพูดที่สร้างความโกรธความไม่พอใจความเจ็บปวดให้กับผู้ฟัง โดยใช้โทสะเป็นที่ตั้งในการพูดเกิดการทะเลาะวิวาทเกิดความไม่เข้าใจเกิดขึ้นในสังคม และ 4) เว้นจากการพูดเพ้อเจ้อ คือ การพูดที่ไม่มีประโยชน์ การพูดที่ไม่ถูกกาลเทศะ การพูดที่ใช้อารมณ์ความสนุกสนานเป็นที่ตั้ง ดังนั้น การตระหนักรู้ถึงความสำคัญของการใช้สัมมาวาจา ย่อมจรจรลงสังคมอยู่เย็นเป็นสุข และความแข็งแกร่งที่จะก่อให้เกิดการกระทบกระทั่งซึ่งกันและกัน และส่งเสริมการไปในทางที่ถูกต้องดีงาม สัมมาวาจาจึงมีความสำคัญในทุกด้านสามารถสร้างศรัทธาให้เกิดขึ้นกับผู้ปกครอง ในครอบครัว หรือผู้บริหารในทุกระดับ ทุกองค์กร ทำให้ประเทศชาติมีความสุขมีความเจริญ เพราะการใช้วาจาด้วยความไพเราะ ถ้อยคำดี ๆ คำพูดดี ๆ และมีคุณค่า สัมมาวาจานั้น จึงเป็นสิ่งที่บุคคลในโลกต้องการในการดำเนินชีวิตทุกสังคม และเป็นแนวทางในการสร้างสันติภาพของคนในชาติและสังคมโลกอย่างยั่งยืนสืบไป

อภิปรายผล

จากการศึกษาแนวคิดเรื่องสัมมาวาจาในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท สัมมาวาจา คือ การพูดความจริง พูดไพเราะอ่อนหวาน พูดถูกต้องตามกาลสถานที่ พูดเป็นธรรม พูดออกไป

แล้วไม่ทำให้ตนเองและผู้อื่นได้รับความเดือดร้อน มี 3 ประการ คือ 1) กถาสัมมาวาจา 2) เจตนาสัมมาวาจา และ 3) วิรติสัมมาวาจา โดยเกิดประโยชน์ทั้งแก่ผู้พูดและผู้ฟังมีอยู่ด้วยกัน 5 ประการ คือ 1) พุดถูกกาล “กาเลน ภาสิตา” 2) พุดความจริง “สัจจ ภาสิตา” 3) พุดคำอ่อนหวาน “สมฺห ภาสิตา” 4) พุดด้วยวาจาที่มีประโยชน์ “อรรถสณฺหิตา ภาสิตา” และ 5) พุดด้วยเมตตาจิต ลักษณะของวาจาที่มีเมตตา การนำหลักสัมมาวาจาไปประยุกต์ใช้เป็นผลที่ดีต่อผู้พูด ดังเช่น พระปลัดสมชาย บโยโค (ดำเนิน) ได้กล่าวถึง สัมมาวาจาว่า เป็นการกล่าววาจาโดยชอบถูกต้องสมบูรณ์ การแสดงออกทางวาจาดด้วยความรู้ ความเข้าใจในการใช้วาจาได้ ใคร่ครวญพิจารณาอย่างรอบคอบดีแล้ว มีลักษณะที่เป็นศีลข้อห้าม และธรรมข้อแนะนำให้ปฏิบัติ เพื่อให้ผู้ปฏิบัติได้เลือกปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม เมื่อได้พัฒนาให้เกิดสัมมาวาจาขึ้นแล้ว ย่อมมองเห็นเป้าหมายและประโยชน์ คือ ผลดีที่ตนจะได้รับ สัมมาวาจาตามหลักพระพุทธศาสนาเถรวาทนั้น ไม่เพียงแต่เป็นหลักธรรมที่จะรักษากาย วาจา ใจ ของผู้ปฏิบัติเท่านั้น ยังเอื้อประโยชน์ต่อการแก้ไข้ปัญหาของส่วนรวม ได้แก่ การวางรากฐานทางจริยธรรมให้แกสังคม และเพื่อพัฒนาชีวิตให้สมบูรณ์ขึ้นไปตามลำดับ ส่วนในด้านศาสนาสัมมาวาจามีความสำคัญซึ่งถือได้ว่าเป็นองค์ประกอบสำคัญด้านการเผยแผ่ศาสนา ด้วยการชี้แนะให้มีการปฏิบัติดีปฏิบัติชอบด้วยจุดเริ่มต้นที่เหมาะสมอันเกิดจากสื่อสารด้วยสัมมาวาจา เพื่อก้าวไปสู่การถึงพร้อมด้วยความดีที่สมบูรณ์ทั้งกายวาจาใจ อันเป็นหนทางไพบรุษประโยชน์สูงสุดในทางพระพุทธศาสนา คือ พระนิพพาน (พระปลัดสมชาย บโยโค (ดำเนิน), 2556)

จากการศึกษาประโยชน์ของสัมมาวาจาในคัมภีร์พระพุทธศาสนา ประโยชน์ในทางศาสนาแบ่งออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่ 1) ทิฏฐธัมมิกัตถะ คือ ประโยชน์ปัจจุบันหรือประโยชน์ที่เห็น ๆ กันอยู่ในปัจจุบันขณะ 2) สัมปรายิกัตถะ คือ ประโยชน์ในภพหน้าชาติหน้า และ 3) ปรมัตถะ คือ ประโยชน์สูงสุด การมีจิตหลุดพ้นมีจิตปลอดโปร่ง ผ่องใสเบิกบาน และประโยชน์ในส่วนของหลักสัมมาวาจาต่อตัวเองและสังคม มี 4 ประการ ได้แก่ 1) เกิดสังคมแห่งความซื่อสัตย์ ด้วยการเว้นจากการพูดเท็จ บนหลักพื้นฐานของคุณธรรม 2) เกิดสังคมแห่งความรักใคร่สามัคคี ด้วยการเว้นจากการพูดส่อเสียด 3) เพื่อสังคมแห่งความมีเมตตา เว้นจากการพูดคำหยาบ และ 4) เกิดสังคมแห่งความเสียสละ ด้วยการเว้นจากการพูดเพ้อเจ้อ และมีสติในการพูดควรไตร่ตรองคำพูดก่อนเสมอ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชญาชล คลังกรณ์ ที่กล่าวถึงการประนีประนอมของคนกลางประจำศาลจังหวัดอุดรธานีได้ทำหน้าที่เป็นคนกลางช่วยประสานความเข้าใจ และช่วยหาทางออกให้แก่คู่พิพาท ช่วยแสวงหาข้อตกลงโดย การใช้วาจาหรือคำพูด เพื่อหาทางออกร่วมกัน ผู้ประนีประนอมต้องมีเมตตาปราณี มีวิจิที่ ไพเราะ พูดที่ให้เกิดเกียรติเพื่อทำให้เกิดความเป็นกันเอง วางตนเสมอภาพ มีการยืดหยุ่น หลักสัมมาวาจาและการใช้สัมมาวาจาของผู้ประนีประนอมประจำศาลจังหวัดอุดรธานี หลักสัมมาวาจาเป็นข้อควรแก่การปฏิบัติ คือ การพูดความจริง ไม่พูดบิดเบือน พูดวาจาไพเราะ สุภาพ ประกอบด้วย สารัตถะ คือ เป็นประโยชน์ และพูดด้วยปรารถนาดี ทั้งนี้การใช้หลักสัมมาวาจาจะต้องพูดชี้แจงให้เห็นชัด

พูดชวนให้อยากรับเอาไปปฏิบัติ พูดเร้าใจให้อาจหาญ และพูดปลอบชโลมใจให้สดชื่นร่าเริง (ชญาชล คลังกรณ์, 2559)

จากการวิเคราะห์ประโยชน์ของสัมมาวาจาในสถาบันครอบครัว ประโยชน์ของสัมมาวาจาสถาบันครอบครัว คือ การตระหนักรู้ถึงความสำคัญของการใช้สัมมาวาจาอย่างอมจรโง่งมให้อยู่เย็น และสามารถสร้างศรัทธาให้เกิดขึ้นกับผู้ปกครอง สถาบันครอบครัวหรือผู้บริหารในทุกระดับในทุกองค์กร สัมมาวาจาจึงเป็นแนวทางในการสร้างสันติภาพของคนในชาติและสังคมโลกอย่างยั่งยืนสืบไป ดังนั้น “สัมมาวาจา” เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง สำหรับสถาบันครอบครัว เนื่องจากครอบครัว เป็นรากฐานสำคัญยิ่งของชุมชน และสังคม ซึ่งนำไปสู่ความเจริญอย่างยั่งยืนต่อประเทศชาติ และในชีวิตประจำวันของทุกคนเกี่ยวข้องกับวาจาเป็นหลัก การใช้วาจาที่มีทั้งผลดีและผลเสีย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กัลยรัตน์ คำคุณเมือง หลักการใช้สัมมาวาจาในพระพุทธศาสนาเถรวาท พระพุทธเจ้าทรงเป็นแบบอย่างของการใช้หลักสัมมาวาจาทั้งสองด้าน คือ ในความหมายอันเป็นศาสตร์ด้วยการให้ความรู้ ความเข้าใจถึงแก่นแท้ในความจริงของชีวิต ทรงแนะนำ สั่งสอน เผยแผ่ธรรมให้ผู้คนตั้งมั่นอยู่ในความดี และปฏิบัติตนให้ถูกต้องไปได้จนถึงบรรลุธรรมอันประเสริฐ ในขณะเดียวกันการใช้พุทธวิธีหลักสัมมาวาจาในการสร้างคุณธรรมเพื่อธุรกิจขายตรงนั้น ประกอบด้วย หลักคุณธรรมอิทธิบาท 4 พรหมวิหาร 4 สุจริต 3 และสังคหวัตถุ 4 มาใช้ในการเป็นหลักธรรม สนับสนุน และส่งเสริมพุทธวิธีการสื่อหลักสัมมาวาจาในการสร้างคุณธรรมเพื่อธุรกิจขายตรงด้วย เพื่อ ใช้การส่งเสริมจริยธรรม พัฒนาศักยภาพ กระตุ้นอุดมการณ์,สร้างแรงจูงใจ และใช้บริหารงาน จึงจะได้ประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด (กัลยรัตน์ คำคุณเมือง, 2560)

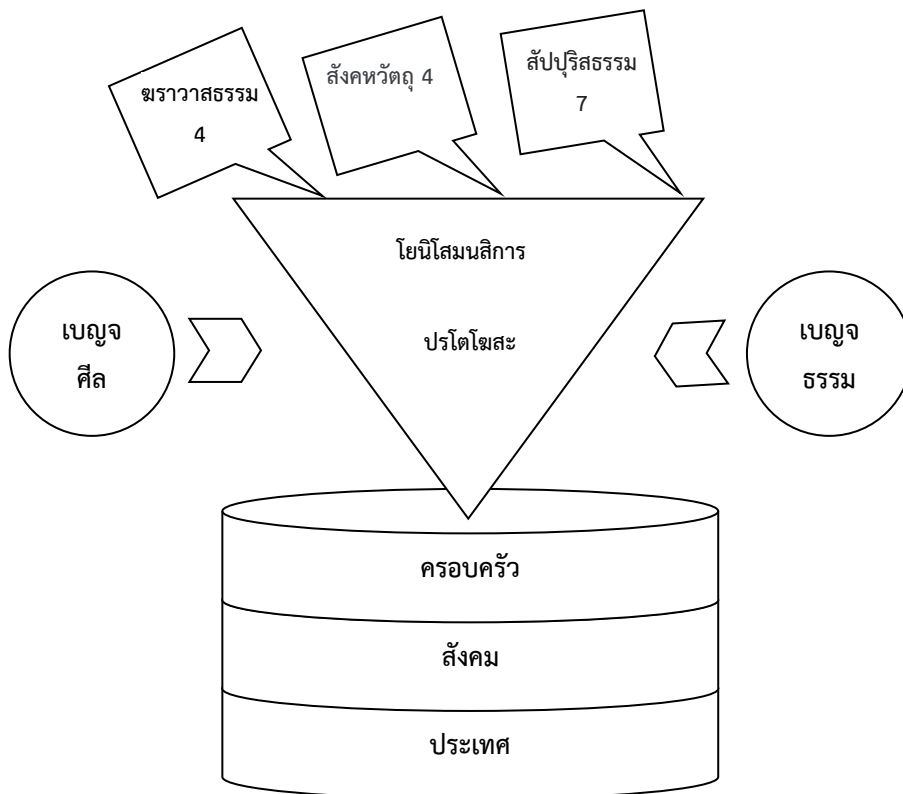
องค์ความรู้ใหม่

จากข้อค้นพบในงานวิจัยได้สรุปเป็นองค์ความรู้ได้ว่า สัมมาวาจาสร้างสุขคู่คุณธรรม หรือเรียกว่า “right speech to create happiness with virtue model” คือ การตระหนักถึงการนำเสนอเหตุผลเพื่อให้ผู้รับสารเข้าใจ ตรงกัน ด้วยคำพูดที่ไพเราะอ่อนหวาน ไม่หยาบคาย การกล่าววาจาโดยชอบ วาจาดี ถูกต้องสมบูรณ์ หรือการแสดงออกทางวาจาด้วยความรู้ความเข้าใจในการใช้วาจาที่ใดใคร่ครวญพิจารณาอย่างรอบคอบดีแล้ว มีลักษณะที่เป็นทั้งศีล คือ ข้อห้าม และธรรม คือ ข้อธรรมให้ปฏิบัติ ซึ่งมี 2 ประเภท คือ สัมมาวาจาที่เป็นโลกียะ และสัมมาวาจาที่เป็นโลกุตระ ในการเกิดขึ้นของสัมมาวาจานั้นมีปัจจัยเกื้อหนุนโดยตรง ได้แก่ สัมมาทิฐิ และปัจจัยโดยอ้อมคือ อริยมรรคองค์ 8 และหลักธรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ผู้ประพฤติปฏิบัติได้เลือกปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม เมื่อได้พัฒนาให้เกิดสัมมาวาจาขึ้นแล้วย่อมมองเห็นเป้าหมายและประโยชน์ คือ ผลดีที่ตนได้รับจากการมีสัมมาวาจานั้น สัมมาวาจาเป็นหลักธรรมที่รักษากาย วาจา ใจของผู้ปฏิบัติ และเอื้อประโยชน์ในการแก้ปัญหาต่อส่วนรวมเป็น

สำคัญ ในการนำหลักธรรมมาประยุกต์ในประเทศ สังคม และครอบครัวนั้นต้องนำมายึดถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัด เพื่อให้เกิดความรัก ความสามัคคี มีสันติวิธีในการอยู่ร่วมกัน เช่น ฆราวาสธรรม เป็นหลักธรรมที่เป็นแนวปฏิบัติ สำหรับคนทั่วไป ถ้าหากต่างคนต่างยึดหลักธรรมนี้เป็นแนวทางประพฤติปฏิบัติ เชื่อว่าสังคมจะสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุขสงบ

หลักสังคหวัตถุ 4 หลักในการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ปองสามัคคีปรองดองกัน และฆราวาสธรรม 4 หลักในการครองเรือน เช่น บิดามารดา เป็นผู้ใกล้ชิดบุตรธิดาที่สุด มีอิทธิพลในการหล่อหลอมบุตรธิดาให้เป็นพลเมืองดี บิดามารดาจำต้องมีจริยาบรรณ คือ มีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติต่อบุตรธิดาของตน เมื่อบิดามารดาปฏิบัติหน้าที่อันนี้แล้ว นอกจากจะทำให้บุตรธิดาเป็นคนดีดังประสงค์ได้แล้ว ยังเป็นเหตุให้บุตรธิดาเกิดความรู้สึกและซาบซึ้งในตัวบิดามารดาว่าเป็นผู้มีพระคุณแก่ตนอย่างแท้จริง (โยนิโสมนสิการและปรโตโฆสะ) โดยหน้าที่หลักสำคัญของบิดามารดา คือ ชี้นำในสิ่งที่ดี และมีสติปัญญาในการไตร่ตรอง ฟังความดี คิดดี พุดดีกับบุตร เพื่อหล่อหลอมให้บุตร เป็นคนดี ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 การประยุกต์ใช้ประโยชน์ของสัมมาวาจา
Application of the benefits of right speech

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่องผลการวิจัยพบว่า ด้านแนวคิดกล่าวได้ว่าสัมมาวาจา หมายถึง การพูดความจริง พูดไพเราะอ่อนหวาน พูดถูกต้องตามกาลสถานที่ พูดเป็นธรรม พูดออกไปแล้วไม่ทำให้ตนเองและผู้อื่นได้รับความเดือดร้อน มีลักษณะ 3 ประการ คือ 1) กถาสัมมาวาจา 2) เจตนาสัมมาวาจา และ 3) วีรติสัมมาวาจา ในด้านประโยชน์ของสัมมาวาจาในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท มี 4 ประการ ได้แก่ 1) สังคมแห่งความซื่อสัตย์เว้นจากการพูดเท็จ และพูดความจริง 2) สังคมแห่งความสามัคคี เจตนางดเว้นจากการพูดส่อเสียด 3) สังคมแห่งความมีเมตตา การใช้วาจาสุภาพอ่อนหวาน เคารพ ให้เกียรติกันและกัน และ 4) สังคมแห่งความเสียสละ คำพูดที่มีประโยชน์ และมีเหตุ มีผล และด้านวิเคราะห์ประโยชน์ของสัมมาวาจาที่นำไปประยุกต์ใช้ในสถาบันครอบครัว คือ การตระหนักรู้ถึงความสำคัญของการใช้สัมมาวาจา ย่อมจรรโลงสังคมให้อยู่เย็น และสามารถสร้างศรัทธาให้เกิดขึ้นกับผู้ปกครอง สถาบันครอบครัว หรือผู้บริหารในทุกกระดับในทุกองค์กร สัมมาวาจาจึงเป็นแนวทางในการสร้างสันติภาพของคนในชาติและสังคมโลกอย่างยั่งยืนสืบไป ในด้านการอภิปรายผล หลักสัมมาวาจา และประโยชน์ของสัมมาวาจา ดังนั้น การนำสัมมาวาจาไปประยุกต์ใช้ในความขัดแย้งในครอบครัว ต้องมีแนวทางที่ต้องยึดถือ คือ ต้องแก้ด้วยสันติวิธีและแก้ด้วยวิธีแห่งปัญญา คือ ต้องไม่ใช้ความรุนแรง ทั้งด้วยการกระทำทางกายหรือทางวาจา ขณะเดียวกันต้องทำความเข้าใจ ชี้แจงให้ทราบเหตุทราบผลให้เกิดปัญญา เพื่อยืดหยุ่นและประนีประนอมอยู่ร่วมกันให้เกิดความสุขในครอบครัว ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้คือ สัมมาวาจามีความสำคัญมากกับทุกคน ควรมีการศึกษาวิเคราะห์สัมมาวาจาอย่างถ่องแท้ เพื่อนำไปพัฒนาให้เกิดประโยชน์ในการดำเนินชีวิตในยุคปัจจุบัน ให้สามารถนำไปใช้ได้อย่างถูกต้อง และเหมาะสมในทุกวัย ทุกระดับ และในทุกสังคมโดยรวม และข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไปคือ ควรศึกษาองค์ความรู้จากพุทธวิธีการใช้หลักสัมมาวาจาของพระพุทธเจ้าไปเป็นประยุกต์ใช้กับสถาบันอื่น ๆ เพื่อเป็นพื้นฐานที่ดีงามต่อสังคมไทย

เอกสารอ้างอิง

- กลุ่มครูผู้สอน. (15 ตุลาคม 2563). การศึกษาวิเคราะห์ประโยชน์ของสัมมาวาจาในสถาบันครอบครัวของนักเรียนโรงเรียนกัลยาณีศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช. (พระอนุรักษ์ อนุรภิชาติ (รัฐธรรม), ผู้สัมภาษณ์)
- กลุ่มนักเรียน. (15 ตุลาคม 2563). การศึกษาวิเคราะห์ประโยชน์ของสัมมาวาจาในสถาบันครอบครัวของนักเรียนโรงเรียนกัลยาณีศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช. (พระอนุรักษ์ อนุรภิชาติ (รัฐธรรม), ผู้สัมภาษณ์)

- กัลยรัตน์ คำคุณเมือง. (2560). พุทธวิธีการใช้หลักสัมมาวาจาในการสร้างคุณธรรมเพื่อธุรกิจขายตรง. ใน วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาธรรมนิเทศ. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- เจนจิราภรณ์ นามโคตร. (2562). บทบาทหน้าที่ของสถาบันครอบครัว. เรียกใช้เมื่อ 19 สิงหาคม 2562 จาก <https://sites.google.com/site/ann5481136701/bth-thi4chiwit-laea-khrxbkhrw-suksa/4-1bthbath-hnathi-khxng-sthaban-khrxbkhrw>
- ชญาชล คลังกรณ. (2559). ศึกษาวิเคราะห์หลักสัมมาวาจาเพื่อการประนีประนอม: กรณีศึกษาผู้ประนีประนอมประจำศาลจังหวัดอุดรธานี. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร, 4(ฉบับพิเศษ), 220-233.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย เล่ม 2. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาการพิมพ์.
- พระปลัดวชิรพงษ์ กิตติวัฒน์ (ผลไม้). (2557). วิเคราะห์สัมมาวาจาในคัมภีร์พระพุทธศาสนา. ใน คุชฎีพุทธศาสนดุฎฐิ สาขาวิชาสันติศึกษา . มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระปลัดสมชาย ปโยโค (ดำเนิน). (2556). การประยุกต์ใช้สัมมาวาจาเพื่อการบริหารงานของผู้นำ. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์, 1(1), 143-158.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2549). พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ. (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพมหานคร: สหธรรมิก.
- พระมหาสุรภูมิ จนทมนโม (แสงมะโน). (2557). การศึกษาเรื่องสัมมาวาจาในพระพุทธปรัชญาเถรวาท. ใน วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- Cronbach, L. J. (1990). Essentials of psychological testing (5th ed.). New York: Harper Collins Publishers.

การเพิ่มศักยภาพพฤติกรรมการเรียนรู้ในการใช้หลักอานาปานสติ
ของนักศึกษา จังหวัดสุราษฎร์ธานี: กรณีศึกษานักศึกษา
ของวิทยาลัยอาชีวศึกษาภาวนาโพธิคุณ*

ENHANCING THE POTENTIALITY OF LEARNING BEHAVIOVR BY USING
ANAPANASATI A CASE STUDY OF STUDENTS BHAVANABHODIGUN
VOCATIONAL COLLEGE KOH SAMUI SURAT THANI

จิรวัดนา พุ่มด้วง

Jirawattana Pumduang

พระครูโฆสิตวัตนานุกุล

Phrakrukositwatthanakul

สิทธิโชค ปาณะศรี

Sittichok Panasri

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nakhon Si Thammarat Campus, Thailand

ประเวศ อินทองปาน

Praves Intongpan

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Kasetsart University, Thailand

E-mail: miao_miao@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาหลักคำสอนอานาปานาสติตามแนวทางพระพุทธศาสนา 2) ศึกษาปัญหาที่มีผลกระทบต่อศักยภาพพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษาภาวนาโพธิคุณ และ 3) วิเคราะห์ศักยภาพพฤติกรรมการเรียนรู้หลังใช้หลักอานาปานสติของนักศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษาภาวนาโพธิคุณ เป็นวิธีวิจัยเชิงคุณภาพศึกษาเอกสารและสัมภาษณ์เชิงลึก เลือกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ซึ่งเป็นตัวแทนกลุ่มของวิทยาลัยอาชีวศึกษาภาวนาโพธิคุณ แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มผู้บริหาร 2) กลุ่มครูผู้สอน และ 3) กลุ่มนักศึกษา จำนวนทั้งหมด 15 คน ซึ่งทั้งหมดเป็นผู้มีความรู้ในเรื่องอานาปานสติและมีหน้าที่รับผิดชอบดูแลนักศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษาภาวนาโพธิคุณ มีประสบการณ์ 3 ปี ขึ้นไป โดยนำมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหาและสรุปเป็นภาพรวม ผลการวิจัยพบว่า 1) หลักอานาปานสติตามแนวทางพุทธ คือ วิธีพัฒนาสติ สมาธิ ปัญญาด้วยการใช้ลมหายใจ เป็นการกำหนด หรือการเจริญ

* Received 23 September 2019; Revised 30 October 2019; Accepted 1 December 2019

สติโดยนำความจริงของธรรมชาติมาใคร่ครวญพิจารณาอยู่ทุกขณะของลมหายใจเข้าและออก
2) ปัญหาที่มีผลกระทบต่อศักยภาพพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษา
ภavanaโพธิคุณ ได้แก่ 2.1) ด้านการเรียนรู้ 2.2) ด้านพฤติกรรม และ 2.3) ด้านจิตใจ 3) ศักยภาพ
พฤติกรรมการเรียนรู้หลังใช้หลักอานาปานสติของนักศึกษา 4 ประการ ได้แก่ 3.1) การพัฒนากาย
3.2) การพัฒนาพฤติกรรม 3.3) การพัฒนาจิต และ 3.4) การพัฒนาปัญญาซึ่งเป็นการพัฒนา
ความฉลาดทางอารมณ์ และการพัฒนาความฉลาดทางปัญญา (เชาวน์ปัญญา) จากการฝึกสมาธิ
แบบอานาปานสติช่วยให้นักศึกษามีการสติในการพิจารณาไตร่ตรองอย่างถี่ถ้วนขึ้น และช่วยให้
จดจำได้อย่างแม่นยำมากขึ้น

ความสำคัญ: การเพิ่มศักยภาพ, พฤติกรรมการเรียนรู้, หลักอานาปานสติ

Abstract

The purposes of this research were: 1) study the Anapanasati teaching in accordance with the Buddhist guidelines, 2) explore problems affecting the learning behavior potential of Phawanaphothikhun Vocational College students, and 3) to analyze behavioral potential learning after the use of the Anapanasati principle of Phawanaphotikhun Vocational College students. The study was quantitative research method by the document and in-depth interviews. Select purposive sampling group to represent people with Phawanaphotikhun vocational college students. divided into 3 groups including: 1) executive, 2) teachers, and 3) students total of 15 persons. All of them are knowledge Anapanasati and responsible care of Phawanaphotikhun vocational college students. Have experience province more than 3 years. By analyzing the content and summarizing The research was found that: 1) Anapanasati with the Buddhist is Anapanasati principle according to develop mindfulness meditation, breathing with the help of intelligence is determined. Or mindfulness is the truth of the nature contemplated every moment of in-breathing and out-breathing. 2) problems affecting the Phawanaphothikhun vocational college students were: 2.1) learning, 2.2) behavioral, and 2.3) psychological. and 3) the results of analysis of the potential of learning behavior after using the Anapanasati principle of the Phawanaphothikhun vocational college students. into 4 groups including: 3.1) physical develop, 3.2) behavior develop, 3.3) mental develop and 3.4) cognitive develop. The development of emotional intelligence and the

development of intelligence. This an interactive meditation allows students to been carefully considered to be more thorough. Is good performance precise recognition.

Keywords: Enhancing, The Potentiality Learning, Behavior Anapanasati

บทนำ

การทำสมาธิ คือ การทำจิตให้สงบมั่นคงอยู่ที่ใดที่หนึ่ง เพราะจิตเป็นนามธรรม เป็นสิ่งที่ควบคุมได้ยาก จิตจึงมีหน้าที่คิด เหตุที่พระพุทธเจ้าทรงสอนให้ฝึกสมาธิเพราะธรรมชาติจิตของคนเรามักมีรัก โลภ โกรธ หลง เป็นเครื่องปรุงแต่งจิตให้ฟุ้งซ่านอยู่ตลอดเวลา ดังนั้นพระพุทธเจ้าจึงทรงสอนอุบายในการควบคุมจิตให้สงบด้วยการทำสมาธิ เมื่อทำสมาธิก็จะได้ใช้ความคิดไตร่ตรองจนเกิดปัญญามากขึ้น และปัญญา ก็คือ การรอบรู้ รู้ทุกอย่างที่มีทั้งทางโลกและทางธรรม ในการฝึกสมาธิเป็นการฝึกปฏิบัติที่ใช้ความตั้งมั่น จดจ่อ และแน่วแน่อยู่กับสิ่งใดสิ่งหนึ่งในช่วงระยะเวลาหนึ่ง จะช่วยให้เกิดความสงบ รู้สีกตัว และมีสติมากขึ้น กล่าวได้ว่าสมาธิมีประโยชน์ซึ่งสามารถเห็นได้ในชีวิตประจำวัน ทำให้จิตใจผ่องใสประกอบกิจการงานได้ราบรื่นและคิดอะไรก็รวดเร็วทะลุปรุโปร่ง เพราะวาระดับจิตใจได้ถูกฝึกมาให้มีความนิ่งจากการเป็นสมาธิ จึงย่อมมีพลังกว่าระดับจิตใจที่ไม่มีสมาธิ เมื่อจิตเป็นสมาธิจะคิดทำอะไรย่อมทำได้ดี และได้เร็วกว่าปกติ ตามหลักการในพระพุทธศาสนา สมาธิอาศัยจิตอยู่และทำให้จิตตั้งมั่นไม่สั่นส่ายเพราะธรรมชาติของจิตไม่นิ่ง (ขุ.ธ. (ไทย) 25/33-34/35) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539); (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), 2551) ดังนั้น การฝึกสมาธิหรือการฝึกอานาปานสติ จะต้องพยายามฝึกอย่างสม่ำเสมอ จนจิตสงบ และนิรณอนลงก็แสดงว่าจิตเริ่มมีสมาธิมากขึ้น อานาปานสติจึงหมายถึง วิธีพัฒนาสติ สมาธิ ปัญญา ด้วยการใช้ลมหายใจเป็นลมหายใจเข้า ออก ซึ่งนั่นเป็นวิธีการนำความจริงของธรรมชาติมาใคร่ครวญพิจารณาอยู่ทุกขณะของลมหายใจเข้าและลมหายใจออก ความจริงที่ควรนำมาพิจารณา คือ ความจริงเกี่ยวกับเรื่อง กาย เวทนา จิต ธรรม อานาปานสติ ใช้ได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่ เพราะใช้ลมหายใจและใช้สติกำหนดลมหายใจ ซึ่งมีประโยชน์ต่อสุขภาพจิต และได้พัฒนาพฤติกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ จะทำให้เป็นผู้มีความสงบ เยือกเย็น สดชื่นสง่างาม มีเมตตา ยังช่วยให้คลายความเครียด หายกระวนกระวายสบายใจและมีความสุข (พระครูสิริปัญญาภรณ์ (สุธีวิสุทฺโธ/ตันโห), 2558)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ. 2542 (ฉบับที่ 2) หมวด 4 ว่าด้วยการจัดการศึกษา มาตรา 22 ว่าด้วยหลักการจัดการศึกษาให้ยึดหลักว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด มาตราที่ 24 ว่าด้วย กระบวนการจัดการเรียนรู้ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการการเผชิญสถานการณ์ และ ประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ปัญหาจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงฝึกปฏิบัติ ทำให้ได้คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและ

ในมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ มีวิจารณ์ญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์ ตลอดจนนโยบายของรัฐบาล สำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐานเน้นคุณธรรมนำความรู้ โดยยึดหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาเรื่องการฝึกปฏิบัติอานาปานสติ สมาธิภาวนา มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข และมีความเป็นไทยในสากล มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และการประกอบอาชีพ จึงกำหนดจุดหมายซึ่งถือเป็นมาตรฐานการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ได้แก่ 1) เห็นคุณค่าของตนเอง 2) มีความคิดสร้างสรรค์ใฝ่รู้ใฝ่เรียน 3) มีความรู้อันเป็นสากลรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการ 4) มีทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ทักษะการคิด การสร้างปัญญา และทักษะในการดำเนินชีวิต 5) รักการออกกำลังกาย ดูแลตนเองให้มีสุขภาพและบุคลิกภาพที่ดี 6) มีประสิทธิภาพในการผลิตและการบริโภคมีค่านิยมในการเป็นผู้ผลิตมากกว่าผู้บริโภค 7) ภูมิใจในความเป็นไทย 8) มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาไทย พลังงานทรัพยากรธรรมชาติ และพัฒนาสิ่งแวดล้อม และ 9) รักประเทศชาติและท้องถิ่นมุ่งทำประโยชน์และสิ่งที่ดีงามให้สังคม วิธีการฝึกสมาธิเมื่อพิจารณากระบวนการฝึกฝนพัฒนาบุคคลตามแนวพุทธศาสนา ซึ่งเรียกว่า “ไตรสิกขา” มีองค์ประกอบหลัก 3 ประการ คือ ศีล สมาธิ ปัญญา เป็นปัจจัยที่สนับสนุนกันและกันให้มีสมาธิง่ายขึ้น มีสมาธิก็จะทำให้มีปัญหาสูงขึ้น ปัญญาที่สูงขึ้นจะส่งผลให้ศีลบริสุทธิ์ขึ้นเป็นวงจรเช่นนี้ (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2545)

วิทยาลัยอาชีวศึกษาภาวนาโพธิคุณ เป็นวิทยาลัยอาชีวศึกษาต้นแบบที่นำธรรมะตามหลักของศาสนาเข้ามาสู่การเรียนการสอนแล้ว ยังนำมาฝึกใช้ในชีวิตประจำวัน ตั้งแต่ตื่นจนถึงเข้านอน ฝึกให้นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วม ทั้งกาย วาจา และใจ ให้พร้อมที่จะเติบโตขึ้นไปเป็นผู้ใหญ่ที่ดีของครอบครัว สังคม และประเทศชาติในอนาคต วิทยาลัยอาชีวศึกษาภาวนาโพธิคุณ ได้เปิดทำการสอนหลักสูตร ปวช. และ ปวส. ในสาขาวิชา 7 ประกอบด้วย สาขาวิชาการท่องเที่ยว สาขาวิชาการโรงแรม สาขาวิชาการบัญชี สาขาวิชาเลขานุการ สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ สาขาวิชาภาษาต่างประเทศ และสาขาวิชาอาหารและโภชนา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เป็นวิทยาลัยอาชีวศึกษาที่มีในการจัดการศึกษาระดับอาชีวศึกษาให้ตรงกับความต้องการของผู้ประกอบการ มีความรู้ ความสามารถและประกอบอาชีพได้ โดยการฝึกปฏิบัติจริงในกระบวนการเรียนรู้ เพื่อให้ นักศึกษามีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ จากการจัดการเรียนการสอนพบว่า จัดการศึกษาด้านวิชาชีพที่ผลิตกำลังคนทางด้านแรงงานกึ่งฝีมือ ช่างฝีมือและช่างเทคนิค จัดการศึกษาด้านวิชาชีพ มีการจัดการเรียนการสอนเน้นปฏิบัติการเพื่อให้นักศึกษาได้ลงมือปฏิบัติจริง เพื่อสร้างทักษะฝีมือและความต้องการของสถานประกอบการตลาดแรงงาน ซึ่งการจัดการเรียนการสอนนักศึกษาจะต้องมีความสามารถและมีทักษะทั้งการคิดวิเคราะห์การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการใช้ภาษา เนื่องจากเหตุผลดังกล่าวจึงจำเป็นต้องส่งเสริมให้นักศึกษามีสมาธิมากขึ้นในการเรียนการสอน เพื่อมีสติและจิตที่แน่วแน่ในการปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง

กับเครื่องมือและทักษะปฏิบัติที่ต้องมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ดังนั้น การนำหลักอานาปานสติ มาใช้กับนักศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษาภาวนาโพธิคุณ เพราะนักศึกษากำลังอยู่ในวัยรุ่น เป็นวัยที่กำลังศึกษาค้นคว้าทำอะไรด้วยความใจร้อน จึงต้องหาวิธีที่จะให้นักศึกษาได้ฝึกปฏิบัติสมาธิไปพร้อม ๆ กับการนำไปพัฒนาควบคู่กับการเรียนและการสอน ซึ่งผลที่จะได้รับก็มีผลต่อศักยภาพ และพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักศึกษา ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่องการเพิ่ม ศักยภาพพฤติกรรมการเรียนรู้ในการใช้หลักอานาปานสติของนักศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี : กรณีศึกษานักศึกษาของวิทยาลัยอาชีวศึกษาภาวนาโพธิคุณ เพื่อเป็นประโยชน์และเป็น สิ่งจำเป็นในการปรับพฤติกรรมของนักศึกษาให้เป็นไปในทางที่ดีขึ้น การเรียนดีขึ้น พฤติกรรม ดีขึ้น และเพื่อสามารถนำมาใช้ประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันและให้นักศึกษาได้มีการพัฒนา ศักยภาพพฤติกรรมไปในทางที่ดีให้มากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาหลักคำสอนอานาปานสติตามแนวทางพระพุทธศาสนา
2. เพื่อศึกษาปัญหาศักยภาพที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักศึกษา วิทยาลัยอาชีวศึกษาภาวนาโพธิคุณ
3. เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพพฤติกรรมการเรียนรู้ตามหลักอานาปานสติของนักศึกษา วิทยาลัยอาชีวศึกษาภาวนาโพธิคุณ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ขอบเขตการวิจัย

1.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งเป็นตัวแทนกลุ่มของวิทยาลัยอาชีวศึกษาภาวนาโพธิคุณ แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ประกอบด้วย 1) กลุ่มผู้บริหาร จำนวน 3 รูป/คน 2) กลุ่มครูผู้สอน จำนวน 3 รูป/คน และ 3) กลุ่มนักศึกษา จำนวน 3 คน จำนวนทั้งหมด 15 คน ซึ่งทั้งหมดเป็นผู้มีความรู้เรื่องอานาปานสติและมีหน้าที่รับผิดชอบดูแลนักศึกษาในวิทยาลัยอาชีวศึกษา ภาวนาโพธิคุณ มีประสบการณ์มากกว่า 3 ปีขึ้นไป

1.2 ด้านเนื้อหา ได้แก่ คัมภีร์พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. 2539 หลักคำสอนอานาปานสติ และเอกสาร งานวิจัย วิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการเรียนรู้

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ ซึ่งให้ผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้หลักธรรม เรื่องอานาปานสติและมีหน้าที่รับผิดชอบดูแลนักศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษาภาวนาโพธิคุณ มีประสบการณ์ 5 ปีขึ้นไป จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องเที่ยงตรงและครอบคลุม เนื้อหา โดยค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC ได้เท่ากับ 0.51 - 1.00 (บุญชม ศรีสะอาด, 2556)

ซึ่งผู้วิจัยนำไปทดลองใช้กับกลุ่มอื่นที่ไม่ใช่ตัวอย่าง จำนวน 30 คน และได้หาค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach, L. J, 1990) เท่ากับ 0.98 และจัดทำแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์ แบ่งแบบสัมภาษณ์เป็น 3 ตอน คือ 1) ข้อมูลพื้นฐาน 2) ปัญหาที่มีผลกระทบต่อศักยภาพพฤติกรรมการเรียนรู้ และ 3) วิเคราะห์ศักยภาพพฤติกรรมการเรียนรู้ตามหลักอานาปานสติ

3. การเก็บข้อมูล คือ แบ่งวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ระยะที่ 2 ศึกษาปัญหาที่มีผลกระทบต่อศักยภาพพฤติกรรมการเรียนรู้ และระยะที่ 3 วิเคราะห์การนำหลักอานาปานสติไปใช้กับการเรียนรู้ของนักศึกษา

4. การวิเคราะห์ข้อมูล คือ การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) และสรุปเป็นภาพรวม

ผลการวิจัย

การศึกษาหลักคำสอนอานาปานสติตามแนวทางพระพุทธศาสนา พบว่า จากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ พฤติกรรมการเรียนรู้ และหลักอานาปานสติและผลการสังเคราะห์ตัวแปรจากงานวิจัยมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดนำไปสู่การวิจัยพบว่า ตัวแปรหลัก ประกอบด้วย หลักอานาปานสติภาวนา คือ วิธีพัฒนา สติ สมาธิ ปัญญาด้วยการใช้ลมหายใจเป็นเครื่องกำหนด หรือการเจริญสติ เป็นวิธีนำความจริงของธรรมชาติมาใคร่ครวญพิจารณาอยู่ทุกขณะของลมหายใจเข้าและลมหายใจออก และปัญหาที่มีผลกระทบต่อศักยภาพพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษาภาวนาโพธิคุณ ได้แก่ 1) ด้านการเรียนรู้ 2) ด้านพฤติกรรม และ 3) ด้านจิตใจ นักศึกษาควรนำไปประยุกต์ใช้เพื่อเพิ่มศักยภาพพฤติกรรมเรียนรู้ในการใช้หลักอานาปานสติของนักศึกษา หลักสำคัญของ การเจริญอานาปานสติ คือ การใช้ “ลมหายใจ” เป็นเครื่องมือในการเจริญสติ นั่นคือการหายใจเข้าและหายใจออกอย่างมีสติในทุกอิริยาบถความสำคัญของอานาปานสติในชีวิตประจำวัน “การเจริญอานาปานสติ ต้องไม่แยกออกจากวิถีชีวิตตั้งแต่ตื่นนอนตอนเช้าไปจนหลับตาเวลานอน หากเราสามารถหายใจอย่างมีสติ ก็ถือว่าอยู่ในกระบวนการของอานาปานสติแล้ว และไม่ว่าจะเคลื่อนไหว ยืน เดิน นั่ง นอน ขอให้ตั้งใจตั้งมั่น กายอยู่กับจิต จิตอยู่กับงาน หรือมีสิ่งใดมากระทบทาง หู ตา จมูก ลิ้น กาย หรืออารมณ์กระทบใจก็ขอให้ใจรู้ชัด มองโลกอย่างที่เป็นโดยไม่ต้องปฏิเสธ เพราะการปฏิบัติไม่ใช่เป็นการหนีแต่เป็นการอยู่กับโลกอย่างเข้าใจโลก อานาปานสติในวิถีชีวิตประจำวัน คือ รู้ลมหายใจ เฝ้าดูจิต พิจารณาการเกิดดับของสภาวะธรรมนั้น ๆ สำหรับอานิสงส์ของการเจริญอานาปานสติ คือ ทำให้ความคิดปลอดโปร่ง และความจำดี มีสติสัมปชัญญะบริบูรณ์ การอยู่กับโลกอย่างเข้าใจ คือ พ้นจากทุกข์ แม้จะมี การได้ การเสีย ได้ลาภเสื่อมลาภ ได้ยศเสื่อมยศ มีสรรเสริญ มีนินทา มีสุขมีทุกข์ แต่ผู้ที่มีลมหายใจแห่ง

สติรู้ทันกายทันใจ จะทำใจเป็นอิสระจากทุกขได้และเป็นคนทันสมัย คือเป็นคนที่อยู่กับปัจจุบัน ขณะ รู้ทันกายรู้ทันใจ ไม่ประมาทในการใช้ชีวิตประจำวันอย่างเข้าใจ อย่างถูกต้องตามความเป็นจริงของธรรมชาติ ซึ่งสอดคล้องกับคำพูดที่ว่า

“ผู้เรียนส่วนใหญ่ยังขาดความสามารถ และทักษะเชิงกระบวนการในการดำรงชีวิต เมื่อได้ฝึกสมาธิผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการเรียนไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ และมีทักษะการทำงานที่ดีขึ้น รวมถึงครูผู้สอนต้องใส่ใจผู้เรียนกลุ่มนี้เป็นพิเศษ” (กลุ่มครูผู้สอน, 2563)

การศึกษาปัญหาศักยภาพที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษาภวนาโพธิคุณ พบว่า ปัญหาที่เกิดขึ้น มี 3 ด้าน คือ 1) ด้านการเรียน นักศึกษาไม่ตั้งใจเรียน ไม่เชื่อฟังครู อาจารย์ ไม่ทำตามกฎระเบียบ ขอบนั่งหลับ นั่งเฉย เวลาที่อาจารย์สอนสมาธิสั้น ไม่ค่อยอ่านหนังสือ ครูสอนไม่จำ ความจำไม่ดี จำได้ไม่นาน ความจำไม่ค่อยดี หรือความจำสั้น 2) ด้านพฤติกรรม นักศึกษาชอบโกหก วัยรุ่นโกหกเก่ง โกหกบ่อย หรือไม่พูดความจริงหรือพูดกำกวม จริงบ้าง ไม่จริงบ้าง ไม่กล้าพูดความจริง เพราะกลัวจะถูกตำหนิตყเรียนจากครู อาจารย์ นักศึกษาชอบขโมย นักศึกษาเกียจคร้าน ชอบสบาย ๆ ไม่อยากทำอะไร ไม่รับผิดชอบในหน้าที่การงานที่ได้รับมอบหมาย บางคนก็ขยัน บางคนไม่ยอมทำอะไร นักศึกษาใช้เงินเปลือง ปัญหาการใช้จ่ายฟุ่มเฟือยของวัยรุ่น เช่น ใช้จ่ายฟุ่มเฟือย เกินตัว ชอบซื้อของที่ไม่น่าจำเป็น บางครั้งก็ไม่จำเป็น เสียเงินเปล่าประโยชน์ ของที่ซื้อมาก็อาจจะซื้อตามเพื่อน พอนานเข้าก็เบื่อแล้วก็เลิกสนใจไปเลย เพราะอยากมีเหมือนเพื่อน ๆ นักศึกษาอารมณ์รุนแรง เช่น หงุดหงิด ตำหนิคนอื่น คิดเร็วทำเร็ว จนถึงอารมณ์รุนแรงมาก ๆ เช่น ก้าวร้าว ดื้อดึง ด่าทอ ขวบนทะเลาะต่าง ๆ และที่ออกจะรุนแรงมากเป็นพิเศษ ก็คือ ยกพวกตีกัน ขัดแย้งกันระหว่างเพื่อน ก่อความไม่สงบในวิทยาลัยฯ นักศึกษาชอบใช้โทรศัพท์ไม่เป็นเวลาติดตลกก็ยังใช้ไม่ยอมหลับยอมนอน (เฉพาะบางคน) และ 3) ด้านจิตใจ นักศึกษาชอบคิดมาก ปัญหาหนึ่งที่มักพบได้บ่อยในวัยนี้ ก็คือ เรื่องของการเป็นคนชอบคิดมาก คือ ชอบวิตกกังวลกับเรื่องที่ผ่านมาแล้วในอดีต และบางคนจะเป็นห่วง ถึงเรื่องในอนาคตที่ยังมาไม่ถึง เป็นความคิดที่ทำให้เกิดความไม่สบายใจ เป็นทุกข์แต่ก็ไม่สามารถหยุดคิดได้ นักศึกษาชอบน้อยใจ หรือไม่ชอบความไม่ยุติธรรม พ่อแม่ ครู อาจารย์ อาจไม่รู้ว่่าสิ่งที่ทำให้ลูก หรือลูกศิษย์วัยรุ่นรู้สึกเจ็บปวดและน้อยอกน้อยใจ คือ การกระทำที่ทำให้ เขาารู้สึกว่าพ่อแม่ หรือครู อาจารย์ลำเอียงรักลูกไม่เท่ากัน หรือ ดูแลและรักลูกศิษย์ไม่เท่าเทียมกัน ทั้ง ๆ ที่พ่อแม่ หรืออาจารย์อาจไม่ได้ตั้งใจ หรือคิดไปเอง ซึ่งสอดคล้องกับคำพูดที่ว่า

“การจัดการศึกษาถือเป็นหน้าที่หลักของครูอาจารย์ที่ต้องทำความเข้าใจ และให้ความสำคัญเพราะเป็นหัวใจของการศึกษา เมื่อเข้าเรียนครูใช้เวลาสอนมากไปทำให้เกิดความเบื่อหน่าย และไม่ค่อยอยากนั่งเรียนต่อ อาจเนื่องจากสมาธิสั้น” (กลุ่มนักเรียน, 2563)

การวิเคราะห์ศักยภาพพฤติกรรมการเรียนรู้หลังใช้หลักอานาปานสติของนักศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษาภาวนาโพธิคุณ พบว่า ศักยภาพพฤติกรรมการเรียนรู้หลังใช้หลักอานาปานสติของนักศึกษา 4 ประการ ได้แก่ 1) ด้านการเรียนรู้ ทำให้การเรียนรู้ดีขึ้น เรียนรู้หลักธรรมมากขึ้น การไหว้พระสวดมนต์ถูกต้อง เมื่อนำไปใช้ประโยชน์ได้ดีความจำในเรื่องการเรียนรู้ดีขึ้น เกรดเฉลี่ยดีขึ้น ๆ ตามลำดับ การที่นักศึกษาได้นั่งสมาธิก่อนเรียน 5 นาที จะช่วยให้เด็กมีความจำดีขึ้นเป็นอย่างมาก มากกว่า 30% เรียนรู้เร็วขึ้นกว่าเดิม ความจำดีขึ้น นำมาใช้ในชีวิตได้จริงขึ้นเรียนมากขึ้น เพราะมีสมาธิมากขึ้นผลการเรียนรู้ดีขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งการฝึกสมาธิมีผลทำให้การรับรู้ดีขึ้น สามารถช่วยพัฒนาความเร็วของเวลาในปฏิกิริยาตอบสนองการเรียนรู้ เนื่องจากการรับรู้เป็นปัจจัยสำคัญในการเรียนรู้ ทั้งนี้เป็นเพราะว่านักเรียนได้มีการสวดมนต์ การฝึกสมาธิทั้งในการนั่ง การยืน และการเดินประกอบกับการฝึกสมาธิทำให้นักเรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจเนื้อหาที่ครูสอนมากขึ้น และสิ่งที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ ปัญหาส่วนตัวที่มีเมื่อถึงเวลาฝึกสมาธิจึงสามารถฝึกได้อย่างรวดเร็ว จึงก่อให้เกิดปัญญาและสามารถนำเอาปัญญาที่มีอยู่นั้นมาพิจารณาในสิ่งที่ครูสอน เมื่อครูสอน สิ่งใดไปแล้วนักเรียนจะรู้จักคิด รู้จักไตร่ตรอง พิจารณาอย่างถี่ถ้วน และนำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้น 2) ด้านพฤติกรรม นักศึกษากลายเป็นคนอ่อนโยน เคารพในกฎระเบียบของโรงเรียน นุ่งห่มเป็นระเบียบเรียบร้อย พูดคุยเหมาะสมกับสมณสาธูป รู้จักพนมมือเมื่อพูดคุยกับพระสงฆ์ บุคลิกภาพดีขึ้นกว่าเดิม เพราะการนั่งสมาธิการคิด และการแสดงออกเป็นไปในทางที่ดี พฤติกรรมดีขึ้น สุภาพ อ่อนน้อม ถ่อมตน พฤติกรรมเป็นไปในทางที่ดี เพราะมีการปฏิบัติเช่นนี้ทุก ๆ วัน กล้าแสดงออกไปในทางที่ดี การมีพฤติกรรมที่สุภาพ เรียบร้อย ลดการพูดเสียงดังลง อ่อนน้อมต่อผู้ใหญ่มากขึ้น พัฒนาการเป็นไปในทางที่ดีขึ้น เคารพ เชื่อฟัง ครู อาจารย์ มีสัมมาคารวะเพิ่มขึ้น ไม่ก้าวร้าว สุภาพมากขึ้น เห็นได้ว่า การฝึกสมาธิเป็นการเตรียมพร้อมที่จะฝึกปฏิบัติทั้งทางร่างกายและจิตใจ ซึ่งผลจากการฝึกสมาธิเป็นแนวทางหนึ่งที่สามารถพัฒนาความรู้อันจะส่งผลให้การแสดงออกของพฤติกรรมไปในทางที่ดีได้ มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ เมื่อนักเรียนเป็นผู้อ่อนโยนมากขึ้น เป็นผู้ว่าง่าย มีจิตสาธารณะ ยินดีให้ความร่วมมือช่วยเหลืองาน และมีความรับผิดชอบมากขึ้น และ 3) ด้านจิตใจ การสอนการฝึกนั่งสมาธิแบบอานาปานสติ เพื่อให้นักศึกษาเข้าใจขั้นตอนการฝึกอย่างถูกต้อง เมื่อนักศึกษาสามารถฝึกสมาธิได้ด้วยตนเองแล้วทำให้เกิดความรู้สึกสบายใจที่ได้ ฝึกสมาธิ ประโยชน์ที่น่าพึงพอใจจากการฝึกสมาธิ อนึ่งสถานที่เป็นส่วนสำคัญที่สุดต่อการฝึกสมาธิแบบอานาปานสติ เพราะจะทำให้จิตของนักศึกษาไม่วอกแวก เป็นสมาธิ สถานที่จึงมีส่วนสำคัญมากที่สุดต่อการฝึกสมาธิแบบอานาปานสติ ผลของ

การฝึกสมาธิแบบอานาปานสติที่มีต่อความฉลาดทางอารมณ์และเจตคติต่อการฝึกสมาธิ นักศึกษาได้ฝึกสมาธิ มีความฉลาดทางอารมณ์และเจตคติทางบวกต่อการฝึกสมาธิสูงกว่าก่อน เข้ารับการฝึกสมาธิอย่างมีนัยสำคัญ เมื่อนักศึกษาสามารถฝึกสมาธิได้ด้วยตนเองแล้วทำให้เกิดความรู้สึกสบายใจที่ได้ฝึกสมาธิ

อภิปรายผล

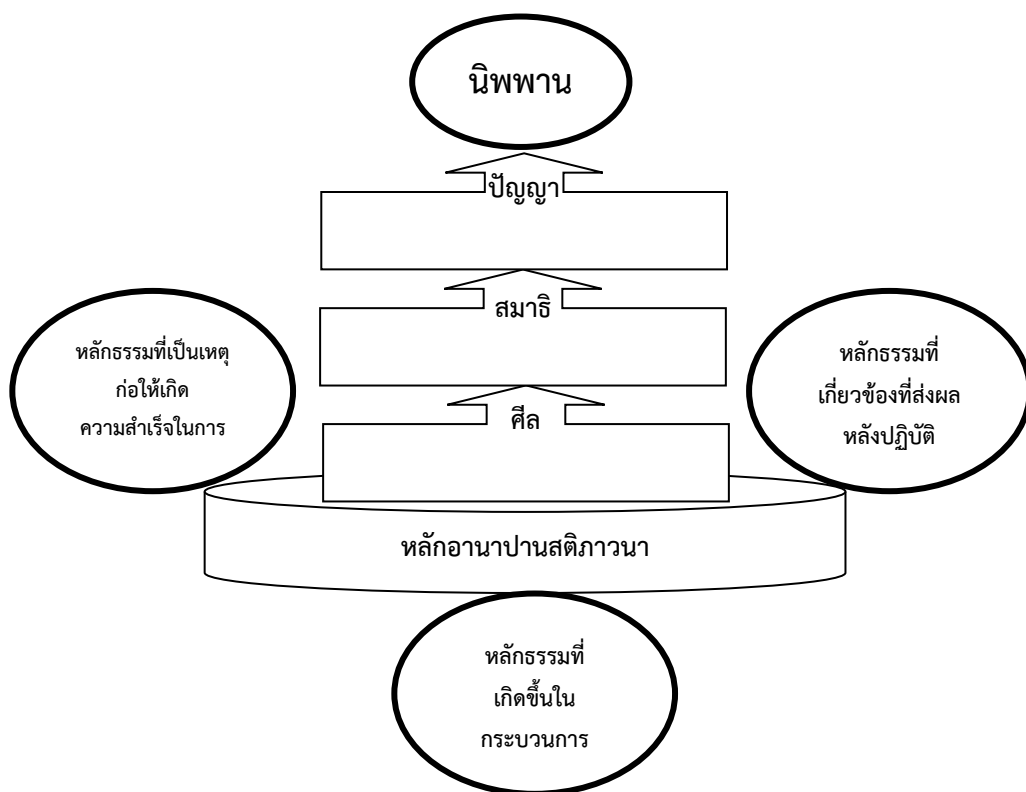
จากการศึกษาหลักคำสอนอานาปานสติตามแนวทางพระพุทธศาสนา อานาปานสติ คือ การฝึกสติปัญญา พัฒนาความคิด ใช้สติด้วยการใช้ลมหายใจเป็นเครื่องกำหนด หรือเป็นวิธีนำความจริงของธรรมชาติมาใคร่ครวญพิจารณาอยู่ทุกขณะของลมหายใจเข้าออก ตามพุทธประวัติ อานาปานสติเป็นวิธีที่พระพุทธเจ้าทรงใช้ตลอดพระชนม์ชีพ แม้แต่ในวันที่พระองค์ตรัสรู้ก็ทรงเจริญอานาปานสติเป็นเบื้องแรก ผู้ที่ก่อตั้งเสถียรธรรมสถานและพระอาจารย์หรืออาจารย์ผู้สอนอานาปานสติ ยึดหลักการสอนตามพระไตรปิฎกโดยเน้นการผานหลักการเจริญอานาปานสติภาวนาเข้ากับการดำเนินชีวิตประจำวัน หลักสำคัญของการเจริญอานาปานสติ คือ การใช้ “ลมหายใจ” เป็นเครื่องมือในการเจริญสติ นั่นคือ การหายใจเข้าและหายใจออกอย่างมีสติในทุกอิริยาบถ ความสำคัญของอานาปานสติในชีวิตประจำวัน สอดคล้องกับงานวิจัยของยัง กุนอก ที่กล่าวถึง ผู้ที่ผ่านการฝึกปฏิบัติจะมีพฤติกรรมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ก่อนเลิกเรียนผู้สอนให้เจริญอานาปานสติภาวนา รวมทั้ง แม่เมตตาแก่ตนเองและผู้อื่นประมาณ 10 นาที นักศึกษาจะตั้งใจปฏิบัติและปฏิบัติได้ดี พฤติกรรมบางอย่างไม่มีเปลี่ยนแปลงใด ๆ ในขณะผู้ปฏิบัติได้ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบมาอยู่แล้ว ซึ่งก็เป็นพฤติกรรมที่ผู้ปฏิบัติอานาปานสติภาวนาได้ทำมาก่อนและทำต่อเนื่องมาอยู่แล้ว (ยัง กุนอก, 2560)

จากการศึกษาปัญหาศักยภาพที่มีผลกระทบต่อการพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษาภาวนาโพธิคุณ ปัญหาที่มีผลกระทบต่อการศักยภาพพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษาภาวนาโพธิคุณ ได้แก่ 1) ด้านการเรียน 2) ด้านพฤติกรรม และ 3) ด้านจิตใจ เห็นได้ว่า นักศึกษามีปัญหาด้านการเรียนมากที่สุด เช่น ไม่ชอบวิชาที่เรียน ไม่รู้วิธีเรียน ไม่มีสมาธิในการเรียน กังวลเกี่ยวกับการสอบ จนทำให้มีนักศึกษาจำนวนไม่น้อยที่ประสบกับปัญหาในเรื่องของการปรับตัว และวิธีการเรียน จนต้องพ้นสถานภาพการเป็นนักศึกษา เนื่องจากผล การเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ที่สถาบันแต่ละแห่งกำหนดไว้ ดังเช่น การศึกษาพฤติกรรม การเรียนรู้ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามของ ชำนาญ ด่านคำ กล่าวว่า พฤติกรรมการเรียนรู้ด้านทัศนคติในการเรียน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.26$, S.D. = 0.79) ด้านแรงจูงใจ อยู่ในระดับต่ำ ($\bar{X} = 2.86$, S.D. = 0.93) ด้านการจัดการเวลาเพื่อการเรียน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.22$, S.D. = 1.03) ด้านความวิตกกังวลในการเรียน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.27$, S.D. = 0.18) ด้านการมีสมาธิต่อการเรียน

อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.38$, S.D. = 0.83) ด้านกระบวนการรวบรวมข้อมูลอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.13$, S.D. = 0.81) ด้านความสามารถในการจับประเด็นในบทเรียน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.16$, S.D. = 0.87) ด้านการใช้อุปกรณ์ช่วยเหลือในการเรียน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.17$, S.D. = 0.83) ด้านการทบทวนและการเตรียมตัวเข้าเรียน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.36$, S.D. = 0.92) และด้านการเตรียมตัวสอบ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.30$, S.D. = 0.94) (ชำนานู ด่านคำ, 2560)

จากการวิเคราะห์ศักยภาพพฤติกรรมการเรียนรู้ตามหลักอานาปานสติของนักศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษาภาวนาโพธิคุณ ศักยภาพพฤติกรรมการเรียนรู้หลังใช้หลักอานาปานสติของนักศึกษา 4 ประการ ได้แก่ การพัฒนากาย การพัฒนาพฤติกรรม การพัฒนาจิต และการพัฒนาปัญญา ซึ่งเป็นทั้งการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ และการพัฒนาความฉลาดทางปัญญา (เชาว์ปัญญา) การฝึกสมาธิแบบอานาปานสติ ช่วยให้นักศึกษามีการสติ มีการพิจารณาไตร่ตรองอย่างถี่ถ้วนมากยิ่งขึ้น มีประสิทธิภาพ เล่าเรียนได้ดี จดจำได้อย่างแม่นยำจัดการเรียนการสอนควรเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนพัฒนาตนเองตั้งแต่แรกเริ่มเพื่อให้เกิดจิตสำนึกปฏิบัติตามหลักไตรสิกขาและพัฒนาตนเองได้ก็สามารถนำมาประยุกต์ให้เข้ากับจิตของตนตามความเหมาะสม พัฒนาดตนตามหลักศีล 5 สามารถพัฒนาความคิดสร้างสรรค์มีความสุขกับการเรียนรู้ สอดคล้องกับการปรับพฤติกรรมด้วยการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานของ แม่ชีกุลภรณ์ แก้ววิลัย ที่กล่าวว่า วิธีการปรับพฤติกรรมไม่เพียงประสงค์ที่สอดคล้องกับงานวิจัยนี้ 4 ด้าน คือ 1) ด้านกาย 2) ด้านวาจา 3) ด้านความคิด และ 4) ด้านอารมณ์ สตรีผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งหมด มีความรู้และความ เข้าใจในการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานตามหลักสติปัฏฐาน 4 ได้อย่างถูกต้อง และสามารถนำมาเป็นการปฏิบัติธรรมที่เป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินชีวิตประจำวันและใช้ได้ในชีวิตจริง มีสติ จดจ่อต่อเนื่อง โดยมีการปฏิบัติอย่างจริงจังและสม่ำเสมอ เมื่อมีเหตุการณ์ต่าง ๆ มากกระทบอายตนะทั้ง 6 สตรีผู้ให้ข้อมูลสำคัญสามารถกำหนดสติระลึกได้ทันปัจจุบัน มีการคิดไตร่ตรอง และพิจารณาสิ่งมากระทบในการรับรู้อารมณ์ต่าง ๆ ที่เกิดทางตา หู จมูก ลิ้น กาย และใจ และสามารถใช้อนุสัญญาในการมีความยั้งคิดและหยุดการปรุงแต่ง ฝึกใจให้รู้เท่าทันไม่หลงหรือไม่ คล้อยตามอารมณ์ในเรื่องนั้น ๆ รวมทั้ง แก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ดีขึ้น และสามารถลดพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ได้ทั้งหมด สอดคล้องกับสตรีกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับพฤติกรรม ที่ไม่พึงประสงค์พบว่า มีคะแนนเฉลี่ยที่แสดงระดับพฤติกรรมที่สอดคล้องกับงานวิจัยในด้าน กาย วาจา ความคิด และอารมณ์ ก่อนการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานอยู่ในระดับปานกลาง และ หลังการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานอยู่ในระดับมาก ทั้ง 4 ด้านเมื่อทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ (t - dependent) แล้วพบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (แม่ชีกุลภรณ์ แก้ววิลัย, 2560)

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 1 รูปแบบกระบวนการปฏิบัติหลักอานาปานสติภาวนาแบบยั่งยืน

Model of the Process of Practicing the Anapanasati Prayer in a Sustainable Way

จากข้อค้นพบในงานวิจัยได้สรุปเป็นองค์ความรู้ได้ว่า รูปแบบกระบวนการปฏิบัติหลักอานาปานสติภาวนาแบบยั่งยืน หรือเรียกว่า “Model of the Process of Practicing the Anapanasati Prayer in a Sustainable Way” คือ การปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานตามแนวสติปัฏฐานสี่และหลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิต คือ สติปัฏฐานเป็นหลักธรรมสำคัญในพระพุทธศาสนาที่สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสสอน และทรงพิจารณาเห็นความสำคัญตรัสรู้เตือนให้มิตนเป็นที่พึ่งแห่งตนเป็นสรณะ การปฏิบัติวิปัสสนาตามหลักสติปัฏฐานต้องใช้สติสัมปชัญญะเข้าไปกำหนดกาย เวทนา จิต และธรรม ผู้ที่ปรารถนาจะบรรลุผลคือ นิพพาน ต้องเริ่มต้นด้วยสติปัฏฐาน มี 3 ลักษณะ คือ 1) เป็นหลักธรรมที่เป็นเหตุก่อให้เกิดความสำเร็จในการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน 2) เป็นหลักธรรมที่เกิดขึ้นในขณะอยู่ในกระบวนการปฏิบัติ และ 3) หลักธรรมที่เกี่ยวข้องที่ส่งผลหลังการปฏิบัติ ดังนั้น ผู้ที่ปฏิบัติ

ตามหลักไตรสิกขาสามารถพัฒนาตนเองทางกาย วาจา โดยใช้ศีล และพัฒนาตนเองทางใจโดยใช้สมาธิจนเกิดปัญหาในการใช้ชีวิต เช่น มีความประพฤตีสุจริตมั่นคง มีศีลที่เป็นไปโดยปกติธรรมดาของตนเองไม่ต้องฝืนใจหรือตั้งใจคอยควบคุม รักษา คิดแก้ปัญหา และทำกิจต่าง ๆ ด้วยปัญญาบริสุทธิ์

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่องนี้ ผลการวิจัยพบว่า ด้านหลักอานาปานสติภาวนา คือ วิธีพัฒนาสติ สมาธิ ปัญญาด้วยการใช้ลมหายใจเป็นเครื่องกำหนด หรือการเจริญสติ เป็นวิธีนำความจริงของธรรมชาติมาใคร่ครวญพิจารณาอยู่ทุกขณะของลมหายใจเข้าและลมหายใจออก ในส่วนด้านปัญหาที่มีผลกระทบต่อศักยภาพพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษาภาวนาโพธิคุณ ได้แก่ 1) ด้านการเรียนรู้ 2) ด้านพฤติกรรม และ 3) ด้านจิตใจ และด้านศักยภาพพฤติกรรมการเรียนรู้หลังใช้หลักอานาปานสติของนักศึกษา 4 ประการ ได้แก่ การพัฒนากาย การพัฒนาพฤติกรรม การพัฒนาจิต และการพัฒนาปัญญา ซึ่งเป็นทั้งการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ และการพัฒนาความฉลาดทางปัญญา (เชาวน์ปัญญา) การฝึกสมาธิแบบอานาปานสติ ช่วยให้นักศึกษามีการสติ มีการพิจารณาไตร่ตรองอย่างถี่ถ้วนมากยิ่งขึ้น มีประสิทธิภาพ เล่าเรียนได้ดี จดจำได้อย่างแม่นยำ ผู้วิจัยสรุปโดยรวมว่า หลักอานาปานสติภาวนามาใช้การปรับพฤติกรรมด้วยการมีสติสัมปชัญญะ อินทรีย์สังวร การรักษาศีลให้บริสุทธิ์หรือสุจริต 3 การปรับพฤติกรรมขั้นสูงขึ้นมาจากฐานกาย วาจา มาเป็นฐานจิต เป็นการใช้ปัญญาที่ได้มาเป็นการกำกับควบคุมตนเอง ความระลึกได้เป็นตัวเตือนให้มีสติตลอดเวลาสามารถรู้ทันอารมณ์ที่เกิดขึ้นและสามารถควบคุมปรับพฤติกรรมให้เหมาะสมกับสถานการณ์ได้ ข้อเสนอแนะการดำเนินการวิจัยครั้งต่อไป ได้แก่ 1) ควรศึกษาแนวทางในการปฏิบัติตามหลักอานาปานสติ เพื่อจะได้เพิ่มศักยภาพให้กับตนเอง เช่น ด้านการเรียนรู้ ด้านพฤติกรรม ด้านจิตใจ เป็นไปในทางที่ดียิ่งขึ้น และ 2) โรงเรียน วิทยาลัย และมหาวิทยาลัย ผู้บริหารแต่ละระดับ ควรศึกษาการตระหนักถึงการเพิ่มศักยภาพพฤติกรรมการเรียนรู้ของตนเองด้วยการนำหลักอานาปานสติมาปฏิบัติใช้ในการบริหารในเรื่องการเรียนการสอนและการทำงาน เพื่อการศึกษามีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 (ฉบับที่ 2) และที่แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2545. กรุงเทพมหานคร: บริษัทสยามสปอร์ต ซินดิเคท จำกัด.

- กลุ่มครูผู้สอน. (19 ตุลาคม 2563). การเพิ่มศักยภาพพฤติกรรมการเรียนรู้ในการใช้หลักอานาปานสติของนักศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี: กรณีศึกษานักศึกษาของวิทยาลัยอาชีวศึกษาภวนาโพธิคุณ. (จิรวัดนา พุ่มด้วง, ผู้สัมภาษณ์)
- กลุ่มนักเรียน. (19 ตุลาคม 2563). การเพิ่มศักยภาพพฤติกรรมการเรียนรู้ในการใช้หลักอานาปานสติของนักศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี: กรณีศึกษานักศึกษาของวิทยาลัยอาชีวศึกษาภวนาโพธิคุณ. (จิรวัดนา พุ่มด้วง, ผู้สัมภาษณ์)
- ชำนาญ ด่านคำ. (2560). การศึกษาพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. JOURNAL OF NAKHONRATCHASIMA COLLEGE, 10(1), 23-30.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย เล่ม 2. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาการพิมพ์.
- พระครูสิริปัญญาภรณ์ (สุธีรวิสุโท/ตันโ). (2558). รูปแบบการเรียนรู้ตามแนวพระพุทธศาสนา เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์สำหรับเด็กนักเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2. ใน ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2551). พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์ (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพมหานคร: บริษัท เอส.อาร์.พรินติ้ง แมส โปรดักส์ จำกัด.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- แม่ชีกุลภรณ์ แก้ววิลัย. (2560). การปรับพฤติกรรมของสตรีผู้ปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน ในสังคมไทยยุคปัจจุบัน. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร, 4(1), 90-104.
- ยัง กุณอก. (2560). การใช้อานาปานสติภาวนาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์มหาวิทยาลัยราชธานี. ใน การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ราชธานีวิชาการ ครั้งที่ 1 “สร้างเสริมสหวิทยาการผสมผสานวัฒนธรรมไทยก้าวอย่างมั่นใจเข้าสู่ AC”. มหาวิทยาลัยราชธานี.
- Cronbach, L. J. (1990). Essentials of psychological testing (5th ed.). New York: Harper Collins Publishers.

การประยุกต์ใช้หลักกุศลธรรมในชีวิตประจำวันของนักเรียน
โรงเรียนสมานคุณวิทยาทาน อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา*
THE APPLICATION OF VUTHIDHAMMA PRINCIPLE FOR LIVING
IN DAILY LIFE OF STUDENTS IN SAMANAKHUNVITTHAYATHARN
SCHOOL, HADYAI DISTRICT SONGKHLA PROVINCE

พระครูสมุห์คลอง กมลโธ

Phrakrusamu khlong kampalo

พระอรุณสุตาลังการ

Phrakru Arunasutalangkarn

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nakhon Si Thammarat Campus, Thailand

กัณตภณ หนูทองแก้ว

Kantaphon Nuthongkaew

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาสโกราช

Mahamakut Buddhist University Srithammasokkaraj Campus, Thailand

E-mail: khlong_888@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการประยุกต์ใช้หลักกุศลธรรมในชีวิตประจำวันของนักเรียน 2) การเปรียบเทียบการนำหลักกุศลธรรมไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน และ 3) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมการนำหลักกุศลธรรมไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน เป็นใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิอย่างเป็นสัดส่วน ซึ่งเป็นตัวแทนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนสมานคุณวิทยาทาน จำนวน 265 คน การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าสถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน t - test และ F - test โดยนำเสนอข้อมูลแบบพรรณนาสรุปในภาพรวม ผลการวิจัยพบว่า 1) การนำไปประยุกต์ใช้หลักกุศลธรรมของนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.54$) มี 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านธัมมานุวัตรปฏิบัติ (การนำไปปฏิบัติ) 2) ด้านโยนิโสมนสิการ (การคิดใคร่ครวญ) 3) ด้านสัปปริยสังเสวะ (การควบคุมตน) และ 4) ด้านสัทธัมมัสสวนะ (การฟังธรรม) 2) การเปรียบเทียบการนำหลักกุศลธรรมคือ นักเรียนนำหลักกุศลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ส่วนนักเรียนที่มีเกรดเฉลี่ยต่างกัน มีการนำ

* Received 27 October 2019; Revised 22 November 2019; Accepted 20 December 2019

หลักพุทธธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนที่มีเพศ และอาชีพผู้ปกครองต่างกัน มีการนำหลักพุทธธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมการนำหลักพุทธธรรมไปใช้คือ แนวทางส่งเสริมการนำหลักพุทธธรรมไปใช้มากที่สุด ได้แก่ ด้านสปิริตสังสวะ (การคบคนดี) ข้อที่ว่าควรปรึกษาพ่อแม่เมื่อเกิดปัญหาส่วนตัว

คำสำคัญ: การประยุกต์, หลักพุทธธรรม, นักเรียน

Abstract

The objectives of this research were: 1) study the application of Vuddhidhamma for living in daily life of students. 2) compare on Vuddhidhamma for living in daily life of students and 3) suggest the way to promote on Vuddhidhamma for living in daily life of students. The study was quantitative research by proportional stratified random Sampling which all of sample were grade 7 to 9 students at Samankhunvitthayadana School total 265 persons. Data were analyzed using statistic, percentage, average, standard deviation, T-test and F-test for presenting descriptive information in an overview. The research found that: 1) The application of the principles of culture of students Overall is at a high level ($\bar{X} = 3.54$) by overview 4 aspects: 1) Dhammanudhamapatipati (applying), 2) Yonisomanasikara (investigation), 3) Sappurisasamseva (good company), and 4) Saddhammassavana (Fair hearing). 2) The comparative to apply for the Vuddhidhamma of students living in daily life. The students used Vuddhidhamma for living in daily life that was found differences of statistically significant at the level of .001. According to the student with different grade point average aimed that they used Vuddhidhamma for living in daily life that was found differences of statistically significant at the level of .05 and also different of gender and parents occupation that applied Vuddhidhamma for living in daily life that was found not differences of statistically significant at the level of .05. And 3) It was recommended that the suggestion about promote on Vuddhidhamma for living in daily life of students was the guidelines to promote the application of the Dharma principles in daily life the most such as: Sappurisasamseva (be friend with a good persons). They should be advised by their parents in the case of personal problems.

Keywords: Application, Vuddhidhamma, Student

บทนำ

ปัจจุบันนี้ถือได้ว่าเป็นยุคแห่งการศึกษา เพราะการศึกษาคือการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีความรู้เฉลี่ยฉลาด สามารถนำไปประกอบอาชีพดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข แต่ปัจจุบันนี้เป็นยุคโลกาภิวัตน์เป็นยุคเทคโนโลยี เยาวชนได้รับเอาวัฒนธรรมตะวันตกที่ไม่เหมาะสมมาใช้ในสังคมไทยที่มีวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงาม การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จะพัฒนาตามหลักวิชาการอย่างเดียวไม่ได้ แต่ต้องพัฒนาควบคู่กันไปกับหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา หลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา นอกจากในด้านความรู้ตามหลักธรรมคำสอนแล้ว ยังพัฒนาทางด้านจิตใจให้เป็นคนมีศีลธรรม คุณธรรม ประพฤติปฏิบัติชอบอีกด้วย ฉะนั้น การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ต้องเริ่มตั้งแต่ยังเป็นเยาวชน เมื่อเยาวชนเป็นคนดีแล้ว จะได้เป็นกำลังของชาติต่อไป รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ได้กำหนดในมาตรา 81 ว่า ให้จัดการศึกษาให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม โดยปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาวะการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม เสริมสร้างความรู้ และปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560, 2560) และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 (ฉบับที่ 2) และที่แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2545 มาตรา 6 ได้กำหนดไว้ว่า การจัดการศึกษาเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2545) รวมทั้งสถาบันการศึกษาได้ตระหนักและเห็นความสำคัญของปัญหาดังกล่าวที่จะต้องปลูกฝังและส่งเสริมคุณธรรมอย่างเร่งด่วน โดยเฉพาะโรงเรียนจะต้องรับผิดชอบต่อการปลูกฝังจริยธรรมควบคู่กับการให้ความรู้แก่นักเรียน ตลอดจนเตรียมนักเรียนให้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม (พรตณฤณ เพชรวิวรรธน์, 2545)

กระทรวงศึกษาธิการเล็งเห็นความสำคัญของการจัดการเรียนการสอนคุณธรรมนำความรู้ จึงมีแนวความคิดที่จะส่งเสริมให้สถานศึกษานำพุทธธรรมมาประยุกต์กับระบบการเรียนการสอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อพัฒนาเยาวชนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ตามที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติกำหนด (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2545) โดยการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาใช้ หรือประยุกต์ใช้ในการบริหารและการพัฒนาผู้เรียนด้วยหลักไตรสิกขา เน้นการจัดสภาพทุก ๆ ด้าน เพื่อสนับสนุนให้ผู้เรียนพัฒนาตามหลักพุทธธรรมอย่างบูรณาการให้เกิดความเจริญงอกงามตามลักษณะแห่งหลักคุณธรรม คือ หลักธรรมแห่งความเจริญทำให้นักเรียนเป็นผู้ฉลาดในการเรียน ในการคบมิตรรู้จักการใคร่ครวญ หลักคุณธรรม ประกอบด้วย สัมปยุตตสังสวะ สัทธัมมัสสวนะ โยนิโสมนสิการ ด้านธัมมานุธัมมปฏิบัติ ซึ่งเป็นหลักธรรมที่มุ่งเน้นในการพัฒนาศักยภาพของการเรียน

เมื่อนักเรียนได้นำไปใช้ในการเรียนทำให้มีความเชื่อมั่นในตัวเอง ยังสามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมในชีวิตประจำวันของนักเรียนอย่างไร มีปัญหาหรืออุปสรรคอย่างไร ที่จะได้รับการแก้ไข ปรับปรุง และพัฒนาให้ดีขึ้น (อง.จตุกก. (ไทย) 21/248/332) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2557) หลักคุณธรรมยังเป็นคุณทรัพย์ทางปัญญาที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงมอบไว้ให้กับพุทธบริษัท เพื่อได้เรียนรู้แล้วนำไปปฏิบัติ ในส่วนของนักเรียนที่ได้นำหลักธรรมนี้ไปปฏิบัติแล้ว ย่อมประสบความสำเร็จในการเรียน สำเร็จในการทำงาน สำเร็จในการดำเนินชีวิต และความสุขก็ย่อมเกิดขึ้น (คณาจารย์สำนักพิมพ์เสียงเชียง, 2546)

โรงเรียนสมานคุณวิทยาทาน อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เป็นโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา มีนโยบายเกี่ยวกับการเรียนรู้ของนักเรียน และได้มีนิมิตพระสงฆ์ที่มีความรู้ความสามารถในการสอนธรรมเข้าไปสอนในห้องเรียนเพื่อต้องการให้นักเรียนเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถไม่ว่าจะเป็นด้านหลักวิชาการ และด้านหลักคุณธรรมควบคู่ไปพร้อมกัน ผู้รับใบอนุญาต และผู้บริหารเห็นว่าคุณธรรมจริยธรรม มีความสำคัญเป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องปลูกฝังในโรงเรียน เพราะช่วยให้นักเรียนเป็นคนดีมีระเบียบวินัย ห่างไกลยาเสพติดสามารถพัฒนาให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่ดีของสังคมประเทศชาติลดความขัดแย้งเกิดความสามัคคี ทำให้การเรียนการสอนเป็นไปก็ไปไปด้วยดี (พิฑูร มลิวลย์, 2528) ดังนั้น การนำหลักคุณธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันและประกอบในการเรียนมีผลในการเรียนที่ดีขึ้นจริงหรือไม่ และนักเรียนที่ไม่นำหลักคุณธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันและประกอบในการเรียนมีผลการเรียนที่ไม่ดีขึ้นจริงหรือไม่และนำผลการวิจัยที่ได้ไปเป็นข้อมูลในการพัฒนาปรับปรุง คุณภาพการเรียนของนักเรียนโรงเรียนสมานคุณวิทยาทาน อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เพื่อต้องการให้นักเรียนมีระดับผลการเรียนที่ดีขึ้นกว่าเดิมและหลังที่ได้นำหลักคุณธรรมไปใช้แล้วสามารถที่นำความรู้คุณธรรมที่ได้ศึกษานำไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับชีวิตได้อย่างมีความสุขต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการนำหลักคุณธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนสมานคุณวิทยาทาน อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา
2. เพื่อเปรียบเทียบการนำหลักคุณธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนสมานคุณวิทยาทาน อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ที่มีเพศ ระดับชั้น เกรดเฉลี่ย และอาชีพผู้ปกครองต่างกัน
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมการนำหลักคุณธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนสมานคุณวิทยาทาน อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักคุณธรรมในชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนสมานคุณวิทยาทาน อำเภอดงหลวง จังหวัดสงขลา โดยใช้วิธีวิจัยเชิงเชิงปริมาณ (Quantitative Research) คัดเลือกแบบเจาะจง ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ขอบเขตการวิจัย

1.1 ด้านประชากร (Population) คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนสมานคุณวิทยาทาน อำเภอดงหลวง จังหวัดสงขลา จำนวนทั้งหมด 706 คน (โรงเรียนสมานคุณวิทยาทาน, 2562)

1.2 ด้านกลุ่มตัวอย่าง (Sample) ประกอบด้วย ตัวแทนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนสมานคุณวิทยาทาน อำเภอดงหลวง จังหวัดสงขลา โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิอย่างเป็นสัดส่วน จำนวนทั้งหมด 265 คน สูตร Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (Krejcie, R. V. & Morgan, D. W., 1970)

1.3 ด้านเนื้อหา ได้แก่ พระไตรปิฎก อรรถกถา และเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักคุณธรรม

2. ด้านเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม ซึ่งให้ผู้ที่มีความรู้เรื่องหลักคุณธรรม และด้านวิจัย จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องและครอบคลุมเนื้อหา แล้วนำปหาค่าความเที่ยงตรงโดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC ได้เท่ากับ 0.51 – 1.00 (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) นำไปทดลองใช้กับกลุ่มอื่นที่ไม่ใช่ตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach, L. J., 1990) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.95 ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่กำหนดถือว่าแบบสอบถามมีคุณภาพนำไปใช้ได้ และจัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ แบ่งเป็น 3 ตอน คือ 1) ข้อมูลพื้นฐาน (Checklist) 2) หลักคุณธรรม 3) ปัจจัยและเปรียบเทียบตามลักษณะส่วนบุคคล และ 4) แนวทางส่งเสริมการนำหลักคุณธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Likert, R., 1967) โดยแบ่งช่วงของคะแนน ได้แก่ 1 หมายถึง น้อยที่สุด 2 หมายถึง น้อย 3 หมายถึง ปานกลาง 4 หมายถึง มาก และ 5 หมายถึง มากที่สุด

3. ด้านการเก็บข้อมูล คือ แบ่งวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลออกเป็น 2 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 ศึกษาหลักคุณธรรม และปัจจัยและเปรียบเทียบตามลักษณะส่วนบุคคล และระยะที่ 2 ศึกษาแนวทางส่งเสริมการนำหลักคุณธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน

4. ด้านการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ร้อยละ ความถี่ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน t - test และ F - test นำเสนอข้อมูลแบบพรรณนาสรุปในภาพรวม

ผลการวิจัย

การศึกษาการนำหลักคุณธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนสมานคุณวิทยาทาน อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 136 คน คิดเป็นร้อยละ 51.32 จบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีจำนวน 97 คน คิดเป็นร้อยละ 36.60 มีเกรดเฉลี่ย 2.01 – 3.00 จำนวน 130 คน คิดเป็นร้อยละ 49.06 อาชีพผู้ปกครองเป็นเกษตรกร/รับจ้างทั่วไป จำนวน 133 คน คิดเป็นร้อยละ 50.19 รองลงมา คือ อาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว จำนวน 112 คน คิดเป็นร้อยละ 42.26 ซึ่งการนำหลักคุณธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนสมานคุณวิทยาทาน อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา มีระดับการนำหลักคุณธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน โดยภาพรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.54$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านธัมมานุธัมมปฏิบัติ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.62$) รองลงมา คือ ด้านโยนิโสมนสิการ ($\bar{X} = 3.59$) และส่วนด้าน สัมปยุตสังเสวะ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 3.39$) ได้แก่

1. ด้านสัมปยุตสังเสวะ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.39$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ข้อ 5 ที่ว่า นักเรียนคบเพื่อนที่ตั้งใจเรียน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.62$) รองลงมา คือ ข้อ 1 ที่ว่านักเรียน เมื่อมีปัญหาจะปรึกษากับพ่อแม่ กับข้อ 4 ที่ว่านักเรียนคบเพื่อนที่ดีมีเมตตา ($\bar{X} = 3.56$) และ ส่วนข้อ 3 ที่ว่านักเรียนเคยเข้าไปศึกษาสอบถามธรรมะจากพระสงฆ์ ($\bar{X} = 2.92$)

2. ด้านสัตถัมมัสสวณะ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.57$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ข้อ 3 ที่ว่านักเรียน ตั้งใจฟังคำสั่งสอนของพระสงฆ์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.70$) รองลงมา คือ ข้อ 2 ที่ว่านักเรียน ตั้งใจฟังคำสั่งสอนของครู ($\bar{X} = 3.59$) และส่วนข้อ 1 ที่ว่านักเรียนปฏิบัติอยู่ในโอวาทไม่ได้ถึง พ่อแม่ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 3.47$)

3. ด้านโยนิโสมนสิการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.59$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ข้อ 5 ที่ว่า นักเรียนคิดไตร่ตรองตามด้วยเหตุผลก่อนจะทำตามคำแนะนำของกัลยาณมิตร มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.64$) รองลงมา คือ ข้อ 2 ที่ว่านักเรียนคิดใคร่ครวญก่อนปฏิบัติตามคำแนะนำสั่งสอนของครู ($\bar{X} = 3.60$) และส่วนข้อ 3 ที่ว่านักเรียนคิดใคร่ครวญด้วยเหตุด้วยผลก่อนจะเชื่อและทำตามเพื่อนมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 3.53$)

4. ด้านธัมมานุธัมมปฏิบัติ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.62$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ข้อ 4 ที่ว่า นักเรียนนำคำสั่งสอนของพ่อแม่ไปใช้ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.01$) รองลงมา คือ ข้อ 2 ที่ว่า

นักเรียนนำคำสั่งสอนของครูไปใช้พัฒนาการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.66$) และส่วนข้อ 4 ที่ว่านักเรียนทำตามคำแนะนำของเพื่อนไปใช้มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 3.32$)

การศึกษาการเปรียบเทียบการนำหลักคุณธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนสมานคุณวิทยาทาน อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ที่มีเพศ ระดับชั้น เกรดเฉลี่ย และอาชีพผู้ปกครองต่างกัน พบว่า การนำหลักคุณธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนสมานคุณวิทยาทาน เมื่อเปรียบเทียบตามคุณลักษณะส่วนบุคคลตามเพศ ระดับชั้น เกรดเฉลี่ย และอาชีพผู้ปกครอง มีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ได้แก่

1. การเปรียบเทียบตามคุณลักษณะส่วนบุคคลของนักเรียนตามเพศต่างกัน โดยรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. การเปรียบเทียบตามคุณลักษณะส่วนบุคคลของนักเรียนตามระดับชั้นต่างกัน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านสัปปุริสสังเสวะ และด้านโยนิโสมนสิการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.001 ส่วนด้านสัทธัมมัสสนะ และด้านธัมมานุธัมมปฏิบัติ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. การเปรียบเทียบตามคุณลักษณะส่วนบุคคลของนักเรียนตามเกรดเฉลี่ยต่างกัน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านสัปปุริสสังเสวะ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนด้านสัทธัมมัสสนะ ด้านโยนิโสมนสิการ และด้านธัมมานุธัมมปฏิบัติ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. การเปรียบเทียบตามคุณลักษณะส่วนบุคคลของนักเรียนตามอาชีพผู้ปกครองต่างกัน โดยรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้าน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมการนำหลักคุณธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนสมานคุณวิทยาทาน อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา พบว่า ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมการนำหลักคุณธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนสมานคุณวิทยาทาน มี 4 ด้าน ได้แก่

1. ด้านสัปปุริสสังเสวะ ได้แก่ ควรปรึกษาพ่อแม่เมื่อมีปัญหาส่วนตัว ควรคบเพื่อนในวัยเรียนที่ดี ๆ ที่ตั้งใจเรียน ควรปรึกษาพระสงฆ์เมื่อไม่เข้าใจในการปฏิบัติ

2. ด้านสัทธัมมัสสนะ ได้แก่ ควรตั้งใจเชื่อฟังคำสั่งสอนของพ่อแม่ ครูอาจารย์ ควรตั้งใจเชื่อฟังคำสอนของพระสงฆ์ ควรตั้งใจฟังเมื่อเพื่อนแนะนำในสิ่งที่ดี

3. ด้านโยนิโสมนสิการ ได้แก่ ควรพิจารณาให้รอบคอบเสียก่อนจึงกระทำ ควรใคร่ครวญในคำแนะนำของเพื่อน ๆ ให้ดีก่อนลงมือกระทำ ควรรับคำตักเตือนของ กัลยาณมิตร

4. ด้านธัมมานุธัมมปฏิบัติ ได้แก่ ควรนำคำสั่งสอนของพ่อแม่ ครูอาจารย์ ไปใช้ในชีวิตประจำวัน ควรนำคำสั่งสอนของพระสงฆ์ไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ควรนำคำของ เพื่อนและกัลยาณมิตรไปใช้ในชีวิตประจำวัน

อภิปรายผล

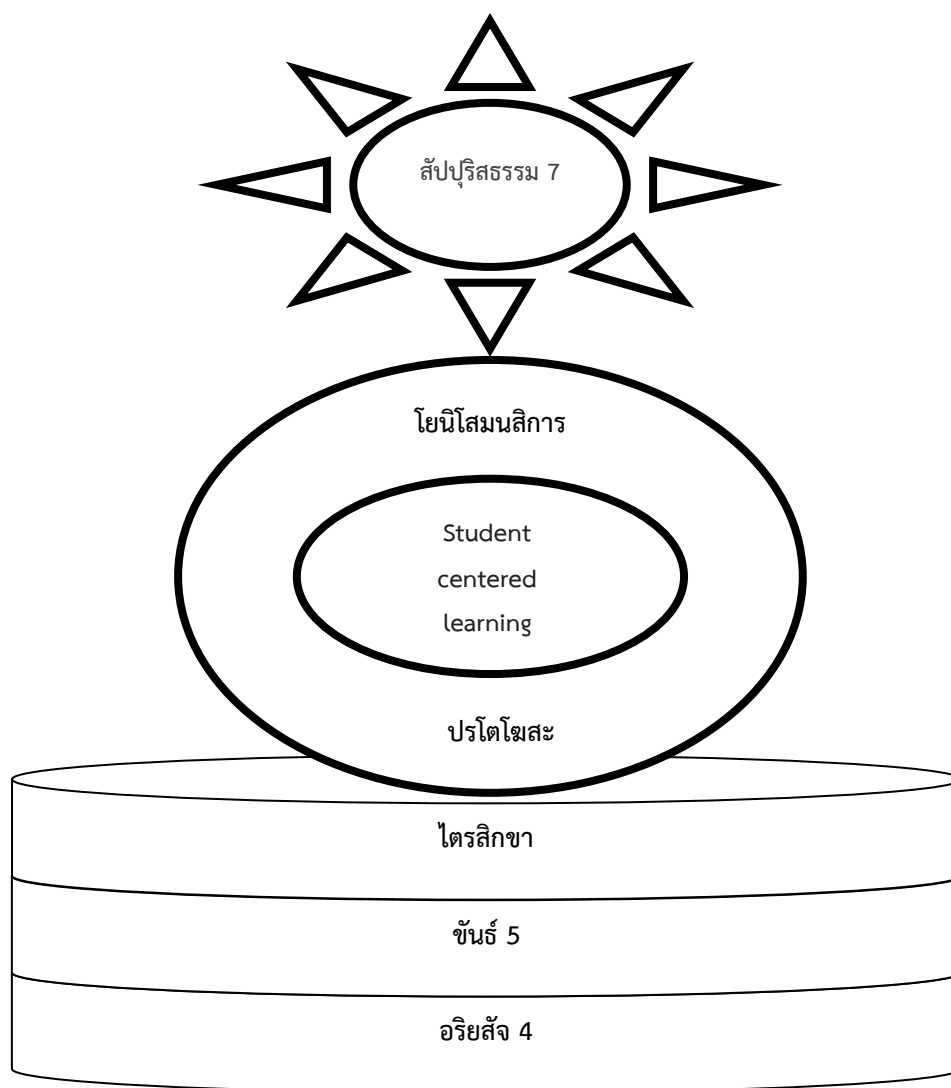
จากการศึกษาการนำหลักพุทธธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนสมานคุณวิทยาทาน ผู้วิจัยได้ทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ หลักพุทธธรรม มี 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านธัมมานุธัมมปฏิบัติ (การนำไปปฏิบัติ) 2) ด้านโยนิโสมนสิการ (การคิดใคร่ครวญ) 3) ด้านสัปปุริสสังเสวะ (การคบคนดี) และ 4) ด้านสัทธัมมัสสวนะ (การฟังธรรม) และปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการนำหลักพุทธธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนฯ เช่น ปัจจัยภายใน ปัจจัยภายนอก เพื่อนำไปวิเคราะห์แนวทางส่งเสริมการนำหลักพุทธธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ไพรัช พันธ์ขมภู และคณะ กล่าวว่า การนำหลักพุทธธรรม 4 ไปใช้ในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา เพื่อความเจริญงอกงามแห่งปัญญา โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านขณะการเรียนรู้ รองลงมา คือ ด้านหลังการเรียนรู้ และด้านก่อนการเรียนรู้ ตามลำดับ ในด้านปัญหาสาเหตุของการนำหลักพุทธธรรม 4 ไปใช้ในการส่งเสริมการเรียนรู้ของ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาคือ นักเรียนจำนวนมากไม่ได้เตรียมการก่อนการเรียนรู้ด้วยการ แสวงหาท่านผู้รู้และแหล่งความรู้อื่น ๆ ในขณะการเรียนรู้บางคนไม่ให้ความเคารพเชื่อฟัง และแสดงกริยาก้าวร้าวต่อครูและหลัง การเรียนรู้ไม่เข้าพบครูเพื่อที่จะได้ความรู้เพิ่มเติม ส่วน แนวทางแก้ไขคือ นักเรียนควรเตรียมการก่อน การเรียนรู้ด้วยการแสวงหาแหล่งความรู้ ในขณะ การเรียนรู้ควรเคารพเชื่อฟังด้วยกริยาอ่อนน้อมและ หลังการเรียนรู้ควรเข้าพบครูเพื่อที่จะได้ ความรู้เพิ่มเติมและแสวงหาแหล่งความรู้อื่น ๆ ต่อไป (ไพรัช พันธ์ขมภู และคณะ, 2561)

จากการศึกษาการเปรียบเทียบการนำหลักพุทธธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของ นักเรียนโรงเรียนสมานคุณวิทยาทาน จากข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลมีความแตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ส่วนนักเรียนที่มีเกรดเฉลี่ยต่างกัน มีการนำหลักพุทธธรรมไป ใช้ในชีวิตประจำวัน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนที่มีเพศ และ อาชีพผู้ปกครองต่างกัน มีการนำหลักพุทธธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน ไม่แตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังเช่น ชนิตา กลัวผิด และคณะ ที่กล่าวถึงการนำหลักธรรมมา ดำเนินชีวิต โดยเฉลี่ยเห็นด้วยกับเรื่องการเปลี่ยนแปลงแนวความคิดและ ความรู้สึก

($\bar{X}$ = 4.10, S.D. = 0.59) เห็นด้วยกับการรับรู้ประโยชน์ที่ได้รับ ($\bar{X}$ = 4.29, S.D. = 0.54) และการยอมรับในการนำหลักธรรมมาใช้ในการดำเนินชีวิต ($\bar{X}$ = 4.12, S.D. = 0.59) ผลการเปรียบเทียบการรับรู้และพฤติกรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐมที่มีต่อการนำหลักธรรมมาดำเนินชีวิตจำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคล พบว่า คณะที่ศึกษามีผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในขณะที่ เพศ อายุ และระดับ การศึกษา ไม่มีผลการรับรู้และพฤติกรรมอื่น ๆ โดยสรุปพบว่า การนำหลักธรรมมาทางพระพุทธศาสนานำมาใช้ประโยชน์ให้กับสถานการณ์และแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างแท้จริง หากนำมาใช้กันอย่างจริงจังจะทำให้ผู้ปฏิบัติตามได้พบความสุขความเจริญ (ชนิดา กลั้วผิต และคณะ, 2558)

จากการศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมการนำหลักคุณธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนสมานคุณวิทยาทาน การนำหลักคุณธรรม 4 ไปใช้ในการส่งเสริม การเรียนรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ได้แก่ ก่อนการเรียนรู้ นักเรียนควรแสวงหาท่าน ผู้รู้ และแหล่งความรู้อื่นๆ ขอความเมตตาท่านได้ ถ่ายทอดความรู้ให้พร้อมน้อมรับด้วยคิดหาเหตุผล ถูกวิธีปฏิบัติตามคำสอนของท่าน ในขณะที่เรียนรู้ ควรตั้งใจ เคารพเชื่อฟัง และสอบถามท่านเมื่อไม่เข้าใจ และหลังการเรียนรู้ นักเรียนควรแสวงหาท่าน ผู้รู้และแหล่งความรู้ อื่น ๆ โดยมีแนวทางส่งเสริมการนำหลักคุณธรรมไปใช้ในชีวิต ดังเช่น ศรีเพ็ญ สิงห์แก้ว กล่าวว่า หลักธรรมาศธรรม 4 ประยุกต์ใช้ในด้านร่างกายทำให้บุตรมีการเจริญเติบโตสมส่วนตามวัย สามารถเคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย ได้อย่างคล่องแคล่วว่องไว พรหมวิหาร 4 ประยุกต์ใช้ในด้านอารมณ์ บุตรมีอารมณ์แจ่มใส จิตใจที่ตั้งงาม มีความซื่อสัตย์จริงใจ มีความรักความเมตตาต่อตนเองและผู้อื่น ทำให้ใช้ชีวิตประจำวันได้อย่างมีความสุข สังคหวัตถุ 4 และศีล 5 ประยุกต์ใช้ในด้านสังคม บุตรสามารถช่วยเหลือตนเองและอยู่ร่วมกันในสังคม โดยการประพฤติปฏิบัติทางกาย วาจา เป็นไปเพื่อความถูกต้องไม่ทำให้ตนเองและผู้อื่นเดือดร้อน รู้กฎระเบียบพื้นฐานของสังคม และรู้บทบาทและหน้าที่ของตนเองต่อสังคม และไตรสิกขา 3 ประยุกต์ใช้ในสติปัญญา ทำให้บุตรมีปัญญา สามารถแยกแยะสิ่งที่ถูกที่ควรในการกระทำ สามารถคิดแก้ปัญหาได้ จึงกล่าวได้ว่า พุทธธรรมเหล่านี้สามารถนำมาส่งเสริมพัฒนาการของบุตรได้ (ศรีเพ็ญ สิงห์แก้ว, 2561)

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 1 การนำหลักคุณธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน
 Applying the principles of culture to use in daily life

จากข้อค้นพบในงานวิจัยได้สรุปเป็นองค์ความรู้ว่า การยกระดับคุณภาพชีวิตด้วยหลักคุณธรรม หรือเรียกว่า “Applying the principles of culture to use in daily life” การนำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้ในการเรียนรู้ต้องอาศัย หลักอริยสัจ 4 เป็นการสอนให้รู้จักคิด และไตร่ตรองอย่างรอบคอบ หลักขั้นที่ 5 เป็นการพัฒนาทุกส่วนของร่างกาย จิตใจ ให้พัฒนา

อย่างรู้แจ้งเห็นจริง และหลักไตรสิกขา หลักธรรมที่ยกระดับให้การเรียนรู้นั้นมีทั้งศีล สมาธิ และ ปัญญาแห่งการเรียนรู้ โดยให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้มีกระบวนการวิคิดแบบโยนิโส มนสิการได้นั้น ต้องอาศัยทั้งปัจจัยภายนอก และปัจจัยภายในมาสนับสนุนซึ่งกันและกัน ซึ่งสิ่ง สำคัญการมีกัลยาณมิตรที่ดี (ปรโตโมสะ) เป็นปัจจัยภายนอกที่จะมาช่วยเสริมสร้างศรัทธาให้ เกิดขึ้นในทางที่ถูกต้อง เพื่อให้วิธีการคิดแบบโยนิโสมนสิการซึ่งทำให้นั้นเกิดการคิดเป็น และ คิดในสิ่งที่ถูกต้อง โดยใช้การคิดในพื้นฐานของปัญญาอย่างมีระเบียบแบบแผน และครอบคลุม เชื่อมโยงเป็นขั้นตอน เพื่อพัฒนาสัมมาทิฐิที่จะนำคนไปสู่การประพฤติปฏิบัติตนใน ชีวิตประจำวันที่ต้อง และตั้งมั่นในสังคม ดังนั้น เป้าหมายสูงสุดของการเรียนรู้ทั้งวิชาการ และหลักธรรม เพื่อให้บุคคลนั้นมีสัปปุริสธรรม 7 เป็นธรรมที่ทำให้เป็นสัตบุรุษ หรือธรรมที่ทำให้ เป็นคนดี เป็นคุณธรรมสำหรับผู้ต้องการพัฒนาดตนเอง หรือเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์นั่นเอง

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การศึกษางานวิจัยเรื่องนี้ สรุปได้ว่า ด้านการนำไปประยุกต์ใช้หลักคุณธรรมใน ชีวิตประจำวันของนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก มี 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านธัมมานุธัมมปฏิบัติ (การนำไปปฏิบัติ) 2) ด้านโยนิโสมนสิการ (การคิดใคร่ครวญ) 3) ด้านสัปปุริสสังเสวะ (การคบ คนดี) และ 4) ด้านสัทธัมมัสสวนะ (การฟังธรรม) ในด้านการเปรียบเทียบการนำหลักคุณธรรม ไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน มีการนำหลักคุณธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ส่วนนักเรียนที่มีเกรดเฉลี่ยต่างกัน มีการนำหลักคุณ ธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนที่มี เพศ และอาชีพผู้ปกครองต่างกัน มีการนำหลักคุณธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และด้านข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมการนำ หลักคุณธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนคือ แนวทางส่งเสริมการนำหลักคุณธรรมไป ใช้ในชีวิตประจำวัน มากที่สุด ได้แก่ ด้านสัปปุริสสังเสวะ (การคบคนดี) ข้อที่ว่าควรปรึกษาพ่อ แม่เมื่อเกิดปัญหาส่วนตัว ดังนั้น คุณธรรม เป็นเครื่องเจริญ หรือธรรมที่ก่อให้เกิดความเจริญ งอกงาม เป็นหลักธรรมที่เกื้อกูลต่อการศึกษา เพื่อพัฒนาปัญญาให้เจริญขึ้น เป็นชุมทรัพย์ทาง ปัญญาที่ใช้เป็นหลักในการเรียนรู้วิชาทั้งหลายไม่ว่าจะเป็นทั้งทางโลกและทางธรรม เมื่อนำไป ปฏิบัติแล้วจะพบความสุขและความเจริญในชีวิตย่อมบังเกิด ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้ง ต่อไป ได้แก่ 1) สถานศึกษาหรือผู้เกี่ยวข้องควรนำหลักคุณธรรมมาใช้ในการบริหารการเรียน การสอนแก่นักเรียน 2) ควรมีการศึกษา เรื่อง “ศึกษาการคบสัตบุรุษของนักเรียนโรงเรียน สมานคุณวิทยาทาน อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา” และ 3) ควรมีการศึกษา เรื่อง “ศึกษา การแก้ปัญหาชีวิตของนักเรียนโรงเรียนสมานคุณวิทยาทาน อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา”

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 (ฉบับที่ 2) และที่แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2545. กรุงเทพมหานคร: บริษัทสยามสปอร์ต ซินดิเคท จำกัด.
- คณาจารย์สำนักพิมพ์ เลียงเชียง. (2546). นวัตกรรมชั้นตรีบูรณาการวางแผนใหม่. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เลียงเชียง.
- ชนิดา กลั้วผิต และคณะ. (2558). การรับรู้และพฤติกรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐมที่มีต่อการนำหลักธรรมมาดำเนินชีวิต. ใน รายงานวิจัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย เล่ม 2. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาการพิมพ์.
- พรตณณ เพชรวิวรรธน์. (2545). การศึกษาการปลูกฝังคุณธรรมให้แก่นักเรียนประถมศึกษาในกรุงเทพมหานคร. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประถมศึกษา. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิฑูร มลิวัลย์. (2528). คู่มือการศึกษาโพธิปักขิยธรรม. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ.
- ไพรัช พันชมภู และคณะ. (2561). รูปแบบการนำหลักพุทธธรรม 4 ไปใช้ในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา เพื่อความเจริญงอกงามแห่งปัญญา. วารสารวิชาการธรรมทรรศน์, 18(2), 153-164.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2557). อรรถกถาพระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560. (2560). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก (6 เมษายน พ.ศ. 2560).
- โรงเรียนสมานคุณวิทยาทาน. (2562). ฝ่ายข้อมูลนักเรียนโรงเรียนสมานคุณวิทยาทาน อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา. เรียกใช้เมื่อ 19 ธันวาคม 2562 จาก http://skvt.ac.th/datashow_11415
- ศรีเพ็ญ สิงห์แก้ว. (2561). ศึกษาวิเคราะห์หลักพุทธธรรมเพื่อการส่งเสริมพัฒนาการบุตรของหน่วยสาธิตการสร้างเสริมสุขภาพเด็กเล็ก คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. วารสารพุทธศาสตร์ศึกษา, 9(1), 67-78.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2545). ระบบการประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ. กรุงเทพมหานคร: กรุงเทพมหานคร.

- Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of psychological testing*. (5th ed.). New York: Harper Collins Publishers.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3). 607-610.
- Likert, R. (1967). The Method of Constructing and Attitude Scale. In Fishbein, M (Ed.), *Attitude Theory and Measurement* (pp. 90-95). New York: Wiley & Son.

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน

1. นโยบายการตีพิมพ์ในวารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม

วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม เป็นวารสารวิชาการของโรงเรียนพระปริยัติธรรม สามัญวัดสระเรียง มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้า และเพื่อเผยแพร่บทความวิจัย และบทความวิชาการแก่นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์ นิสิตนักศึกษา และคณะครู ในมิติทางด้านพระพุทธศาสนา วัฒนธรรม สังคมศาสตร์ ศิลปศาสตร์ มนุษยศาสตร์ พัฒนาสังคม พัฒนาชุมชน บริหารการศึกษา และสหวิทยาการด้านสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย 2 ท่าน ในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double Blind Peer-Reviewed) เปิดรับบทความเฉพาะภาษาไทย โดยรับพิจารณาตีพิมพ์ต้นฉบับของบุคคลทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ผลงานที่ส่งมาจะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสารที่คณะและข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความวารสาร ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น มิใช่ความคิดของคณะผู้จัดทำ และไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ ทั้งนี้กองบรรณาธิการไม่สงวนลิขสิทธิ์ในการคัดลอก แต่ให้อ้างอิงแสดงที่มา ทางวารสารกำหนดออกวารสารปีละ 2 ฉบับ (ราย 6 เดือน) ดังนี้ ฉบับที่ 1 เดือน มกราคม – มิถุนายน และ ฉบับที่ 2 เดือน กรกฎาคม – ธันวาคม

2. ประเภทของผลงานที่ตีพิมพ์ในวารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม

1) บทความวิจัย (Research Article) เป็นบทความที่นำเสนอการค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา วัฒนธรรม สังคมศาสตร์ ศิลปศาสตร์ มนุษยศาสตร์ พัฒนาสังคม พัฒนาชุมชน บริหารการศึกษา และสหวิทยาการด้านสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม

2) บทความวิชาการ (Academic Article) เป็นบทความวิเคราะห์ วิจัยหรือเสนอแนวคิดใหม่

3. รูปแบบของการจัดเตรียมต้นฉบับ

1) ต้นฉบับบทความต้องมีความยาว 8 - 12 หน้ากระดาษ A4 (ไม่รวมเอกสารอ้างอิง) พิมพ์บนกระดาษหน้าเดียว ใช้ตัวอักษรแบบ THSarabunPSK ตั้งค่าหน้ากระดาษโดยเว้นขอบบน ขอบซ้าย 1 นิ้ว และขอบขวา ขอบล่าง 1 นิ้ว กำหนดระยะห่างระหว่างบรรทัดเท่ากับ 1 และเว้นบรรทัดระหว่างแต่ละย่อหน้า การนำเสนอรูปภาพและตาราง ต้องนำเสนอรูปภาพและ

ตารางที่มีความคมชัดพร้อมระบุหมายเลขกำกับรูปภาพไว้ด้านล่าง พิมพ์เป็นตัวหนาเช่นตารางที่ 1 หรือ Table 1 และ ภาพที่ 1 หรือ Figure 1 รูปภาพที่นำเสนอต้องมีรายละเอียดของข้อมูลครบถ้วนและเข้าใจได้โดยไม่ต้องกลับไปอ่านที่เนื้อความอีก ระบุลำดับของรูปภาพทุกรูปให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่อยู่ในต้นฉบับ โดยคำอธิบายต้องกระชับและสอดคล้องกับรูปภาพที่นำเสนอ

- 2) ชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พิมพ์ไว้ตรงกลางหน้าแรก
- 3) ชื่อผู้เขียน ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พร้อมระบุชื่อสังกัดหรือหน่วยงาน
- 4) มีบทคัดย่อภาษาไทย จำนวนคำอยู่ที่ 300 คำ
- 5) กำหนดคำสำคัญ (Keywords) 3 - 5 คำ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- 6) การเรียงหัวข้อ หัวข้อใหญ่สุด ให้พิมพ์ชิดขอบด้านซ้าย หัวข้อย่อยเว้นห่างจากหัวข้อใหญ่ 3-5 ตัวอักษร และหัวข้อย่อยขนาดเดียวกัน ต้องพิมพ์ให้ตรงกัน เมื่อขึ้นหัวข้อใหญ่ให้เว้นระยะห่าง 1 บรรทัด
- 7) การใช้ตัวเลข คำย่อ และวงเล็บ ควรใช้ตัวเลขอารบิกทั้งหมด ใช้คำย่อที่เป็นสากลเท่านั้น (ระบุคำเต็มไว้ในครั้งแรก) การวงเล็บภาษาอังกฤษ ควรใช้ดังนี้ (Student Centred Learning)

บทความวิจัย ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

- 1) **บทคัดย่อ (Abstract)** เสนอวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีการวิจัยและผลการวิจัยโดยสรุป สั้นกะทัดรัดได้ใจความ
- 2) **บทนำ (Introduction)** ระบุความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาในการวิจัยและระบุวัตถุประสงค์ของการวิจัย
- 3) **วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methodology)** ระบุแบบแผนการวิจัย การได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างและการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล
- 4) **ผลการวิจัย (Results)** เสนอผลที่พบตามวัตถุประสงค์การวิจัยตามลำดับอย่างชัดเจน ควรเสนอในรูปตารางหรือแผนภูมิ
- 5) **อภิปรายผล (Discussion)** เสนอเป็นความเรียง ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของผลการวิจัยกับกรอบแนวคิด และงานวิจัยที่ผ่านมา ไม่ควรอภิปรายเป็นข้อ ๆ แต่ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของตัวแปรที่ศึกษาทั้งหมด
- 6) **องค์ความรู้ใหม่ (ถ้ามี) (Originality and Body of Knowledge)** ระบุองค์ความรู้อันเป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิจัย สังเคราะห์ออกมาในรูปแบบโมเดล พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างของโมเดลอย่างกระชับ เข้าใจง่าย

7) สรุป (Conclusion)/ข้อเสนอแนะ (Recommendation) ระบุข้อสรุปที่สำคัญและข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และประเด็นสำหรับการวิจัยต่อไป

8) เอกสารอ้างอิง (References) ต้องเป็นรายการอ้างอิงที่มีปรากฏในบทความเท่านั้น

บทความวิชาการ ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

- 1) บทคัดย่อ (Abstract)
- 2) บทนำ (Introduction)
- 3) เนื้อเรื่อง (Content) แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ
- 4) สรุป (Conclusion)
- 5) เอกสารอ้างอิง (Reference)

4. ระบบการอ้างอิงและเอกสารอ้างอิงทางวิชาการ

เอกสารที่นำมาใช้ในการอ้างอิงบทความ ควรมีที่มาจากแหล่งตีพิมพ์ที่ชัดเจน และมีความน่าเชื่อถือ สามารถสืบค้นได้ เช่น หนังสือ วารสาร หรืองานวิจัย เป็นต้น ผู้เขียนบทความจะต้องตรวจสอบความถูกต้องของรายการอ้างอิง เพื่อป้องกันความล่าช้าในการตีพิมพ์บทความ เนื่องจากบทความที่มีการอ้างอิงไม่ถูกต้อง จะไม่ได้รับการส่งต่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณา จนกว่าการอ้างอิงเอกสารจะได้รับการแก้ไขให้สมบูรณ์

การอ้างอิงในเนื้อหาบทความ

รูปแบบการอ้างอิงในเนื้อเรื่องและท้ายเล่มใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม – ปี ตามรูปแบบของ American Psychological Association (APA) ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยใช้วงเล็บ เปิด-ปิด แล้วระบุชื่อ-นามสกุลของผู้เขียนและปีที่ตีพิมพ์ กำกับท้ายเนื้อความที่ได้อ้างอิงตัวอย่างเช่น การปฏิวัติทางอุตสาหกรรมครั้งที่ 4 (Industry 4.0) ภาครัฐและภาคอุตสาหกรรมจะต้องเตรียมพร้อมในหลาย ๆ ด้านและสิ่งที่สำคัญที่สุดก็คือ การเตรียมพร้อมด้านทรัพยากรมนุษย์ เพื่อรองรับอุตสาหกรรมใหม่และเศรษฐกิจยุคใหม่ เป็นการพัฒนาคอนสแตนต์อุตสาหกรรมอนาคต เชื่อมโยงทรัพยากรบุคคล ความรอบรู้ นวัตกรรมทางความคิด และเทคโนโลยีดิจิทัลเป็นหนึ่งเดียวกับการขับเคลื่อนอุตสาหกรรม (ธนิต โสรัตน์, 2559) โดยเอกสารอ้างอิงที่ใช้ในการอ้างอิงในบทความ จะต้องปรากฏในเอกสารอ้างอิงท้ายบทความทุกรายการ โดยรูปแบบของเอกสารอ้างอิง มีดังนี้

อ้างอิงจากเอกสารภาษาไทย

1) พระไตรปิฎกและอรรถกถาให้อ้างชื่อคัมภีร์ /เล่มที่/ข้อที่/เลขหน้า แล้วตามด้วยชื่อหน่วยงานผู้จัดทำ ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) พร้อมปีที่พิมพ์ ตัวอย่าง เช่น “ภิกษุทั้งหลาย รูปเวทนา สัญญา สังขาร และวิญญาณ เป็นอนัตตา ภิกษุทั้งหลาย ถ้ารูปเวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณนี้จักเป็นอัตตาแล้วไซ้รูปเวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณนี้ไม่พึงเป็นไปเพื่ออาพาธ ” (วิ.ม. 4/20/27) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)

2) ผู้แต่งหนึ่งราย ให้อ้างชื่อ-นามสกุลผู้แต่ง แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (เกสรวดี เชี่ยวชาญ, 2557)

3) ผู้แต่งสองราย ให้อ้างชื่อ-นามสกุลของผู้แต่งทั้งสองรายโดยใช้คำว่า “และ” ในการเชื่อมผู้เขียนทั้งสองแล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (นิรมัย คุ่มรักษา และอัจฉิมา ศิริพิบูลย์ผล, 2560)

4) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างชื่อ-นามสกุลของผู้แต่งรายแรก แล้วเพิ่มคำว่า “และคณะ” แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (ทศพร คำผลศิริ และคณะ, 2560)

5) กรณีที่เนื้อความเป็นเรื่องเดียวกัน หรือผลการวิจัยเหมือนกัน แต่มีผู้อ้างอิงหลายคน ให้ใช้รายการอ้างอิงที่ใกล้เคียงกับปีปัจจุบันมากที่สุด (ค้นพบล่าสุด) หรือหากเป็นแนวคิดทฤษฎี ก็ควรอ้างอิงเจ้าของแนวคิดทฤษฎี หรือบุคคลผู้เป็นที่ยอมรับของวงการวิชาการส่วนใหญ่เป็นสำคัญ

อ้างอิงจากเอกสารภาษาอังกฤษ

1) ถ้ามีผู้แต่งหนึ่งราย ให้อ้างนามสกุลของผู้แต่ง ตามด้วยอักษรตัวย่อของชื่อภาษาอังกฤษ ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Kiarash, A., 2007)

2) ถ้ามีผู้แต่งสองราย ให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งรายแรก ตามด้วยอักษรตัวย่อของชื่อภาษาอังกฤษ ตามด้วยเครื่องหมายแอนด์ (&) คั่นกลาง ตามด้วยนามสกุลของผู้แต่งรายที่สอง และตามด้วยอักษรย่อของชื่อภาษาอังกฤษ แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Werker, J. F. & Desjardins, R. N, 2004)

3) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งรายแรก ตามด้วยอักษรตัวย่อของชื่อภาษาอังกฤษตามด้วย et al. ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Bloom, B. S., et al.)

เอกสารอ้างอิงท้ายเล่ม

(1) พระไตรปิฎก อรรถกถา

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อพระไตรปิฎกอรรถกถา.// สถานที่พิมพ์: /สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(2) หนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อหนังสือ.// (ครั้งที่พิมพ์).// สถานที่พิมพ์: /สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

พระมหาสุทิตย์ อาภากร. (2548). เครือข่าย: ธรรมชาติ ความรู้ และการจัดการ. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: พิสิษฐ์ ไทย ออฟเซต.

(3) บทความในหนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ใน ชื่อบรรณาธิการ (บรรณาธิการ).// ชื่อเรื่อง/ (เลขหน้าที่อ้าง).// สถานที่พิมพ์: /สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

ชลิตา บัณฑุงศ์. (2556) ข้าวและชาวนาไทยในกระแสการเปลี่ยนแปลง ใน พจนก กาญจนจันทร์ (บรรณาธิการ), คน ข้าว นา ควาย ในวัฒนธรรมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (หน้า 39-68). กรุงเทพมหานคร: อัมรินทร์.

(4) บทความจากวารสาร

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ชื่อวารสาร.// ปีที่/ (ฉบับที่), /เลขหน้าแรก ที่ตีพิมพ์-เลขหน้าสุดท้ายที่ตีพิมพ์.

ตัวอย่าง :

พระสถาพร ปุณณนโท (จำลองจร) และคณะ. (2562). การวิเคราะห์การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการทำงานจิตอาสา ของชุมชนวัดสระเกษ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา. วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม, 3(2), 16-31.

(5) บทความในสารานุกรม**รูปแบบ :**

ผู้แต่ง.//(ปีที่พิมพ์).//ชื่อบทความ.//ใน ชื่อสารานุกรม./(เล่มที่อ้าง, หน้า เลขหน้าที่อ้าง).
สถานที่พิมพ์: /สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

สนิทาอาจพันธ์. (2537). หม้อคอคควาย. ใน สารานุกรมของใช้พื้นบ้านไทยในอดีตเขต หัวเมืองฝ่ายเหนือ, (หน้า 274-275). กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้น.

(6) หนังสือพิมพ์**รูปแบบ :**

ผู้แต่ง.//(วันที่ เดือน ปีที่พิมพ์).//ชื่อบทความ.//ชื่อหนังสือพิมพ์./เลขหน้า.

ตัวอย่าง :

สุชาติ เผือกสกนธ์. (9 มิถุนายน 2549). ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. ผู้จัดการรายวัน, น.13.

(7) สารนิพนธ์, วิทยานิพนธ์, ดุษฎีนิพนธ์, รายงานการวิจัย**รูปแบบ :**

ผู้แต่ง.//(ปีที่พิมพ์).// ชื่อวิทยานิพนธ์.//ใน/ ระดับวิทยานิพนธ์ สาขา./ชื่อมหาวิทยาลัยที่พิมพ์.

ตัวอย่าง :

พรไทย ศิริสาธิตกิจ. (2558). การพัฒนารูปแบบการปรับตัวของชาวนาอย่างยั่งยืนในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

นายมนัส ภาควง. (2540). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของเจ้าอาวาสในการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางชุมชน. ใน รายงานการวิจัย. มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(8) สัมภาษณ์

รูปแบบ:

ชื่อผู้ที่ได้รับการสัมภาษณ์.// (วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์).// ชื่อเรื่องที่สัมภาษณ์.// (ชื่อผู้สัมภาษณ์)

ตัวอย่าง :

ไชยศิริ ลีศิริกุล. (5 พ.ย. 2562). วิธีการพัฒนาห่วงโซ่อุปทานข้าว. (พระมหาปรีชญ์ อรรถาพร, สัมภาษณ์)

(9) สื่อออนไลน์

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่เผยแพร่).// ชื่อเรื่อง.// เรียกใช้เมื่อ/ จาก แหล่งที่มาของข้อมูล (URL)

ตัวอย่าง :

ฤทัยชนก จริงจิตร. (2555). กลยุทธ์ข้าวไทยบนฐาน AEC เพื่อก้าวสู่การเป็น Trading Nation เรียกใช้เมื่อ 1 สิงหาคม 2563 จาก <http://www.tpso.moc.go.th/sites/default/files/862-img.pdf>

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2561). เลื่อนข้าราชการให้ดำรงตำแหน่งประเภททั่วไป ระดับชำนาญงาน คำสั่งสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ที่ 593/2562 . เรียกใช้เมื่อ 15 มกราคม 2562 จาก <http://www.onab.go.th/category/news/คำสั่ง-ประกาศ/>

(10) ราชกิจจานุเบกษา

รูปแบบ:

ชื่อกฎหมาย.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อเรื่อง(ถ้ามี).// ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่/ตอนที่/หน้า/(วันเดือนปี).

ตัวอย่าง:

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4). (2562). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 57 ก หน้า 49 (1 พฤษภาคม 2562).

ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2562). เรื่อง กำหนดประเภทและขนาดของโครงการหรือกิจการซึ่งต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม และหลักเกณฑ์ วิธีการ ระเบียบปฏิบัติ และแนวทางการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 129 ตอนพิเศษ 97 ง หน้า 1 (20 มิถุนายน 2555).

ตัวอย่างเอกสารอ้างอิง

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงสาธารณสุข. (2558). คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย Developmental Surveillance and Promotion Manual (DSPM) Promotion Manual (DSPM). เชียงใหม่: สยามพิมพ์นานาชาติ.
- ประภัสสร ปรีเอี่ยม และธรรมบุญ รวีผ่อง. (2554). ผลการส่งเสริมพัฒนาการ กล้ามเนื้อมัดเล็ก สำหรับเด็กพัฒนาการช้าโดยพ่อแม่ของเด็กที่มีความต้องการพิเศษใน จังหวัดมหาสารคาม. ใน รายงานการวิจัย. สถาบันราชภัฏมหาสารคาม.
- พระสุตริภักษ์ วิสุทโธ และเดชชาติ ตริทรัพย์. (2561). บทบาทของผู้สูงอายุในการพัฒนาชุมชน ในตำบลทรายขาว อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช. วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม, 2(2), 8-13
- พระสถาพร ปุณณนนโท (เจ้าจวนจระ) และคณะ. (2562). การวิเคราะห์การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการทำงานจิตอาสา ของชุมชนวัดสระเกษ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา. วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม, 3(2), 16-31.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4). (2562). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 57 ก หน้า 49 (1 พฤษภาคม 2562).
- มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์. (2535). พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 2500. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานสาธารณสุขอ่างทอง. (2560). รายงานการก้น้ำหนักน้อยกว่า 2,500 กรัม ได้รับการคัดกรองพัฒนาการ DSPMปีงบประมาณ 2560 (อินเทอร์เน็ต). เรียกใช้เมื่อ 15 มิถุนายน 2562 จาก <http://atg.hdc.moph.go.th>
- สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดพัทลุง. (2563). ศิลปะการแห่งโนราห์. เรียกใช้เมื่อ 9 กุมภาพันธ์ 2563 จาก https://www.m-culture.go.th/phatthalung/ewt_news.php?nid=508&filename=index.

Elizabet, B. (1990). Ecotourism: The Potentials and Pitfalls. Vol. 1 and 2. World Wildlife Fund. Washington, D.C.

Dunst, C. J. & Triette, C. M. (1996). Empowerment, effective helping practices and family-Centered care. *Pediatr Nurs*, 22(2), 334-337.

5. หลักเกณฑ์การส่งต้นฉบับบทความเพื่อได้รับการตีพิมพ์

การส่งในระบบ (Online Submission) สามารถส่งเข้าระบบออนไลน์ได้เว็บไซต์ของวารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม ได้ที่ <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/JSC> เมื่อส่งเข้าระบบสำเร็จให้แจ้งข้อมูลเพิ่มเติมทาง Email : suriya.sur@mcu.ac.th

6. ขั้นตอนการนำบทความลงตีพิมพ์ลงในวารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม

ต้นฉบับบทความที่เสนอเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารให้อยู่ในรูปแบบของไฟล์เอกสาร *.docx ของ Microsoft Word Version 2010 หรือมากกว่า หากต้นฉบับประกอบด้วยภาพ ตาราง หรือสมการ ให้ส่งแยกจากไฟล์เอกสาร ในรูปแบบไฟล์ภาพ สกุล *.PDF*.JPG*.GIF หรือ *.bmp ความยาวของต้นฉบับต้องไม่เกิน 12 หน้า (ไม่รวมเอกสารอ้างอิง) กองบรรณาธิการจะพิจารณาบทความเบื้องต้น เกี่ยวกับความถูกต้องของรูปแบบทั่วไป ถ้าไม่ผ่านการพิจารณาจะส่งกลับไปแก้ไข ถ้าผ่านจะเข้าสู่การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิเมื่อผลการประเมินผ่านหรือไม่ผ่านหรือมีการแก้ไข จะแจ้งผลให้ผู้เขียนทราบ โดยการพิจารณาบทความเพื่อลงตีพิมพ์ได้จะคำนึงถึงความหลากหลายและความเหมาะสม

7. สิทธิของบรรณาธิการ

ในกรณีที่กองบรรณาธิการหรือผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งได้รับเชิญให้เป็นผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจประเมินบทความมีความเห็นว่าควรแก้ไข กองบรรณาธิการจะส่งคืนเพื่อให้เจ้าของบทความแก้ไข โดยจะยึดถือข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจประเมินเป็นเกณฑ์หลัก และหรือขอสงวนสิทธิ์ที่จะพิจารณาไม่ตีพิมพ์ ในกรณีที่รายงานการวิจัย บทความทางวิชาการหรือบทความวิจัยไม่ตรงกับแนวทางของวารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม หรือไม่ผ่านการพิจารณาของกองบรรณาธิการหรือผู้เชี่ยวชาญเมื่อบทความที่ได้รับการตีพิมพ์ผู้เขียนจะได้รับวารสารสิ่งฉบับที่นำบทความลงตีพิมพ์ พร้อมกับหนังสือรับรองการตีพิมพ์บทความในวารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิจัย

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (18 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน (ไทย) (14 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน (อังกฤษ) (12 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (ไทย) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (อังกฤษ) (12 pt)

E-mail: (12 pt)

บทคัดย่อ (18 pt) (300 คำ)

(16 pt) วัตถุประสงค์ของการวิจัย ระเบียบวิธีของวิจัย ประชากรกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผลการวิจัย ที่พบ (เลือกนำเสนอเฉพาะผลการวิจัยที่มีความน่าสนใจมากที่สุด)

.....

.....

.....

.....

คำสำคัญ: 3-5 คำ

Abstract (18 pt)

(16 pt) ให้ตรงตามบทคัดย่อภาษาไทย

.....

.....

.....

.....

Keywords: 3-5 words

บทนำ (18 pt) (ไม่ควรเกิน 4 ย่อหน้า)

(16 pt) 1. กล่าวถึงความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา โดยกว้าง ๆ (อ้างนโยบาย กฎหมาย หรือแนวคิดทฤษฎีมารองรับ)

2. กล่าวถึงสภาพปัญหาปัจจุบันที่เกิดขึ้น (อ้างอิงงานวิจัยหรือทฤษฎีมารองรับ)

3. กล่าวถึงสภาพปัญหาของประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษา

4. สรุปความเป็นมาทั้งหมดชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการวิจัยและประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (16 pt)

1. (16 pt)

2. (16 pt)

3. (16 pt)

วิธีดำเนินการวิจัย (18 pt)

(16 pt) ระบุรูปแบบของการวิจัย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง วิธีการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง การสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัย (18 pt)

(16 pt) ผลการวิจัยต้องตอบวัตถุประสงค์ทุกข้อ

ภาพที่ 1 (ชื่อภาพ) (ถ้ามี)

.....

.....

.....

.....

(16 pt) อภิปรายผลการวิจัยที่พบตามวัตถุประสงค์ ผลการวิจัยสอดคล้องหรือไม่
สอดคล้องกับผลการวิจัยของใคร สามารถนำมาอภิปรายได้ทั้งหมด.....

[illegible]

องค์ความรู้ใหม่ (18 pt) (ถ้ามี)

....(16 pt) ระบุองค์ความรู้อันเป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิจัย สาระที่ออกมาในรูปแบบโมเดล พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างของโมเดลอย่างกระชับ เข้าใจง่าย

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

สรุป/ข้อเสนอแนะ (18 pt)

....(16 pt) สรุปผลการวิจัยทั้งหมด สั้น ๆ กระชับได้ใจความ....พร้อมข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย....และการนำผลการวิจัยไปใช้ รวมถึงเสนอแนะแนวทางในการวิจัยครั้งต่อไป

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

กิตติกรรมประกาศ (18 pt) (ถ้ามี) (ให้ใส่เฉพาะกรณีที่ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย หรือ
กรณีซื้อบทความมีชื่อเรื่องไม่ตรงกับงานวิจัยหรือวิทยานิพนธ์)

...(16 pt)...ตัวอย่าง เช่น ขอขอบคุณทุนสนับสนุนวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการ
วิจัยแห่งชาติ ปีงบประมาณ 2559 และข้อมูลจากโครงการวิจัยย่อย เรื่องสภาพปัญหาและ
ความต้องการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุในบริบทภาคใต้ตอนล่าง.....

เอกสารอ้างอิง (18 pt)

(16 pt).....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิชาการ

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (18 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน (ไทย) (14 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน (อังกฤษ) (12 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (ไทย) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (อังกฤษ) (12 pt)

E-mail: (12 pt)

บทคัดย่อ (18 pt) (300 คำ)

(16 pt)

.....

.....

.....

.....

.....

คำสำคัญ: 3-5 คำ

Abstract (18 pt)

.....(16 pt)

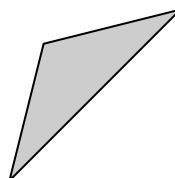
.....

.....

.....

.....

Keywords: 3-5 words

เนื้อหา (18 pt)

(16 pt)

110 p.

(16 pt).

116 p7